

Specializirana revija za trajnostni razvoj

ESG

okolje družba upravljanje

173

OKTOBER 2022

okolje

Kako razogljčenje poteka v praksi in s katerimi izzivi se soočajo podjetja?

okolje

Bogdan Barbič: Voda in elektrika ne bi smeli biti tržno blago

okolje

Doc. dr. Urška Vrabič Brodnjak: Potrošnik si želi predvsem funkcionalno embalažo

družba

Nove obveznosti, pod drobnogledom bodo dobavne verige

upravljanje

Marko Jazbec: Naložbe v zelene in trajnostne obveznice se povečujejo

Mag. Irena Prijović

Nadzorniki od uprav pričakujejo strateški pristop k ESG in upravljanje tveganj

Zelena
Slovenija

ISSN 1855-4849

Poština plačana pri pošti
1102 Ljubljana

Saubermacher
Slovenija

saubermacher.si

620-23-00

Zanesljiv partner za
ravnanje z odpadki!

www.saubermacher.si

✉ odpadki@saubermacher.si

☎ 02 6202 300

Tudi **denar** naj sliši na zeleno

Prihodnost je zdaj. To je slogan mladih Gimnazije Celje Center.

Donosnost naložb je pomembno, vendar ni edino merilo, saj v obdobju analize tveganj upoštevamo tudi merilo trajnostnega vpliva v skladu s trajnostno naložbeno politiko ... Tako predstavlja naložbeni portfelj **Marko Jazbec**, predsednik uprave delniške družbe Sava Re. Dodaja, da je zeleno v njihovem poslovanju že paradigma. Naložbe v zelene in trajnostne obveznice se povečujejo. Sava Re posluje globalno in na mednarodnih trgih ne morejo spregledati procesov, ki so vstopili skozi vrata v finančno industrijo, v investicijske in finančne politike. V denarni sistem. Kjer morajo, čeprav bolj razmišljajo z logiko moči denarja, ki pretvarja naravo v blago, vendarle zaradi vse večjih tveganj in zaradi usmeritev, kot so taksonomija in nekatere ključne direktive, začeti poslovati drugače. Navsezadnje tudi zaradi delegiranih aktov o naložbenem in zavarovalniškem sektorju. Kapitalski tokovi ne bodo več usmerjeni predvsem ali zgolj k rasti in dobičku, pač pa je tudi finančna industrija začela svoj notranji zeleni prehod. Počasi sicer, a mnogo bolj kot doslej bo morala odločilno soustvarjati zeleni prehod podjetij in gospodarstva. Agendo preobrazbe ji daje ESG. Da bo pri odločanju o sredstvih za naložbe znala iz vrednotiti okoljske dejavnike, od onesnaževanja do porabe virov, socialne, vključno s človekovimi pravicami in odnosom do zaposlenih, in korporativne oziroma upravljalne.

Od finančnega sistema je v veliki meri odvisno, kako si bosta segla v roke ekonomija in ekologija. Ali bodo tudi finančne institucije znale potrditi svojo vlogo in odgovornost v zelenem prehodu? Se bodo preusmerile k nekaterim vrednotam, ki so sicer težko izmerljive, a dajejo pravi odgovor tistim, ki še kar naprej spreminjajo naravo v premoženje? Res je. Monetarni sistem živi od rasti. A če si hoče priznati ali ne, se doba rasti izteka, saj politika neskončne rasti ni več mogoča. V slovenskem bančnem sistemu pa so se zasvetile prve zelene zvezde. Tudi poslovne izkušnje družbe Sava Re veliko povedo. Vendar bi bila zelo ilustrativna analiza naložb v zadnjih dveh, treh letih, ko Slovenija na vrh razvojnih ciljev

postavlja zeleni prehod do leta 2030. EU pa zeleni dogovor, po merilih, ki jih zahteva ESG. Vrednostni analitični pregled bi bil koristen. Predvsem zato, da bodo odločevalci odslej pri vsaki naložbi znali presoati, kaj naj ima prednost – vrednost ali vrednota. Ne zaradi regulative. Pač pa zato, ker je potrebna drugačna poslovna, civilizacijska kultura na vseh ravneh. Vzdržna rast mora postati temelj slovenske razvojne politike in finančni sistem je zanjo soodgovoren.

Tudi nadzorniki so se znašli sredi zelenega prehoda in jim ni lahko. **Mag. Irena Prijović** pravi, da so velike družbe že motor sprememb. Pri srednjih in malih je drugače, saj so trajnostne poti zahtevne, kompetenc pa premalo in nič se ne da čez noč. A ne gre le za to. V Združenju nadzornikov Slovenije ugotavljajo, da je še vedno »veljavna osnovna paradigma« namena družbe iz 3. člena ZGD-1. Namreč, da je »namen podjetja opravljanje pridobitne dejavnosti z namenom pridobivanja dobička.« Resda o tem poteka v EU razprava. Toda kako uskladiti ZGD-1 z več kot le zeleno poslovno ustavo ESG? Za koga je to izziv? Nadzorniki od uprav pričakujejo strateški pristop k ESG in k upravljanju tveganj. In kakšen sistem nadzora nad poslovanjem, investiranjem in porabo denarja bo najučinkovitejši?

Saj denar za zeleni prehod kljub omejitvam in kompromisom bo.

Skupina 110 finančnih institucij je v Bruslju predstavila svoj način financiranja, piše **Petrisa Čanji**. Za OVE načrtujejo 2650 milijard evrov. Tarča vseh naložb je energetska učinkovitost. Tudi Recovery Plan for Europe in REPower EU do leta 2027 napovedujeta nekaj sto milijard evrov naložb. Predvsem za varčevanje z energijo, za proizvodnjo čistejših energij in za diverzifikacijo oskrbe z energijo. Denarja za OVE, biometan, vodik in infrastrukturo torej bo navzlic negotovosti, kam bo zaplula ladja globalne ekonomije, pri čemer je prav EU zelo ranljiva. Prav zato mora tudi denar slišati melodijo zelenega prehoda. Jo v Sloveniji sliši ali posluša?

Jože Volfand,
glavni urednik

Revija ESG izdaja podjetje Fit media d.o.o. v okviru svoje tržne znamke Zelena Slovenija*. Zelena Slovenija povezuje trajnostne ideje, priložnosti, izzive, dosežke in je platforma za izobraževanje in svetovanje. www.zelenaslovenija.si

IMPRESUM

ESG (Environmental, Social, Governance)

– Okolje, družba, upravljanje,
specializirana revija za trajnostni razvoj

Izdala in založila: Fit media d.o.o., Celje

Glavni urednik: Jože Volfand

Odgovorna urednica: mag. Vanesa Čanji

**Oblikovanje, prelom in
grafična priprava:** Fit media d.o.o.

Tisk: Tiskarna Florjančič

Oglasno trženje: Fit media d.o.o.,
Kidričeva ulica 25, 3000 Celje,
tel.: 03/42 66 700,
e-naslov: info@fitmedia.si

Uredniški odbor: dr. Slavko Ažman
(Porsche Slovenija), doc. dr. Gašper
Gantar (Fakulteta za varstvo okolja),
Rudi Horvat (Saubermacher Slovenija
d.o.o.), dr. Darja Piciga (MOP), Petra
Prebil Bašin (Združenje papirne in
papirno predelovalne industrije), mag.
Irena Prijović (Združenje nadzornikov
Slovenije), Matjaž Ribaš (Slovenski
regionalno razvojni sklad), dr. Marta
Svoljšak Jerman (Petrol), mag. Emil
Šehić (Zeos), dr. Radmila Wollrab (Helios
TBLUS d.o.o.), Urška Zgojznik (Ekologi
brez meja)

Celje, oktober 2022

Naklada 2.200 izvodov

Revija je brezplačna.

Tiskano na okolju prijaznem papirju.

**® Zelena
Slovenija**

Kontakt za informacije:

T: 03/ 42 66 700

E: info@zelenaslovenija.si

W: www.zelenaslovenija.si

Partnerja

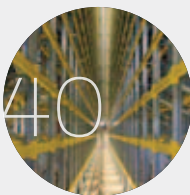
pri izdajanju revije EOL:

- Fakulteta za logistiko
- Surovina d.o.o.

Fakulteta za logistiko

surovina

VSEBINA

- 5** Novice članov Zelenega omrežja
- 16** Kako razogljichenje poteka v praksi in s katerimi izzivi se soočajo podjetja?
- 20** Voda in elektrika ne bi smeli biti tržno blago
- 22** Z več koraki do manjše porabe energije in do samooskrbe
- 24** Učinkovito izvajanje podnebne politike potrebuje institucionalno ureditev
- 27** Trajnostna darila v trajnostni embalaži
- 28** Z drugačnim financiranjem naložb do večje energetske učinkovitosti
- 30** Z uvajanjem digitalizacije in elementov pametnih omrežij krepimo energetske infrastrukturo
- 32** Z digitalnim energetske monitoringom do prihrankov pri energiji
- 34** Potrošnik si želi predvsem funkcionalno embalažo
- 36** Inovativne trajnostne embalažne rešitve
- 37** Goodyear za vozilo Citroën oli razvil posebno konceptno pnevmatiko Eagle GO
- 38** Pri prevzemu odpadne embalaže po starem, pri odpadkih boljši od povprečja
- 40** Nove obveznosti, pod drobnogledom bodo dobavne verige
- 46** Naložbe v zelene in trajnostne obveznice se povečujejo
- 50** Varujejo vodni vir in zmanjšujejo ogljični odtis
- 54** Nadzorniki od uprav pričakujejo strateški pristop k ESG in upravljanje tveganj
- 56** »Izzive energetske tranzicije bomo uspešno rešili le skupaj«

Novice članov Zelenega omrežja

www.zelenaslovenija.si/
zeleno-omrezje

Med člani Zelenega omrežja

Za sodelovanje v
rubriki pokličite
Tanjó 03/42 66 716

Program cvetličar in naravovarstveni tehnik na sejmu AGRA

Konec avgusta je za obiskovalce vrata odprl sejem AGRA v Gornji Radgoni. Na sejmu AGRA smo se predstavili s programoma cvetličar in naravovarstveni tehnik. Delo cvetličarja je predstavljala Janja Hari, naravovarstvenega tehnika pa Dennis Polič in Nik Arnuš. Dennis in Nik sta predstavila eno izmed nalog naravovarstvenega tehnika. Opravljala sta različne analize vode (vsebnost amonijaka, nitratov, nitritov, fosfatov, pH, trdota vode). Primerjala sta vrednosti dveh vzorcev vode. Analizirala sta vodo iz potoka ob kmetijskem zemljišču in vodo iz pralnega stroja (lug). Izvajanje analiz in komentarji rezultatov so pritegnili številne obiskovalce. Videli smo lahko, da ljudi vse bolj zanima, s čim vse onesnažujemo vodo in kako bi lahko rešili nastale težave. Janja je pritegnila veliko pozornosti obiskovalcev in razstavljalcev z različnimi bidermajer šopki. Zanimanje je bilo tako veliko, da je Janja komaj uspevala zadovoljiti vse ljubitelje lepega cvetja. Zadovoljstvo tistih, ki so uspeli priti do šopka, pa je bilo očitno.

Zapisal: Simon Gračner

Biotehniška šola Maribor
www.bts.si

cargo-partner razvija trajnostno skladiščenje v Evropi

Kot mednarodni ponudnik logističnih storitev si v cargo-partnerju nenehno prizadevamo za bolj ekološke in trajnostne skladiščne storitve. Z odprtjem 12.500 m² velikega lesenega iLogističnega centra v Fischamendu v bližini dunajskega letališča smo leta 2018 naredili pomemben korak k trajnostni arhitekturi in zeleni logistiki. Pri gradnji smo uporabili 4.200 m³ lesa, s

čimer smo ustvarili za 8.400 ton manj CO₂, kot bi ga s proizvodnjo in uporabo običajnih gradbenih materialov. V Dunajski Stredi pa upravljamo 17.400 m² velik iLogistični center, ki je neposredno povezan z železniškim kontejnerskim terminalom METRANS. Od januarja do julija 2022 je bilo v tem skladišču pretovorjenih skupno 1.200 TEU (ekvivalent 20' zabojnika), kar pomeni 132.000 manj prevoženih kilometrov ali 40.000 litrov prihranka dizelskega goriva. Če predpostavimo, da se pri enem prevoženem kilometru v zrak izpusti povprečno 966 gramov CO₂, to pomeni prihranjenih 127.193 kg izpustov CO₂ pri pretovarjanju. V ljubljanskem iLogističnem centru, ki smo ga odprli leta 2019, smo zaradi povečanega povpraševanja s širitvijo objekta začeli prej, kot je bilo načrtovano. Nov skladiščni objekt bo odprt novembra, skladiščni prostor pa se bo povečal s trenutnih 25.000 m² na skupno 39.100 m² površine. Za leto 2023 načrtujemo namestitev velikega fotovoltaičnega sistema na streho objekta. Elektrarna bo proizvedla 575 MWh na leto, s čimer bomo pokrili 34 % porabe energije podjetja in vsako leto prihranili 273 ton CO₂.

cargo-partner d.o.o.
www.cargo-partner.com

Učinkovite rešitve za stiskanje različnih vrst odpadkov

Pri ravnanju z odpadno embalažo, papirjem, lesom in drugimi odpadki lahko z ustreznimi rešitvami pridemo do prostorskih in časovnih prihrankov. V podjetju Eko line trade d.o.o. ponujamo komunalne rešitve za stiskanje odpadkov različnih vrst, s čimer lahko podjetja prihranijo pri številu odvoza odpadkov. Faktor stiskanja pri hidravlični stiskalnici je do 1:5, pri vijačni do 1:10. Pri uporabi stiskalnice lahko tako peljemo do 8 ton stisnjenega kartona, 6 ton lesenih palet, 6,5 tone ovijalne folije in do 9 ton mešanih komunalnih odpadkov. Zmanjšanje števila odvozov podjetju omogoča oprijemljive finančne prihranke za transportne stroške

ravnanja z odpadki. Manj odvozov pomeni tudi manj izpustov v okolje. Pomanjkljivo urejen sistem ravnanja z odpadki povzroča motnje v zadnjem delu proizvodnega procesa in povzroča zastoje v delovanju podjetja. Stroški takšnih motenj so lahko veliki, saj se povečajo časi za izvedbo osnovnih delovnih aktivnosti, nastajajo zastoji, potrebne so aktivnosti za hitro reševanje nastalih težav, kar lahko hitro občuti tudi kupec. Slabo urejen odpadni sistem podjetja se lahko sprevrže v slabo uporabniško izkušnjo za kupca.

Eko line trade d.o.o.
www.ekolinetrade.si

Elan postavlja dodatnih 1,8 MW sončnih elektrarn

Mag. Leon Korošec, direktor zimskošportne divizije Elan d.o.o., in podpredsednik skupine Elan ter direktor Interenerga Blaž Šterk. (Foto: Jernej Leskovar)

Elan je tradicionalna blagovna znamka, ki je globoko povezana z lokalno skupnostjo in okoljem, kjer je trajnostni razvoj del Elanove identitete od vsega začetka. Elan je edino svetovno podjetje za proizvodnjo smuči, ki 100% uporablja zeleno električno energijo, kjer so vsi izdelki izdelani ročno in na eni sami lokaciji. Zavedanje pomembnosti trajnostnega razvoja se odraža tudi v naši dobavni verigi. 99 % surovin za izdelavo smuči prihaja iz Evrope, od tega 18 % iz Slovenije, ostalih 70 % pa iz območja oddaljenega manj kot 400 kilometrov od tovarne Elan. Poleg tega uporabljamo le trajnostno pridobljen les z nadzorovanim poreklom, sledljivostjo in zagotovljenim pogozdovanjem. V letu 2022

smo zgradili sončno elektrarno, ki omogoča, da se naša proizvodnja napaja z električno energijo, ki je 100-odstotno proizvedena iz trajnostnih obnovljivih virov energije (OVE). Kot ponosni prejemnik certifikata Green star - odločni izzivalec v Elanu ta trend nadaljujemo s postavitvijo dodatnih 1,8 MW sončnih elektrarn, s čimer bo okolju prihranjenih dodatnih 875,5 t izpustov CO₂ letno. Iz obnovljivih virov bomo tako pokrili dodatnih 20 % vseh potreb po električni energiji.

Elan, d.o.o.
https://elan.si/sl

Trgovec je tisti, ki naj spomni na digitalni račun

V kvalitativni raziskavi med uporabniki aplikacije noprintZ nas je zanimal njihov odnos do digitalnih računov ter motivi za prejetje in hranjenje takšnih računov. Ob besedi račun uporabniki najprej pomislijo na papir ter nujno zlo, ki je povezano s trgovino in mesečnimi stroški. Navdušeni so nad uporabo digitalnih računov, saj jih imajo vedno pri roki. Najpogosteje shranjujejo račune z garancijo, sledijo računi za oblačila, na koncu so računi za prehranske izdelke. Uporabnike aplikacije zato navdušuje možnost shranjevanja garancij ter nastavitve opomnika o bližajočem se roku za njeno uveljavitev. Kot največjo oviro pri prehajanju na uporabo digitalnih računov navajajo premajhno število ponudnikov takšnih rešitev. Sami tudi ne spodbujajo trgovcev k takšnemu poslovanju, je pa večina izrazila željo, da bi digitalne račune prejemali pri čim večjem številu trgovcev oziroma kar pri vseh. Večina pričakuje, da je trgovec tisti, ki jih spomni na možnost digitalnega računa. Nenazadnje gre pri tem za spreminjanje navad. Pomembno je, da se v spodbujanje trajnostnega ravnanja vključujejo vsi deležniki – trgovci, potrošniki in zakonodajalci.

Fin4Green d.o.o.
www.noprintZ.si

Podnebna nevtrálnost oziroma brezogljíčnost tudi v podjetjih

Slovenija si je s podnebno strategijo zadala jasen cilj, da do leta 2050 doseže neto ničelne emisije oz. podnebno nevtrálnost, ki postaja eden izmed najpomembnejših ciljev v uspešnih podjetjih. Energetska učinkovitost in zmanjšana raba energije lahko ugodno vplivata na povečano varčevanje tako v gospodinjstvih kot v podjetjih. Vlaganje v zeleni razvoj bo povečalo tudi gospodarske aktivnosti. Na poti v brezogljíčnost smo podjetjem na pomoč pristopili pri Energetsko podnebni agenciji za Podravje in jim ponudili aktivnosti, kot so: svetovanje za povečanje učinkovitosti in konkurenčnosti; priprava analiz podnebnih tveganj in načrtov upravljanj s temi tveganji; priprava izvedbenih načrtov za podnebno nevtrálnost ter prilagajanje podnebnim spremembam; izračun ogljičnega odtisa posameznega podjetja ali izdelka; izdelovanje načrtov za zmanjšanje porabe energije; pregled vseh potencialov obnovljivih virov energije podjetja ter priprava načrta o njihovi maksimalni izkoriščenosti; izvajanje izobraževanj in mentorstva podjetjem za prehod v podnebno nevtrálnost ter pomoč pri uvedbi sistema upravljanja z energijo in drugih s podnebjem povezanih standardov. Svetujemo, kako pridobiti finančna sredstva za investicije in podjetja vključujemo v evropsko sofinancirane projekte, kjer si med sabo izmenjajo izkušnje in znanje na poti zelenega energetskega prehoda.

ENERGAP - Energetsko podnebna agencija za Podravje
www.energap.si

Največja sončna elektrarna GEN-I v Severni Makedoniji

Pri GEN-I smo zaključili gradnjo največje sončne elektrarne v Severni Makedoniji in jo septembra, 4 mesece pred vladnim rokom, priključili na omrežje. Elektrarna s skupno močjo 17 MW bo proizvedla 25.000 MWh zelene energije, s katero bi lahko oskrbovali

več kot 5.500 gospodinjstev. Sončno elektrarno sestavlja 31.772 sončnih panelov na 300.000 kvadratnih metrih površine (30 nogometnih igrišč). Začetek obratovanja predstavlja pomemben mejnik tako za širitev GEN-I v izvedbi projektov velikih sončnih elektrarn in proizvodnji brezogljne električne energije kakor tudi ključni prispevek k t. i. Zelenemu scenariju Republike Severne Makedonije v skladu s Strategijo za energetski razvoj Republike Severne Makedonije. Republika Severna Makedonija je z oddajo degradiranega zemljišča v 50-letni najem pomemben partner pri izvedbi projekta in ključni strateški deležnik. Skupina GEN-I je namreč leta 2019 na javnem razpisu pridobila pravico do izgradnje in 50-letni najem zemljišča za sončne elektrarne s skupno močjo 17 MW na degradiranem območju v Amzabegovem v občini Sv. Nikole.

GEN-I, d.o.o.
www.gen-i.si

HOFER z ukrepi za manj zavržene hrane

Pri HOFERju si v okviru lastne iniciative Danes za jutri in projekta Hrana na dobri poti prizadevamo zmanjšati količino odpadne hrane, k odgovornemu ravnanju s hrano pa spodbujamo tudi kupce. Z optimizacijo sistema naročanja in logistike skrbimo za čim manj presežne hrane v trgovinah. Določene izdelke, ki vseeno ostanejo neprodani in so primerni za donacijo, vseh 90 trgovin HOFER v okviru projekta Donirana hrana donira več kot 10.000 pomoči potrebnim. Mesečno pošljemo v povprečju 60 ton hrane na dobro pot. Kupcem pri zmanjševanju odpadne

hrane pomagamo z nasveti za shranjevanje živil na spletni strani Hofer.si, z oznako »Je rok potekel? Pogosto uporabno dlje.« na izdelkih HOFERjevih lastnih blagovnih znamk z rokom uporabnosti »Uporabno najmanj do« pa opominjamo, da lahko te izdelke zaužijejo tudi po preteku omenjenega roka, če so bili zaprti, pravilno hranjeni, imajo ustrezen videz, vonj in okus. Ob mednarodnem dnevu ozaveščenja o izgubah hrane in odpadni hrani smo pri HOFERju podprli tudi kampanjo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano »Poglej, povohaj, poskusi«, ki potrošnike poziva k ukrepanju za zmanjšanje izgub hrane in odpadne hrane.

HOFER trgovina d.o.o.
www.hofer.si

Nova kolekcija stekleničk iz recikliranega jekla

Stekleničke so postale nepogrešljive na vsaki pisalni mizi ali celo v vsaki torbici. S čedalje večjo ozaveščenostjo smo ljudje počasi zamenjali plastenke za stekleničke iz različnih materialov. Od stekla, recikliranih plastenk, bambusa, pa vse do nerjavečega jekla. RCS (Recycled Claim Standard) se uporablja kot standard skrbniške verige za sledenje recikliranih surovin skozi dobavno verigo. Nova kolekcija stekleničk iz nerjavečega jekla je izdelana iz 89 % recikliranega materiala. V kategoriji poslovnih daril so stekleničke postale eden izmed najbolj priljubljenih daril. Darilo tako za zaposlene kot za poslovne partnerje, ki nosi sporočilo ozaveščenosti ohranjanja planeta. Logotip organizacije, blagovne znamke na steklenički tako ohranja in nosi sporočilo še veliko časa.

Zapisa: Renata Novak, mag.

IN, d.o.o.
www.ekoman.si

Rešitve za energetske učinkovitost z odsesovalnimi sistemi

Energija predstavlja največjo negotovost številnih proizvajalcev pred letošnjo zimo. Ko smo pozorni na največje porabnike energije, so visoko na seznamu odsesovalni sistemi. S tem se srečujejo vse panoge, kjer pri proizvodnji nastajajo prašni delci ali hlapi (meglice). Klasični odsesovalni sistemi so namreč izrazito neracionalni porabniki, saj se velik del energije porablja v prazno. Rešitev je v optimizaciji. Inteligentni sistem za optimizacijo odsesovanja DESA nudi v povprečju 67% prihranek električne energije za odsesovanje. Prednosti DESE so: lahko se namesti na obstoječe ali nove odsesovalne naprave, primeren je za podtlačne in nadtladne filtrske sisteme, izboljša kakovost odsesovanja, izpuste CO₂ pri odsesovanju zniža povprečno za 46 %. Investicija se v povprečju povrne v 6 do 36 mesecih. Sistem DESA je bil uspešno nameščen v več sto podjetjih različnih velikosti in iz različnih industrij, tudi v Sloveniji in na Hrvaškem. Strojna oprema sistema DESA se uporablja tudi kot orodje za enostaven prehod na digitalizacijo proizvodnje s pomočjo aplikacije Intercet Strateg 4.0.

Intercet d.o.o.
www.intercet.si/DESA

Sprememba nomenklature za odpadno električno in elektronsko opremo

Opadna električna in elektronska oprema (OEEO) zaradi svoje sestave in vsebnosti nevarnih sestavin predstavlja posebno vrsto odpadkov, ki jih je treba ločevati od ostalih odpadkov ter ustrezno obdelati in predelati. Zavezanec za predpisano ravnanje z OEEO v Republiki Sloveniji je pravna oseba, ki prihaja v stik z OEEO kadarkoli med njeno življenjsko dobo. V okviru obveznosti se te delijo

glede na položaj zavezanca; za proizvajalce in pridobitelje opreme je predpisano izvajanje individualnega ali pristop k skupnemu načrtu, vodenje evidence OEE0, dane na trg RS, vpis v evidenco proizvajalcev OEE0 na ARSO, prijava dejavnosti na FURS, prenos obveznosti ravnanja z OEE0 na skupno shemo, redno polletno poročanje in poravnava obveznosti do nosilca skupne sheme ter plačevanje okoljske dajatve. Distributerji so zavezani k brezplačnemu prevzemu odpadne opreme iz gospodinjstev in ustreznemu označevanju proizvodov. Obveznost končnih uporabnikov je zbiranje odpadne EE opreme ločeno od drugih vrst odpadkov in pravilna oddaja pooblaščenemu prevozniku ali zbiralcu. V Interzeru nudimo individualne rešitve za ravnanje z OEE0, kar prinaša prednosti v smislu nižjih stroškov in velikega prihranka časa. Ponujamo tudi pomoč pri izpolnjevanju obveznosti. Septembra je Ministrstvo za okolje in prostor objavilo podrobnejši Seznam EE opreme, prenosnih baterij in akumulatorjev po kombinirani nomenklaturi za leto 2022, ki je osnova za obračunavanje okoljske dajatve za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja OEE0 ter odpadnih prenosnih baterij in akumulatorjev v skladu z Uredbo o okoljski dajatvi za poročevalsko obdobje od 1. julija 2022 dalje.

Interzero d.o.o.
www.interzero.si

Nov razpis za nagrado in pridobitev certifikata HORUS 2022

Inštitut za razvoj družbene odgovornosti (IRDO) je v sodelovanju s podpornimi partnerji objavil 14. razpis za Horus 2022 - slovensko nagrado za družbeno odgovornost in trajnostni razvoj. Letošnja novost je možnost pridobitve certifikata, ki ga podeljuje neodvisna komisija za certificiranje. Z nagrado in certifikatom organizatorji prepoznavamo, strokovno potrjujemo in nagrajujemo celovite pristope pravnih oseb in posameznikov k družbeni odgovornosti

in trajnostnemu razvoju. Glavna prednost sodelovanja na razpisu za Horus 2022 je, da prijaviteljem pomaga sistematično in celovito zbrati relevantne podatke ter pripraviti ali nadgraditi strategijo na področju družbene odgovornosti in trajnostnega razvoja. Skozi postopek certificiranja prijavitelji dodatno pridobijo še neodvisni strokovni pregled, analizo aktivnosti in napredka ter priporočila za izboljšave. Razpis je namenjen vsem organizacijam in posameznikom, ki so že izkušeni na področju družbene odgovornosti ali trajnostnega razvoja in tistim, ki so šele na začetnih stopnjah te razvojne poti. Za sodelovanje v razpisu prijavitelji izpolnijo specializiran vprašalnik, usklajen s smernicami Standarda za družbeno odgovornost ISO26000:2010, načeli ESG (okoljski, družbeni in upravljavski vidik) ter drugimi aktualnimi evropskimi in nacionalnimi okviri na področju družbene odgovornosti in trajnostnega razvoja. Vabimo tudi k pridobitvi osnovnega certifikata Vodja za družbeno odgovornost in trajnostni razvoj. Usposabljanje se začne 10. novembra 2022.

IRDO - Inštitut za razvoj družbene odgovornosti
www.irdo.si

V družbi Koto za več obnovljivih virov energije

V družbi Koto z bioplinsko napravo, v kateri proizvajamo zeleno električno energijo, trenutno pokrivamo 80 % potreb lastnega proizvodnega procesa. Obstoječi proces želimo nadgraditi in bioplin prečistiti v biometan, ki bi ga vtiskali neposredno v plinovodno omrežje, da bodo ta vir energije lahko uporabljali drugi – predvsem za potrebe trajnostne mobilnosti. Prav zaradi tega načrtujemo, da bomo do konca leta 2023 vzpostavili sončno elektrarno s skupno močjo okoli 760 kWp. Na ta način bomo skoraj v celoti pokrili lastne potrebe po električni energiji. Gre za še en korak naše družbe na poti do

ogljčno nevtralne družbe. Vse za čisto in varno prihodnost.

»V družbi Koto zazrti v prihodnost nenehno iščemo trajnostne rešitve.«

Koto d.o.o.
www.koto.si

Plavajoči otoki na Velenjskem jezeru za bogatejša habitate

Na Velenjskem jezeru smo septembra 2022 uspešno umestili dva kompleksa plavajočih otokov v skupni izmeri 100 m². Otoki niso pohodni in so namenjeni bogatenju habitata v jezeru s ciljem večanja biotske pestrosti. Umetni plavajoči otoki, zasajeni z močvirskimi rastlinami, so vedno pogostejše uporabljen način za čiščenje vode in oživljanje vodnih teles. Vodo čistijo tako, da iz nje odvezemajo snovi, ki so prisotne v prevelikih količinah. Oživijo pa jo s tem, da v vodno okolje vnesejo dodatno strukturo, ki omogoči bivanje oz. ustvari habitat različnim organizmom - od rastlin, mikroorganizmov, nevretenčarjev do rib in ptic. S tem omogočijo tvorbo pestrejših prehranskih spletov in produktivnejše vodno okolje. Takšni otoki posnemajo močvirja in v vodno okolje vnašajo dobrodejne procese. Rastline so bistven člen pristopa. Njihov učinek je še posebej koristen, kjer je voda preobremenjena (onesnažena) ter na degradiranih oz. osiromašenih vodnih telesih, ki so strukturno revna, enolična, rastlin pa je malo. Taki so npr. vodni zadrževalniki, vode z velikim in pogostim nihanjem gladine, vode s strmimi

ali betoniranimi brežinami (kanali), izpusti iz čistilnih naprav. Korenine rastlin z otokov prosto visijo v vodo. Rastline tako iz vode privzemajo hranila, kar zmanjšuje obremenjenost vode. Za namene čiščenja je potrebno zelo povečati površino otokov. Zato je na Velenjskem jezeru njihov primarni namen večanje biološke pestrosti.

Limnos d.o.o.
www.limnos.si

Druga največja sončna elektrarna v državi

V Luki Koper bomo zgradili drugo največjo sončno elektrarno v Sloveniji s skupno predvideno močjo 3 megavate, za projekt pa pridobili 1,2 milijona evrov nepovratnih evropskih sredstev. Namestili jo bomo na streho bodočega skladišča 54 na Terminalu za generalne tovore na drugem pomolu. Novo skladišče bo predvidoma zgrajeno do konca leta 2024. Sodobni objekt, namenjen skladiščenju jeklenih kolotov, bo opremljen z avtomatsko vodenimi mostnimi dvigali, visoko nosilnostjo tal in bo ustrezno informacijsko podprt. Luka Koper je sicer skupaj z Mestno občino Koper in norveškim partnerjem Greenstat projekt izgradnje sončnih elektrarn (projekt SOPOREM) uspešno prijavila na javni razpis. Družba bo v sklopu projekta, ki bo sofinanciran iz Finančnega mehanizma Evropskega gospodarskega prostora in pripadajoče slovenske udeležbe, tako prejela več kot milijon evrov nepovratnih sredstev. Z izgradnjo take sončne elektrarne bomo zagotovili višjo energetske samozadostnost pristanišča, manjšo odvisnost od nihanja cen električne energije na trgu, hkrati pa pripomogli k povečanju izkoriščenosti sončne energije v naši regiji. V koprskem pristanišču do leta 2025 načrtujemo izgradnjo fotonapetostnih elektrarn, ki bodo zmogle 6 megavatov moči, s katerimi bomo lahko pokrili 20 % lastne letne porabe električne energije. Do leta 2030 bomo moč še povečali, in sicer na 10 megavatov, kar bo predstavljalo že

več kot 30 % skupne letne porabe električne energije.

Luka Koper d.d.
www.luka-kp.si

Kronoterm skrbi za toplino domov že več kot 30 let

V Kronotermu s svojimi inovacijami postavljamo trende v segmentu visoko tehnoloških naprav za varčno in okolju prijazno ogrevanje ter hlajenje. V več kot tridesetih letih delovanja smo postali vodilni proizvajalec toplotnih črpalk v Sloveniji. Svoje izdelke izvažamo na 18 evropskih trgov, do sedaj smo proizvedli skoraj 100.000 okolju prijaznih naprav. Zaposluje 120 delavcev, od katerih jih je skoraj petina zaposlenih v razvoju. V svojih letih delovanja smo prejeli številne nagrade s strani slovenske in tuje javnosti. Med drugim smo bili s strani Evropskega okoljskega urada izbrani za enega izmed vodilnih razvojno-proizvodnih podjetij na področju zelene in digitalne tranzicije. Skrb za okolje in povečanje uporabe zelene energije je med glavnimi cilji delovanja podjetja. Proizvedli smo dobrih 7.000 GWh okolju prijazne toplote. To je toliko, kolikor jo proizvede toplotna Ljubljana v 6 letih. S tem smo preprečili, da bi se okolje obremenilo z 1,5 milijona ton CO₂ in drugih škodljivih emisij. To je ekvivalentno številu 288.000 dreves, katerih vrsta bi segala od skrajne vzhodne meje Slovenije do skrajne zahodne meje Slovenije.

Kronoterm d.o.o.
www.kronoterm.com

V Selnici ob Dravi bo prvi slovenski vrtec iz slovenskega lesa

V Selnici ob Dravi so županja Selnice ob Dravi dr. Vlasta Krmelj, direktor podjetja

GIC gradnje Ivan Cajzek in direktor podjetja Lumar IG Marko Lukić podpisali pogodbo o gradnji novega 10-oddelčnega vrtca. Gre za prvi skoraj nič-energijski leseni vrtec oz. javni objekt v Sloveniji, ki bo zgrajen povsem iz slovenskega lesa. Izbrana je bila patentirana masivna lesena konstrukcija iQwood, brez lepil, kovin in kemikalij, ki bo otrokom nudila še boljše in prijetno ugodje bivanja. Poraba energije vrtca bo manj kot 15 kWh/m² a (pasivna gradnja), zato bodo izredno nizki stroški porabe energije in tudi vzdrževanja. Vrednost investicije je ocenjena na 4.347.400 evrov brez DDV. Občina bo pridobila tudi nepovratna sredstva Eko sklada v višini približno 1.200.000 evrov z DDV. Nov vrtec se bo razprostiral na nekaj več kot 3.000 m² bivalne površine. Urejenih bo 11 oddelkov, osrednji prostor in športna igralnica, terase, razdelilna kuhinja, prostori za strokovne sodelavce, upravni in gospodarski prostori ter ostali prostori, ki bodo omogočali kvalitetno izvedbo vzgojno-izobraževalnega programa predšolskih otrok. Ob vrtcu bodo urejena otroška igrišča in pripadajoče parkirišče. Za ozelenitev površin bodo zasajena drevesa.

Od leve: Ivan Cajzek, direktor GIC gradnje, dr. Vlasta Krmelj, županja Selnice ob Dravi, Marko Lukić, direktor Lumar IG.

Lumar IG d.o.o.
www.lumar.si

Nova krožna praksa v Ljubljani – s koticami za ponovno uporabo

Raziskave kažejo, da sta med zbranimi e-odpadki 2 % še delujočih aparatov in dobro je, da jih zajamemo, saj jim tako lahko podaljšamo njihovo življenjsko dobo. Družba ZEOS, d.o.o., zato po Sloveniji postavlja koticke za ponovno uporabo. Dva izmed njih smo z javnim podjetjem Voka Snaga in Centrom ponovne uporabe Ljubljana uredili v Zbirnem centru Povšetova in Centru ponovne uporabe Ljubljana. Podžupan Mestne občine Ljubljana Dejan Crnek je na srečanju

poudaril: »Za Mestno občino Ljubljana je vsaka aktivnost v smeri boljšega bivanja tisto, kar dodaja kamenček mozaiku strategije naše občine še iz obdobja, preden smo postali zelena prestolnica leta 2016 oz. zaveze Zero Waste ter naše nove strategije o krožnem gospodarstvu. Vsaka taka aktivnost pomeni korak v smeri zaveze. V občini podpiramo take iniciative tudi zato, ker vemo, da jih izvajajo organizacije, ki delajo srčno. Take aktivnosti namreč ne prinašajo veliko dobičkov, prinašajo pa veliko zadovoljstvo.«

Mestna občina Ljubljana
www.ljubljana.si

Do bolj zelenega turizma za nas in naše goste

V Mestni občini Velenje se zavedamo, da trajnostnega turizma na moremo razvijati brez ozaveščenih in trajnostno naravnanih deležnikov, zato smo v oktobru zanje pripravili delavnico s konkretnimi predlogi za okolju prijazno delovanje v turizmu na področju nastanitev, gostinske panoge, organizacije prireditev, lokalnega turističnega vodenja, dejavnosti turističnih društev, dejavnosti muzejev in ostalih s turizmom povezanih dejavnosti. Petra Čad iz Goodplace je zbranim predstavila Zeleno shemo slovenskega turizma in trajnostne znake. Boštjan Krajnc iz Kssene Velenje je predstavil številne ukrepe za povečanje energetske učinkovitosti. Nataša Uranjek iz Komunalnega podjetja Velenje je sodelujoče spodbudila k skrbnejšemu ravnanju s pitno vodo. Urša Zgojznik iz

Ekologov brez meja je med drugim izpostavila, kako pomembno je, da se že pri nakupu novih stvari zavedamo, kako bomo z njimi ravnali, ko postanejo odpadki. Vsi govorci so si bili enotni, da je boljše postopoma in počasi uvajati trajnostne ukrepe kot nič.

Mestna občina Velenje
www.velenje.si

Preverjanje označevanja živil, posebna pozornost do alergeničnih snovi

Označevanje živil zajema vse navedbe, podatke, trgovska imena, blagovne znamke, slikovno gradivo ali simbole v zvezi z živilom, ki se namesti na embalažo ali dokumente živila. Pravilno označevanje živil je pomembno za potrošnika, da prepozna vrsto živila, njegove sestavine, rok uporabe, pogoje shranjevanja, navodilo za pripravo, hranilno vrednost, proizvajalca oz. odgovorno osebo za prodajo ter na osnovi tega izbere ustrezno živilo. Prav tako je pomembno za prodajalce, da tudi v vmesnem obdobju trženja zagotovijo ustrezne skladiščne pogoje in upoštevajo naveden rok uporabe živila. Označevanje živila mora biti takšno, da z navedenimi podatki in navedbami ne zavaja potrošnikov. V NLZOH v ta namen preverjamo ustreznost označbe predvsem, kadar se pripravljajo označbe za nove izdelke na tržišču ali pa je potrebno preveriti skladnost označbe (deklaracije) z veljavno zakonodajo. Posebna pozornost mora biti namenjena označevanju prisotnosti alergeničnih snovi in snovi preobčutljivosti. Tako tistih, ki izvirajo iz sestavin živila, kot tudi tistih, ki bi lahko bile v živilu prisotne nenamerno, npr. iz proizvodnega procesa.

Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano
www.nlzoh.si

Nova KBM prejela certifikat Green Star in se uvrstila med zelene voditelje

V Novi KBM, eni največjih bank v Sloveniji, se zavedamo svoje odgovornosti in odločeni smo, da bomo še naprej ravnali odgovorno v odnosih z deležniki pri upravljanju svojih vplivov na okolje ter zagotavljanju najvišjih

standardov upravljanja. Verjamemo, da smo v preteklem obdobju na podlagi naših zavez v poslovanje uvedli veliko dobrih trajnostnih praks, hkrati pa si z ambicioznimi cilji začrtali našo prihodnjo ESG pot. Ponosni smo, da je Nova KBM uspešno pridobila certifikat Green Star za leto 2021 z oceno štirih zvezdic, kar jo uvršča v kategorijo »zeleni voditelj«. Mednje sodijo podjetja, ki imajo trajnost močno vpeto v poslovno strategijo. Vpeljava trajnostnih rešitev kaže rezultate, podjetje pa za doseganje podnebne nevtralnosti sodeluje z različnimi deležniki. Izdajatelj certifikata, Partnerstvo za trajno gospodarstvo (CER), je prepoznal naš napredek in ugotovil, da Nova KBM že dlje časa stopa po poti zelene preobrazbe, ima zastavljene cilje in ukrepe za trajnostno poslovanje ter podnebno ukrepanje. Podrobnejše informacije o ESG aktivnostih v Novi KBM so dostopne na naši spletni strani <https://www.nkbm.si/esg>.

Nova KBM d.d.
www.nkbm.si

V občini Ig smo začeli z energetske prenovalne javnih objektov

Številne občine k naraščanju cen energentov pristopajo z ukrepi učinkovitejše rabe energije, do katerih vodi tudi energetska prenova stavb. Energetske pogodbeništvu je model, s katerim lahko občine dosegajo prihranke energije brez dodatnega zadolževanja, obenem pa prispeva k razbremenitvi javnega proračuna, učinkovitejši rabi energije in

varovanju okolja. Med njimi je tudi občina Ig, ki je s tem namenom sklenila javno zasebno partnerstvo s Petrolom. Petrol bo občini Ig v okviru projekta pomagal prenoviti občinsko stavbo, tri podružnične osnovne šole, POŠ Golo, POŠ Iška Vas in POŠ Tomišelj, Osnovno šolo Ig in njeno telovadnico. S prenovo objektov bodo v občini Ig letno prihranili več kot 150.000 € oziroma če govorimo o prihranku toplotne in električne energije, ta znaša več kot 230.000 kWh letno. Z okoljskega vidika to predstavlja zmanjšanje emisij CO₂ za približno 94 ton letno, kar je enako ekvivalentu 12 hektarjev gozda pri akumulaciji toplogrednih plinov.

Petrol d.d. Ljubljana
www.petrol.si

Schneider Electricu nagrada za najbolj ugledno podjetje

Priznana mednarodna finančna revija Institutional Investor je Schneider Electric, vodilnega na področju digitalne transformacije upravljanja z energijo in avtomatizacije, razglasila za Najbolj ugledno podjetje za področje Evrope. Zasedli smo kar sedem prvih mest v različnih kategorijah, tudi v kategoriji Najboljše podjetje v odnosih z vlagatelji in industrijskem sektorju, ki vključuje letalsko in vojaško industrijo, transportno industrijo, poslovne storitve in industrijo investicijskega blaga. Prejeli smo tudi nagrado za najboljše podjetje s pobudami za izboljšanje okolja, družbe in upravljanja (Environmental, Social and Governance – ESG) ter za podjetje z najboljšim upravnim odborom v sektorju, v katerem deluje. Pri Schneider Electricu smo lani pospešili pobude za doseganje okoljske trajnosti z uvedbo programa – Schneider Sustainability Impact (SSI), ki naj bi bil realiziran do leta 2025. Poleg tega smo okrepili oddelek za trajnostno svetovanje, da bi lahko pomagal več partnerjem in uporabnikom pri njihovih preobrazbah v smeri trajnosti.

Schneider Electric
www.se.com/si

Celovit pogled na prehod do ogljično nevtralnega podjetja

Slovenski državni holding, d. d., (SDH) je septembra 2022 v Kongresnem centru Brdo organiziral izobraževalno srečanje za odločevalce družb portfelja kot podporno aktivnost priporočilom in pričakovanjem SDH na področju trajnostnega poslovanja in podnebnega ukrepanja. SDH je v Letnem načrtu upravljanja 2022 namreč med drugim opredelil pričakovanja do podjetij, da se (iz) merijo ogljični odtisi po Obsegu 1 in 2 ter da se pripravijo cilji in načrti razogljičenja. Zbrane je nagovorila državna sekretarka na Ministrstvu za infrastrukturo mag. Tina Seršen. Poudarila je pomen prehoda na brezogljično družbo, pri čemer pomembno vlogo igrajo tudi odgovorna podjetja. Predsednik uprave SDH, mag. Žiga Debeljak, je orisal negotovost v širšem poslovnem okolju, ki zahteva prilagojene izzive tako na področju vodenja podjetij kot upravljanja kapitalskih naložb. Izpostavil je, da visoka odvisnost od fosilnih goriv še dodatno pogloblja učinke krize, zato je pravi čas, da se tudi v teh okoliščinah pogovarjamo o trajnostnih iniciativah in praksah v poslovanju podjetij, ki seveda temeljijo na zelenem prehodu in vseh povezanih aktivnostih.

Slovenski državni holding d.d.
www.sdh.si

Smernice za natančno okoljsko ocenjevanje so iskane

Organizacije so vedno bolj zainteresirane za razumevanje okoljskih vprašanj, povezanih z njihovimi projekti, sredstvi in

dejavnostmi. Ta vprašanja in z njimi povezane poslovne posledice je mogoče oceniti z natančno okoljsko oceno (EDD). Standard SIST EN ISO 14015:2022 določa smernice o tem, kako izvesti oceno EDD. Zagotavlja osnovo za strukturiran, dosleden, pregleden in objektivni pristop k izvajanju tovrstnih okoljskih presoj. Načela in smernice v tem dokumentu lahko uporabljajo organizacije, ki želijo izboljšati znanje o svojih okoljskih vprašanjih in bolje razumeti ustreznost svojih strategij ter obvladovanje okoljskih vidikov, tveganj in priložnosti. Standard se lahko uporablja tudi za notranjo presojo v organizaciji. Uporabljajo ga lahko vse organizacije, vključno z majhnimi in srednje velikimi podjetji.

SIST - Slovenski inštitut za standardizacijo
www.sist.si

Interna aktivacija zaposlenih v SKB banki

Septembra smo se v SKB banki posvetili oza-veščanju in aktiviranju zaposlenih. V okviru Evropskega tedna mobilnosti od 16. do 23. septembra smo pripravili različne nagradne igre. Na internih kanalih smo dnevno objavljali izobraževalna nagradna vprašanja. Pripravili smo Izziv trajnosti, s katerim smo zaposlene spodbujali k bolj trajnostnemu načinu prihoda na delovno mesto, posebej pa smo nagradili tiste, ki v zasebnem času uporabljajo javna mestna kolesa in skiroje. V okviru Mednarodnega tedna sreče na delovnem mestu od 20. do 25. septembra smo zaposlenim predstavili različne načine povezovanja s sodelavci, izboljšanja delovne sreče in prednosti pozitivnega odnosa do življenja. Z Izzivom sreče smo motivirali sektorje, oddelke in posamezne delovne skupine k povezujoči dejavnosti, ki smo jo nagradili z bonom za skupno dejavnost po lastnem izboru. V okviru Evropskega tedna športa od 23. do 30. septembra in Slovenskega dneva športa 23. septembra smo zaposlene povabili k medgeneracijskem Izzivu aktivnosti in predstavili

prednosti vključitve v Športno društvo SKB, ki je znotraj banke izjemno dejavno in združuje skoraj polovico zaposlenih v SKB banki. Ker se tokrat nismo zadovoljili le s klik participacijo, smo uspeli v vsaj eni nalogi skupno aktivirati tretjino zaposlenih, kar je v podjetju z močno geografsko razpršenostjo zaposlenih dober uspeh. Na prijeten in zabaven način smo spodbudili trajnostno mobilnost, osebno zadovoljstvo in fizično aktivnost.

SKB banka d.d. Ljubljana
www.skb.si

Izjemna suša na vrtovih in trajnice

Tudi v profesionalnem in domačem hobi vrtnarstvu bo nujno potrebno upoštevati klimatske spremembe in dane naravne reurse. Med njimi sta najpomembnejša plodna zemlja in naravne padavine ter morebiti razpoložljiva voda za namakanje. Izbira rastlin, ki jih bomo sadili in gojili, se bo nujno morala spremeniti in prilagoditi novim razmeram. Med vrtnimi trajnicami je veliko vrst in sort, ki so izjemno nezahtevne, kar se tiče porabe vode. Med njimi seveda prednjačijo tiste, ki izvirajo iz sušnih predelov zemeljske oble ali rastejo v naši naravi v najbolj plitkih in sušnih tleh in se kot osnovne vrste ali iz njih izpeljane sorte uporabljajo v okrasnem vrtnarstvu. V vrtnariji Trajnice Golob-Klančič pri gojenju sadik že desetletja uporabljamo tehnologijo, ki poskrbi, da ohranijo trpežnost. Poleg tega testiramo mnoge trajnice v naravnih rastnih razmerah brez zalivanja. V izjemno sušnih letih, ko je posušena kora v sosesčini testnega nasada trajnic, kjer hermelike brez vsakega zalivanja (na sliki) rastejo v enakih pogojih in suše sploh ne čutijo, se najbolj pokaže njihova trpežnost. Poleg hermelik je seveda še veliko drugih trajnic preizkušeno trpežnih in odpornih na sušo. In tem bo treba dati prednost pred tistimi, ki potrebujejo veliko vode.

Vrtnarija Trajnice Golob-Klančič
www.trajnice.com

Ljubljana je v znamenju dobrodelnosti zbirala male aparate

Po dveletni pavzi se je ponovno vrnila ljubljanska oktobrska ozaveševalno-zbiralna nagradna akcija. Leta 2019 se je v Mestni občini Ljubljana zbiralo stare baterije. Letos se je zbiralo delujoče in nedelujoče male aparate, računalnike in računalniško opremo ter TV/monitorje. Nekatere od njih tudi za dobrodelni namen. Akcijo smo organizatorji, družba ZEOS, d.o.o., poimenovali »Prinesi male aparate«. Potekala je med 1. in 21. oktobrom 2022. Pripravili smo jo skupaj z Radiem Ekspres, Mestno občino Ljubljana, JP VOKA SNAGA d.o.o., Centrom ponovne uporabe Ljubljana in Društvom Duh časa (Računalniki za socialno ogrožene). Njen častni ambasador je bil tudi tokrat župan naše največje občine Zoran Janković. V akciji je sodelovalo 27 ljubljanskih osnovnih šol in tudi številni posamezniki. Akciji v čast so organizatorji v petek, 14. oktobra 2022, namenili poseben ozaveševalno-zabavni dogodek na Kongresnem trgu v Ljubljani. Na ta dan je sicer potekal tudi 5. Mednarodni dan e-odpadkov. Akcija je potekala v sklopu projekta Life Spodbujamo e-krožno pod sloganom #še sem uporaben (v sofinanciranju Ministrstva RS za okolje in prostor ter Evropske komisije).

Zeos, d.o.o.
www.zeos.si

Dobre prakse krožnega gospodarstva iz Norveške v Slovenijo

V Sloveniji se vzpostavlja prvi demonstracijski center krožnega gospodarstva studioKroG, ki bo postavljen kot mobilni in modularni studio po principu ponovne uporabe, industrijske simbioze in eko-dizajna odpadkov z namenom povečanja razumevanja delovanja krožnega gospodarstva. V ta namen se je slovenska delegacija (GZS, MOP, ZAPS, UM – FG, predstavniki občin in malih gradbenih podjetij ter projektni partnerji

studioKroG) udeležila študijske poti na Norveško z namenom ogleda in spoznavanja praktičnih primerov aktivacije skupnosti za uveljavljanje načel krožnega gospodarstva, primere sodelovanja centrov ponovne uporabe z lokalnimi oblastmi in prestižne postavitve mobilnih objektov iz (rabljenih) ladijskih kontejnerjev v turistične in izobraževalne namene (Fretex, Vollbekk Fabrikker, Gokstad Akademie, Nature Compact Living, Release, mestna občina Sandefjord idr.) s ciljem nadgradnje obstoječih praks krožnega gospodarstva v Sloveniji. Projekt »Studio Krožnega gospodarstva - studioKroG« so financira Norveška s sredstvi Norveškega finančnega mehanizma. Več informacij na: www.bistra.si/studiokrog, www.norway-grants.si, www.eeagrants.org.

ZRS Bistra Ptuj
www.bistra.si

Upravljanje z energijo v lokalnih skupnostih in samooskrba

Na konferenci, ki jo vsako leto organizirajo pri slovenskem operaterju trga z elektriko Borzen, so energetski strokovnjaki, župani in menedžerji razpravljali o učinkovitem upravljanju z energijo, samooskrbi in celostnih ter učinkovitih energetskih rešitvah, ki lahko pomagajo občanom in lokalnim skupnostim pri reševanju izzivov visokih cen energentov. Mag. Borut Rajer, direktor Borzena, je dejal, da smo soočeni s specifično situacijo, ki terja ukrepe na nacionalni in lokalni ravni: »Mislim, da moramo trenutno

predvsem zagotoviti varnost oskrbe in prebroditi zimo, ob tem pa pozivam vse deležnike, da prevzamejo pobudo, osvojijo znanje in naredijo vse, kar je v njihovi moči, da prebrodimo te negotove čase.« Borut Žnidarič iz Borzena je predstavil razlike med obstoječim in novim modelom samooskrbe z električno energijo, ki je posledica prepovedi netiranja iz nove direktive v CEP paketu. Spremenila se bo stopnja sofinanciranja ter obračunavanje različnih prispevkov in dajatev v povezavi z omrežnino. Prvi razpisi po novem sistemu so predvideni v letu 2023. Na konferenci so bili predstavljeni tudi nekateri dobri primeri projektov samooskrbnosti občin. Govorci so spregovorili tudi o težavah, s katerimi se v času energetske krize srečujejo lokalne skupnosti, hkrati pa izpostavili negotovost in izzive, ki nas čakajo v prihodnosti.

Borzen, d.o.o.

www.borzen.si

Primož Praper nominiranec za evropsko nagrado

Mag. Primož Praper (desno) v družbi prejemnika nagrade Reinharda Sixa iz Nemčije.

V Bruslju je septembra potekala podelitev nagrad Roger Léron za izjemne dosežke na področju energetske učinkovitosti. Nagrade podeljuje Fedarene (Evropska zveza agencij in regij za energijo in okolje). Vrh strokovnjakov energetskega prehoda na lokalni, regionalni in evropski ravni sestavlja tudi edini slovenski nominiranec mag. Primož Praper, direktor podjetja Eutrip, d.o.o. Ima več kot 20 let izkušenj na področjih trajnostne gradnje, energetske prenove stavb, svetovalnega inženiringa, pridobivanja nepovratnih sredstev in gradnje lesenih javnih objektov. Mag. Primož Praper je veliko sodeloval z javnimi izobraževalnimi ustanovami, občinami in delom zasebnega sektorja. To je velika potrditev njegove zavzetosti in predanosti sedanjemu delu.

Izmed 12 nominirancev je zmagovalec postal Reinhard Six iz Nemčije, na drugo mesto se je uvrstila Lina Gellermark (Švedska) in na tretje Anne Girault (Francija).

Eutrip, d.o.o.

www.eutrip.si

Zlati certifikat za Telekom Slovenije

Andreja Krošelj in Nina Nia Šribar iz Upravljanja s kadri in splošnih zadev Telekom Slovenije

V Telekomu Slovenije zagotavljamo spodbudno in prijazno delovno okolje, odprto za inovativnost in sodelovanje. Pri tem skrbimo za kontinuirano izobraževanje in usposabljanje zaposlenih na različnih področjih ter uvajamo inovativne pristope za opolnomočenje zaposlenih. Pomemben del prenosa znanj med zaposlenimi opravljajo interni ambasadorji znanja, ki so interni predavatelji, mentorji, coachi in uredniki e-vsebin. Za svoje aktivnosti na tem področju smo v Telekomu Slovenije na konferenci Edutainment 2022, ki je potekala septembra, prejeli Zlati certifikat TOP investitor v izobraževanje. Gre za certifikat, ki potrjuje, da je Telekom Slovenije ena izmed organizacij, ki nadpovprečno odstopa po obsegu vlaganj v izobraževanje zaposlenih. Ob tem je bil moto Telekom Slovenije »Modro je deliti znanje« izglasovan tudi za NAJ izobraževalni moto slovenskih podjetij.

Telekom Slovenije, d.d.

www.telekom.si

Energetsko še učinkovitejši produkti in vloga zelenega tima

Spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z naravnimi viri in njihovo učinkovito rabo, predvsem s podporo krožnega gospodarstva,

je ključnega pomena pri ravnanju z odpadki. V podjetju S&T Iskratel stremimo k smotrni (u)porabi materiala, pravilnem ločevanju odpadkov in ozaveščanju o pomenu čistega ter zdravega delovnega okolja. Pri ravnanju z odpadki se poleg okoljskega vidika upoštevata tudi ekonomska upravičenost procesov, naše produkte pa razvijamo in izdelujemo skladno z načeli eko dizajna in trajnostnimi usmeritvami ter tehnologijami. Razvijamo nove produkte za nove generacije, ki bodo energetske še učinkovitejši. V luči trajnostne proizvodnje gre za zamenjavo starih strojev, uvajanje novih tehnologij, zniževanje vplivov na okolje (odpadki, nevarne snovi v EEO, emisije, raba in poraba surovin) in redna izobraževanja zaposlenih. Poleg tega za podporo trajnostnega razvoja vpeljujemo tudi digitalne tehnologije, upoštevamo ukrepe zmanjševanja emisij TGP in sistemsko obvladujemo odpadke. Tako imamo pregled nad količinami in vrstami zbranih odpadkov. Z Zelenim trajnostnim timom, oblikovanim znotraj S&T Iskratel, se trajnostni razvoj podjetja sistematično odraža pri načrtovanju izdelkov, zmanjševanju vplivov na okolje iz delovnih procesov in vpliva izdelkov v njihovi življenjski dobi ter po izločitvi iz uporabe.

Pripravila: Anita Volčanšek

S&T Iskratel, informacijske in komunikacijske rešitve, d.o.o.

www.snt-iskratel.si

Evropski projekti

SmartMOVE: Pametne rešitve za trajnostno mobilnost

Projekt SmartMOVE, katerega vodilni partner je Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije, naslavlja urejanje trajnostne mobilnosti na lokacijah z veliko prometa v Ljubljani. Za Univerzitetni klinični center, BTC, d.d., IKEA Slovenija d.o.o., Studio Moderna d.o.o. ter za Krajinski park

Ljubljansko barje kot območje posebnega pomena bodo izdelani mobilnostni načrti. Ti omogočajo optimizacijo parkiranja z uporabo ukrepov, ki spodbujajo trajnostno mobilnost ter uporabnike in zaposlene informirajo o možnostih in učinkih uporabe različnih načinov prevoza. Pilotno bo preizkušen nov način prevoza na delo, t. i. dinamični skupinski prevoz, ki ga razvijajo pri podjetju GoOpti d.o.o. Preverili bodo dejanske potrebe zaposlenih in omogočili prevoze med slabše povezane okolice in Ljubljano. Vzpostavljen bo še certifikat za trajnostno mobilnost ter izdelana priporočila za strateške usmeritve pristojnih organov RS na področju trajnostne mobilnosti. Projekt SmartMOVE sofinancirajo Islandija, Lihtenštajn in Norveška s sredstvi Finančnega mehanizma EGP in s sredstvi pripadajoče slovenske udeležbe v skupni višini 1.609.167 EUR. Namen projekta je blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje.

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

SMART
MOVE

Paradna rešitev za
trajnostno mobilnost

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO

Regionalna razvojna agencija
Ljubljanske urbane regije
www.rralur.si

Uporaba biooglja v lesarski in jeklarski panogi

Na pobudo SRIP – Krožno gospodarstvo smo v mesecu aprilu oddali prijavo projekta Alps4GreenC v okviru programa Interreg

Interreg Co-funded by the European Union
Alpine Space

Alps4GreenC

Alpine Space, ki je bil odobren v financiranje in se je začel z izvajanjem v septembru 2022. V projektne partnerstvo, ki ga vodi Kemijski inštitut, sodelujejo še podjetja, grozdi in akademske institucije iz Italije in Avstrije. Namen projekta je priprava kašipota, ki bo omogočil povečanje uporabe biooglja v relevantnih industrijskih sektorjih, kot sta na primer lesarsko-gozdarski in jeklarski. V ta namen bomo pilotno testirali vzorce biooglja, mapirali ključne deležnike, ki lahko prispevajo k razvoju verig vrednosti za proizvodnjo in uporabo biooglja in pripravili priporočila za politične odločevalce, da bodo z zakonodajo in ukrepi ustrezno podprli razvoj tehnologij na področju bio-gospodarstva. V projektu kot pridruženi partnerji sodelujejo tudi Climate-KIC Slovenija, SID banka in SiDG.

Štajerska gospodarska zbornica
www.stajerskagz.si

Več živil ugodnejše hranilne sestave v javnih zavodih

Na GZS - Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij v okviru programa »Več ugodnejših«

seznanjamo predstavnike javnih zavodov z aktualno ponudbo živil ugodnejše in izboljšane hranilne sestave. Živila ugodnejše hranilne sestave so živila, ki že z obstoječo hranilno sestavo predstavljajo dobro izbiro za potrošnika. Živila izboljšane hranilne sestave imajo nižjo vsebnost hranil, ki so z vidika zdravja manj koristna (sladkor, sol, maščobe). Tovrstne izdelke lahko predstavniki javnih zavodov najdejo v aplikaciji Katalog živil za javno naročanje. Katalog živil za javno naročanje je aplikacija, ki javnim zavodom omogoča hitro in učinkovito pripravo javnega naročila za živila skladnega z vsemi zakonodajnimi zahtevami (največ 20 % izločenih sklopov glede na vrednost celotnega javnega naročila in najmanj 12 % ekoloških živil ter najmanj 20 % živil iz shem kakovosti glede na količino vseh izdelkov, izraženo v kilogramih). Uporaba aplikacije olajša delo tudi ponudnikom živilskih izdelkov, saj, poleg ostalih prednosti, omogoča avtomatsko izpolnjevanje predračunov javnih zavodov s prenosom podatkov o izdelkih iz aplikacije v predračun.

Pripravili: Dea Zavadlav in Barbara Lončarek, svetovalki

Gospodarska
zbornica
Slovenije

Zbornica kmetijskih
in živilskih podjetij

VEČ
UGODNEJŠIH
ŽIVIL V JAVNIH ZAVODIH

DÓBER TEK
Slovenija

Nacionalni program o prehrani in telesni
dejavnosti za zdravje 2015–2025

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

GZS - Zbornica kmetijskih in živilskih
podjetij
www.gzs.si/zkzp

Kratko, zanimivo

TRANSPORTNA PODJETJA SO ZA TRAJNOST

Goodyearova raziskava, s katero so tudi letos preučevali odnos transportnih podjetij do trajnosti, je zajemala 65 slovenskih vozniških parkov tovornih vozil. V raziskavi je trajnosti pripisovalo visoko raven pomembnosti kar 82 odstotkov večjih prevoznikov. Več kot polovica vprašanih slovenskih prevoznikov

(62 odstotkov) ima trajnostne cilje že postavljene, 36 odstotkov pa določitev trajnostnih ciljev načrtuje v prihodnjem letu. Majhen (5 odstotni) pa je bil delež vprašanih, ki trajnostnih ciljev poslovanja ni določilo ali formalno potrdilo, niti tega ne nameravajo storiti v naslednjih 12 mesecih.

Presenetila so odstopanja v vzrokih za okoljsko trajnost poslovanja. Medtem ko je v letu

2021 v trajnosti videlo priložnost za znižanje operativnih stroškov 47 odstotkov vprašanih, se je ta delež v letošnjem letu dvignil na 83 odstotkov. Preostanek sodelujočih v trajnosti vidi priložnost za pridobitev novega poslovanja ali pa kot glavni razlog podaja korporativne vrednote podjetja in izraža skrb za klimatske spremembe. Med glavnimi ukrepi ostaja pametna izbira pnevmatik.

Kratko, zanimivo

NUJEN JE PREHOD NA TRAJNOSTNE PREHRANSKE SISTEME

Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (angleško Food and Agriculture Organization – FAO) je za letošnji svetovni dan hrane, 16. oktober, izbrala temo: »Nikogar ne puščamo ob strani: boljša proizvodnja, boljša prehrana, boljše okolje in boljše življenje«. Svetovni dan hrane je osredotočen na prehod na trajnostne prehranske sisteme.

Trenutno prevladujoči način proizvodnje in porabe hrane je, poleg ostalih globalnih izzivov (revščina, lakota, podnebne spremembe, neenakost, naraščanje svetovnega prebivalstva, konflikti), dolgoročno nevzdržen in škodljiv tako za naše naravne vire kakor za zdravje ljudi. Zato so spremembe nujne.

»Ob letošnjem svetovnem dnevu hrane FAO poziva k prehodu na trajnostne prehranske sisteme. Cilj se zdi zelo ambiciozen, v prvi vrsti pa ga bomo skušali zagotoviti z novim slovenskim Strateškim načrtom skupne

kmetijske politike 2023-2027, s katerim naslavljamo dolgoročno prehransko varnost, zeleni preboj in trajnostni razvoj kmetijstva, gozdarstva, živilske industrije in podeželja«, je med drugim ob svetovnem dnevu hrane izpostavila ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Irena Šinko.

V Sloveniji predstavlja hrana v povprečju 15,2 % porabe slovenskih gospodinjstev (Statistični urad RS). Dejstvo je, da Slovenija z domačo pridelavo ne pokriva vseh potreb in je neto uvoznica hrane. Samooskrba je praviloma višja in bolj stabilna pri živinorejski proizvodnji (razen prašičereje), pri rastlinski proizvodnji lahko precej niha zaradi letine in močnega vpliva podnebnih razmer (toča, suša, pozeba), zaradi geografskih značilnosti, majhnih in razdrobljenih kmetij ter nezadostnega poslovnega in proizvodnega povezovanja za uspešen skupen nastop na trgu. Proizvodni sektorji, pri katerih je ugotovljeno pomanjkanje na domačem trgu

Irena Šinko, ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

in so v pretežni meri odvisni od uvoza, so na primer zelenjava, sadje, krompir, prašičje meso. Stopnje samooskrbe so bile leta 2021 višje kot v letu prej pri mesu, mleku in jajcih, znižale pa so se pri žitu, krompirju, zelenjavi, sadju in medu. Na spletni strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano so v Poročilu o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2021 dostopni podatki o slovenskem kmetijstvu za leto 2021.

petrol.si/skupaj

REŠITVE ZA ENERGETSKO UČINKOVITOST IN SAMOOSKRBO

Vlagamo v proizvodnjo elektrike iz vetra in sonca.

V začetku leta 2023 bomo zagnali tri velike sončne elektrarne, skupne inštalirane moči 22 MW. S proizvedeno zeleno energijo bomo pokrili potrebe 8.500 povprečnih gospodinjstev.

Za naš skupni, nizkoogljični svet.

PETROL

Energija za življenje

KONFERENCA ENERGENTI, KONKURENČNOST GOSPODARSTVA IN RAZOGLJIČENJE

Kako **razogljčenje** poteka **v praksi** in s katerimi izzivi se soočajo podjetja?

Z velikimi spremembami se zaradi razogljčenja in drugih novosti, kot so e-mobilnost, obnovljivi viri energije, spremembe zakonodaje in razmere na trgih energentov, sooča energetska panoga. V industriji že dalj časa z inovativnimi metodami poleg zmanjšanih izpustov emisij dosegajo prihranke, pomemben vpliv pa imajo prek svojih portfeljev tudi finančne institucije. Na spletni konferenci, kjer so sodelovali sogovorniki iz različnih panog, je bilo ugotovljeno, da podjetja že dalj časa na različne načine uvajajo energetske rešitve na poti do doseganja ogljične nevtralnosti. Med sodelujočimi so bili predstavniki družb Tax-Fin-Lex, Petrol, Porsche Slovenija, Gen-I, SIJ, Talum, Adria Mobil in Nova KBM. Tema septembrske konference, ki je potekala v okviru Akademije Zelena Slovenija in jo je kot sponzor podprla družba Petrol, je še posebej aktualna v luči zaostrenih razmer na trgih energentov.

PETROL

Sponzor konference: **Energija za življenje**

JOŠT ŽAGAR

Energetsko področje je zelo živahno in podjetjem povzroča nemalo izzivov – od izbire energenta z vidika dostopnosti, cenovne politike, vplivov na proizvodnjo, kot tudi z vidika razogljčenja. Kako se podjetja soočajo s hitrimi energetskimi spremembami in s katerimi ukrepi sledijo razogljčenju procesov?

Kje se seznaniti z aktualno zakonodajo?

Lea Cimerman, vodja pravne službe v podjetju Tax-Fin-Lex, je na konferenci predstavila pregled ključnih politik in zakonodaje s področja energentov in razogljčenja gospodarstva. »Na področju energetike, tako kot na drugih področjih prava, imamo nacionalne

strateške razvojne dokumente. To so tisti dokumenti, ki določajo cilje, politike, usmeritve. Sledijo zakoni, podzakonski akti, ki so bolj konkretni, določajo konkretna pravila, ravnanja vseh akterjev na določenem področju.« Kot najpomembnejši strateški razvojni dokument na področju energetike je navedla Nacionalni energetski in podnebni načrt. Gre za akcijski strateški dokument, ki za obdobje do leta 2030 določa cilje, politike in ukrepe na petih razsežnostih energetske unije, ki so razogljčenje, energetska učinkovitost, energetska varnost, notranji trg in raziskave, inovacije ter konkurenčnost. »Poleg nacionalnega energetskega in podnebnega načrta so med strateškimi razvojnimi dokumenti pomembni tudi Nacionalna strategija za izstop iz premoga in prestrukturiranje

Lea Cimerman, vodja pravne službe v podjetju Tax-Fin-Lex

premogovnih regij, Dolgoročna strategija in spodbujanje naložb v energetske prenovne stavbe, Akcijski načrt za skoraj nič energijske stavbe in drugi,« je Cimermanova navedla nekatere ključne dokumente.

Konkretna pravila, ki vključujejo pravice in obveznosti posameznih akterjev na področju energetike, se lahko najdejo tudi na spletnem portalu Tax-Fin-Lex. Portal po področjih namreč vključuje sezname vseh veljavnih zakonov ter podzakonskih aktov in tudi tistih, ki so veljali v preteklosti, spremljajo se lahko spremembe zakonov ...

Očem nevidni prihranki energije

Dr. Marta Svoltšak Jerman, direktorica področja Trajnost, kakovost in varnost v Petrolu

Dr. Marta Svoltšak Jerman, direktorica področja Trajnost, kakovost in varnost v Petrolu, je predstavila izzive obnovljivih virov energije v dobaviteljski verigi. »Gospodarski subjekti, ki delamo na tem področju, se trenutno soočamo z resnično velikimi izzivi, kjer pravzaprav beseda izziv ni več primerna kljub veliki meri optimizma,« je uvodoma vzdusje v energetiki ponazorila dr. Svoltšak Jermanova in nadaljevala s predstavitevjo nekaterih izmed novih meril paketa Pripravljeni na 55: »Novo je merilo 49 odstotne uporabe obnovljivih virov energije za stavbe do leta 2030. Novo je merilo v višini 1,1 odstotne točke letnega povečanja uporabe obnovljivih virov energije za industrijo. Zavezujoče letno povečanje za 1,1 odstotne točke za države članice pri uporabi obnovljivih virov energije za ogrevanje in hlajenje in okvirno 2,1 odstotne točke letnega povečanja uporabe obnovljivih virov energije ter odpadne toplote in odpadnega hladu za daljinsko ogrevanje in hlajenje.« Družba Petrol je močna na področju prometa, kjer se prav tako obetajo številne novosti na področju razogljčenja. Med drugim bodo tako zmanjšali intenzivnost toplogrednih plinov iz pogonskih goriv, na trg pa uvajajo biogoriva in bioplín.

Dobavitelji elektrike, toplote, zemeljskega plina, tekočih in trdih goriv končnim odjemalcem so zavezanici za doseganje prihrankov pri končnih odjemalcih po Zakonu o

učinkoviti rabe energije, kar velja za dobavo vseh energentov, tako fosilnih, nefosilnih oz. obnovljivih virov energije. Obveznosti se pri tem izračunavajo na podlagi prodanih količin energentov in skozi leta naraščajo. Prihranki se ustvarjajo z ukrepi pri končnih odjemalcih in z nakazili Eko sklada. Ti prihranki so pogosto skriti očem javnosti in se dosegajo na načine, kot so aditiviranje goriv za transport, prenove industrijskih ali javnih kotlovníc, sproizvodnja toplote in električne energije, uvedba sistemov za bolj učinkovito rabo energije ali energetske obnove javnih stavb. S prihranki energije pri končnih odjemalcih je družba Petrol v lanskem letu v Sloveniji prihranila za 34.006,88 MWh energije, kar je več od energije, ki jo družba porabi za lastne potrebe, ki znaša 30.395,5 MWh. Da bi toliko energije proizvedli s sončnimi elektrarnami, bi potrebovali površino v velikosti 20 nogometnih igrišč, trenuten ogljični odtis v višini 21.697,06 t CO_{2e} pa bi nevtraliziral gozd površine 300 nogometnih igrišč.

Zakaj elektrificirati vozni park?

Dušan Lukič, vodja projekta Nova mobilnost pri Porsche Slovenija

Dušan Lukič, vodja projekta Nova mobilnost pri Porsche Slovenija, je povedal, da so med razlogi, da se podjetja odločajo za vključitev e-vozil v svoje flote, tudi nižji skupni stroški lastništva vozil, še posebej v luči podražitev energentov in zmanjšanja ogljičnega odtisa, kar pripomore pri pridobivanju okoljskih certifikatov. Hkrati ima to pozitivne učinke na okolje in ugoden vpliv na zaposlene.

Stopnja razogljčenja, ki jo dosežemo z e-mobilnostjo, je med drugim odvisna od vira elektrike, saj fosilna goriva, kot sta premog in plin, v ozračje izpuščajo velike količine toplogrednih plinov. Rešitev pri tem predstavlja možnost samooskrbne proizvodnje električne energije, na primer s fotovoltaike, še posebej v kombinaciji s shranjevanjem energije.

Slovenija s številnimi potenciali OVE

Vito Panič, vodja službe za prodajo in odkup ključnim strankam pri GEN-I

Vito Panič, vodja službe za prodajo in odkup ključnim strankam pri GEN-I, je predstavil nekatere izmed ključnih prednosti obnovljivih virov energije, med katerimi so nizke ravni emisij, koristi za zdravje zaradi zmanjšane onesnaženosti, nizki stroški, ustvarjanje novih delovnih mest, široka dostopnost in možnost razvoja ter varnost in stabilnost virov. Letna rast zmogljivosti obnovljivih virov energije se dosega predvsem iz naslova sončnih elektrarn. Rast se pospešuje, večina novih sončnih elektrarn oz. sončnih polj pa se postavlja predvsem na področju Kitajske.

»Vedno več je podjetij, predvsem svetovne multinacionalke, ki stopajo oziroma so že pred leti stopila na pot brezogljčnosti. Več kot tristo svetovnih multinacionalk je že sprejelo ciljno leto za doseganje brezogljčnega poslovanja,« je Panič opisal prizadevanja podjetij, ki se tega lotevajo na različne načine.

Glede uporabe obnovljivih virov energije smo glede na delež v Sloveniji pri vetru na repu evropskih držav, pri soncu se uvrščamo na sredino: »Nemčija, kot referenčna država, s katero se radi primerjamo, je na 4. mestu,« je povedal Panič in dodal, da imamo osončenost v Sloveniji 20 odstotkov višjo kot v Nemčiji. Poraba električne energije bo v prihodnosti rasla tudi v Sloveniji. Pri GEN-I so transformacijo v razogljčenje pričeli že leta 2016, pri čemer so poleg obnovljivih virov energije pomembni tudi decentralizacija, digitalizacija in učinkovitost.

Do razogljčenja s tehnološkimi spremembami

Vodja energetike Skupine SIJ Samo Lečnik je predstavil razogljčenje v jeklnah skupine,

ki jo med drugim sestavljata SIJ Acroni in SIJ Metal Ravne. V obeh jeklarnah pri proizvodnji uporabljajo tehnologijo elektroobločnih peči, ki v primerjavi s tradicionalno proizvodnjo iz rude omogoča številne prihranke emisij CO₂. Sodelujejo tudi v sistemu EU za trgovanje z emisijami. Poleg evropskih zahtev je Združenje evropske jeklarske industrije sprejelo dogovor Green Deal on Steel, ki med drugim predvideva znižanje emisij CO₂ do leta 2030 za 30 odstotkov v primerjavi z letom 2019, do leta 2050 pa med 80 in 95 odstotkov, s ciljem doseči ogljično nevtralnost. Za doseganje tega cilja bosta med drugim potrebna dostop do finančnih sredstev in razpoložljiva konkurenčna brezogljica energija.

Samo Lečnik, vodja energetike Skupine SIJ

Za zniževanje CO₂ so v Skupini predvideli številne tehnologije, med katerimi so kisi-kovi gorilci, proizvodnja pare z izkoriščanjem odpadne toplote, menjava gorilniške tehnologije, dodatno znižanje pa je predvideno tudi s tehnologijami obdelave, prehajanjem na brezogljica goriva in s potencialnim nadomeščanjem koka in antracita z biopremogom.

Vse večji delež recikliranega aluminija

Dr. Stanislav Kores, vodja strateškega razvoja pri Talumu

Vodja strateškega razvoja pri Talumu dr. Stanislav Kores je izpostavil, da že več kot dvajset let aluminijaste produkte proizvajajo

tudi z recikliranjem aluminija, pri čemer se delež recikliranega aluminija povečuje. Poudaril bi, da je aluminij ključna kovina pri zelenem prehodu. Pričakuje se namreč povečanje porabe aluminija zlasti zaradi širjenja tehnologij, kot sta e-mobilnost in fotovoltaika. V prihodnosti se bo tako povečevala tudi proizvodnja primarnega aluminija, glede na načrte pa bi se lahko delež uporabe recikliranega aluminija do leta 2050 povečal na 50 odstotkov.

V okviru transformacije so v Talumu skupni ogljični odtis iz direktnih emisij CO₂ zmanjšali za 79 odstotkov, porabo energentov pa so v zadnjih petih letih zmanjšali za 59 odstotkov. S povečanjem deleža recikliranega aluminija v Talumovih rondelicah so znižali ogljični odtis doz in tub za 75 odstotkov. Kot je ponazoril dr. Kores, so z zmanjšanjem primarne proizvodnje elektroliznega aluminija prispevali za več kot 200 tisoč gospodinjstev električne energije.

Številni izzivi na področju karavaninga

Mag. Matjaž Marovt, izvršni direktor industrijskega področja pri družbi Adria Mobil

Mag. Matjaž Marovt, izvršni direktor industrijskega področja pri družbi Adria Mobil, vodilnem globalnem proizvajalcu karavaning produktov v Evropi z najbolj razširjeno blagovno znamko na tem področju, je povedal: »Karavaning je branža, ki omogoča stik človeka z naravo, še zdaleč pa ni ogljično nevtralna. Izzivov je veliko in naši pogledi so usmerjeni v več smeri: ogljično nevtralnost produkta, dobaviteljske verige in proizvodnja ter tudi na ogljično nevtralno preživljanje prostega časa v naših produktih. Vsako od teh področij je na poti do razogljičenja zelo zahtevno in ponuja zelo veliko izzivov za inovativne rešitve.«

Ogljični odtis v družbi zmanjšujejo z uporabo materialov z nižjim odtisom, z nižjo porabo energentov in s principi krožnega

gospodarstva. Kar 85 odstotkov ogljičnega odtisa se sicer ustvari z uporabo produktov Adrie Mobil, na primer z vleko počitniške priklovice ali z vožnjo avtodoma. To je mogoče zmanjšati s skrajševanjem poti, s pravilno uporabo produktov in zmanjševanjem porabe energije, na drugi strani pa z izboljševanjem aerodinamike in zmanjševanjem mase produktov. V podjetju so uvedli tudi model krožnega gospodarjenja z 10 stopnjami, pri čemer je zavrženje skrajni ukrep.

Številne poti do razogljičenja tudi v bančništvu

Stefan Spiroski, ESG koordinator in svetovalec uprave pri Novi KBM

ESG koordinator in svetovalec uprave pri Novi KBM Stefan Spiroski je razkril, kako s trajnostnim poslovanjem in učinkovito rabo energije zmanjšujejo ogljični odtis banke. »Ogljični odtis banke je zelo nizek v primerjavi z ogljičnim odtisom našega portfelja,« je poudaril Spiroski in dodal, da aktivno upravljajo s klimatskimi tveganji, kot banka pa se zavedajo pomena razogljičenja.

Spomladi 2021 so pri NKBM formalizirali svojo strategijo ESG, dejavniki s tega področja pa imajo vpliv na vse strateške stebre in na vse dele banke. Vzpostavili so tudi strateški odbor za trajnost, ki ga med drugim sestavljajo vsi člani uprave banke, skrbi pa za celovito in učinkovito izvajanje strategije ESG. V letu 2022 uspešnost na področju okoljskih, družbenih in upravljaljskih vidikov spremljajo s 15 internimi ključnimi ESG kazalniki. Ogljični odtis med drugim zmanjšujejo z brezpapirnim digitalnim poslovanjem, z energetske učinkovitostjo stavb, uporabo elektrike iz obnovljivih virov, trajnostno mobilnostjo, nadzorom nad dobavitelji in s spodbujanjem uporabe vode iz pipe. ESG kulturo med zaposlenimi v banki krepijo z ozaveščanjem zaposlenih, izobraževanji in z redno interno komunikacijo.

Telemach, podjetje, ki misli zeleno

Največji ponudnik plačljivih video vsebin in fiksnega interneta ter najhitreje rastoči ponudnik mobilnih storitev v Sloveniji z različnimi projekti uresničuje svojo okoljsko odgovornost.

Okolju prijazno delovanje

Slaba tri leta so naokoli, odkar je na več kot 3000 kvadratnih metrov veliki strehi Telemachove poslovne stavbe začela delovati sončna elektrarna, največji korak podjetja v naši pobudi Misli zeleno. Ogljični odtis smo v tem času zmanjšali za kar 917 ton, glavna Telemachova stavba pa bo v naslednjih 20 letih vsaj 20-odstotno energetske samooskrbna. S proizvedeno energijo tudi polnimo električne avtomobile, ki jih imamo v svojem voznom parku vedno več in jih tehnične ter poslovne službe uporabljajo za obiske naročnikov. Prav tako nadzorujemo količino porabe energije z uporabo tehnične opreme, ki je energetske varčna.

Digitalizacija poslovanja

Digitalizacija je prihodnost in seveda tudi sedanjost, posebej pa v telekomunikacijskih podjetjih, kot je Telemach. Prva misel ob digitalizaciji je brezpapirno poslovanje in temu zadnja leta v podjetju posvečamo zelo veliko pozornosti. Uporabnikom tako že nekaj časa priporočamo prehod na eRačun, brezplačno storitev, ki prinaša enostavnejši, varčnejši in okolju prijazen način plačevanja ter s tem številne prednosti tako za posameznika in družbo kot za okolje. Ker je Telemach okoljsko ozaveščeno in v prihodnost usmerjeno podjetje pa seveda tudi sicer naše poslovanje v veliki meri poteka digitalno, kar še dodatno prispeva k optimizaciji porabe papirja.

Ravnanje z odpadki

Neposredno obremenitev okolja pri Telemachu nenehno zmanjšujemo tudi z vestnim ločevanjem odpadkov. V vseh poslovalnicah že nekaj let uporabljamo papirnate vrečke, v podjetju pa trajnostne brisače in higienski papir, ki je izdelan iz celuloze Tetra pak embalaže pijač, ne pa iz lesa. Še posebej vestno pa seveda ravnamo z bolj nevarnimi, torej elektronskimi odpadki. In ne nazadnje, pomembno je, da zaposleni »mislijo zeleno« tudi zunaj delovnega časa, zato se v podjetju trudimo, da bi ta miselnost v čim večji meri postala njihov življenjski slog.

BOGDAN BARBIČ ENERGETSKA KRIZA

Voda in elektrika ne bi smeli biti tržno blago

Bogdan Barbič, direktor družbe Hidroelektrarne na Spodnji Savi, na vprašanje, kako reševati krizo z energenti, odgovarja, da se njegovo mnenje »nekoliko razlikuje od sedanje evropske miselnosti, da je tržno gospodarstvo edino zveličavno in rešuje vse tegobe sveta. Ravno obratno. Električna energija je po mojem mnenju osnovna dobrina, tako kot voda, in bi morala biti na razpolago vsem ljudem po sistemu stroški plus razvojni dodatek«. Zato pravi, da voda in elektrika ne bi smeli biti tržno blago. O tem, kako je z ovirami pri gradnji HE Mokrice, pa pravi, nasprotniki gradnje pozivajo vlado, naj krši slovensko zakonodajo. In njihove naložbe v prihodnje? Sonce, sonce, sonce, napoveduje sogovornik.

JOŽE VOLFAND

● **Koliko je deževje po izrazito sušnem poletju povečalo proizvodnjo električne energije v HE in kakšna so predvidevanja do konca leta? Bo to vplivalo na delež OVE v končni porabi energije in na stopnjo samooskrbe države z električno energijo?**

Mesec september je bil prvi letošnji mesec, kjer smo dosegli plansko proizvodnjo. V tem mesecu smo v štirih dneh proizvedli več energije kot meseca avgusta. Glede na silovite podnebne spremembe ugotavljamo, da vsi znani modeli sezonskega napovedovanja padavin niso več verodostojni, zato je proizvodnjo do konca leta nemogoče predvideti. Hidroelektrarne v Sloveniji povprečno prispevajo približno tretjino proizvedene električne energije, se pa ta razmerja nekoliko spreminjajo v odvisnosti od hidrologije.

● **Ali to pomeni, da lahko suše tudi v prihodnje ogrozijo proizvodnjo v HE? Lahko podnebne spremembe vplivajo na odločitve o novih naložbah v HE? Mag. Mervar je v prejšnji številki revije EOL dejal, da ga skrbi, ker do leta 2030 ne vidi resnih in velikih naložb v stabilne vire, kot so HE in kogeneracije, ki bi uporabljale za energent nevarne komunalne**

odpadke in lesno biomaso? Kakšen bo zeleni prehod energetike brez večjih naložb, se stavi vse na sončne elektrarne?

Naložbe v energetiko morajo biti strateške in dolgoročne, saj gre za objekte z dolgo življenjsko dobo, v kateri praviloma večkrat prihaja bo večjih sprememb. Od sezonskih vremenskih sprememb, sprememb glede povpraševanja in ponudbe energije. Spremembe so praviloma tudi pri zakonodaji. Temu primerno se večkrat spreminjajo tudi kriteriji izbora za najugodnejšo obliko oskrbe z energijo oziroma najugodnejši energent. Nekaj let ali desetletje kasneje je lahko takraten ugoden energent že povsem nekonkurenčen in obratno. Rešitev je v tem, da imamo v Sloveniji na razpolago čim več vrst energentov, ki se med seboj dopolnjujejo. Staviti vse na en energent je največja možna strateška napaka v energetiki.

● **Torej tudi ne na sončne elektrarne?**

Sončne elektrarne so v tem trenutku cenovno zanimive in konkurenčne. Zato je smiselno, da se jih gradi, vendar samo z njimi ne bomo rešili problema energetske oskrbe Slovenije. So le dobrodošla dopolnitev že delujočim

sistemom. Idealne so v kombinaciji s HE, saj proizvajajo največ električne energije poleti, ko je hidrologija slaba, akumulacije HE pa lahko čez dan shranjujejo proizvedeno sončno energijo ter jo s povečano hidro proizvodnjo dobavljajo ponoči. Manjše sončne elektrarne so tudi dobrodošle na objektih, zlasti novih in na lokacijah, kjer pomagajo distribucijskemu omrežju. Zeleni prehod pa je bolj kompleksna zadeva in ga po mojih videnjih ne bo možno izpeljati brez korenite spremembe porabe energije za proizvodne dejavnosti.

● **Zakaj?**

Potrebno se je vprašati, ali res potrebujemo hiperprodukcijo proizvodov, ki jih po letu ali dveh uporabe vržemo v smeti. Dokler bomo imeli take usmeritve družbenega razvoja v svetu in še posebej v Evropi, je zeleno transformacijo možno izpeljati le z gradnjo novih jedrskih kapacitet ali pa tehnologij, ki jih danes še ne poznamo. Slovenija je del Evrope in pač sledi evropskim trendom, ki pa s stališča razvoja družbe in vpliva na naravo niso najboljši. Le radikalne družbene spremembe, ki jim bo sledilo bistveno znižanje

Bogdan Barbič, direktor družbe Hidroelektrarne na Spodnji Savi

porabe energije po človeku, lahko omogočijo le uporabo obnovljivih virov.

● **Naložbe v HE potrebujemo. Že nekaj časa se zatika pri HE Mokrice. Tudi več znanstvenikov s področja naravoslovja je pozvalo vlado, naj razveljavi določilo o prevladi javne koristi energetike nad javno koristjo ohranjanja narave, ko gre za HE. Kakšne so možnosti za nadaljnjo gradnjo, saj naj bi HE Mokrice, ki jo predvideva tudi NEPN, zgradili do leta 2028? Ste pri posegu v prostor upoštevali, kar je določila stroka?**

Težko bi te ljudi, ki nasprotujejo izgradnji, imenoval znanstvenike, gre bolj za politične aktiviste. Anarhiste, ki se skrivajo za akademskimi nazivi. Zakaj? Ti aktivisti namreč neposredno pozivajo vlado naj krši slovensko zakonodajo. HE na Savi se gradijo na podlagi zakona, to je zakonska obveznost tako Vlade RS kot družbe HESS, da verigo zgradi do konca. Zakon je potrebno spoštovati s strani vseh državljanov. Pozivanje h kršitvi zakona je smer k anarhiji, česar si verjetno nihče ne želi. V postopku umeščanja v prostor ter pridobivanja okoljevarstvenega soglasja so bili angažirani vsi relevantni slovenski

znanstveniki in strokovnjaki s področij, ki so potrebna in pomembna pri izgradnji verige HE. V dolgem procesu študij in raziskav so poiskali najboljše možne rešitve za ohranitev in povečanje biodiverzitete na tem področju. Vse rešitve s področja narave so pripravili kompetentni biologi in ne kdorkoli, saj če imaš akademski naziv, to še ne pomeni, da se spoznaš na vse. Nepojmljivo je, da kljub meritvam in monitoringom, ki na področju že zgrajenih HE kažejo izjemno ugodne učinke na naravo, glede na drastične podnebne spremembe politični aktivisti še vedno vztrajno ponavljajo neresnice o katastrofalnih vplivih in na vsak način želijo medijsko pozornost.

● **To ni prvič.**

Ne. Družba HESS, ki je gospodarska družba in ne politična stranka, se zadnjih nekaj let srečuje z aktivizmom obskurnih političnih strank ali skupin, ki na področju varovanja narave iščejo svoj politični in medijski prostor. Ravno v tem času lahko po Evropi vidimo, kaj pomeni, če uradna politika zaradi všečnosti sprejme predloge tovrstnih aktivistov in npr. zapre jedrske elektrarne, ki bi dandanes lahko krepko zmanjšale odvisnost

ob konvencionalnih virov. Presenetljivo je tudi to, da danes ne slišimo niti enega glasu proti kurjenju premoga s strani okoljskih aktivistov po Evropi, ki so še pred časom zahtevali zaprtje vseh konvencionalnih objektov ter razgradnjo vseh objektov na rekah. Energetika je preresna stvar, da bi se lahko odločali po trenutnem javnem mnenju.

● **Koliko bo umeščanje objekta za proizvodnjo električne energije iz OVE olajšal predlog zakona, ki ga je dalo v javno obravnavo Ministrstvo za infrastrukturo in prinaša nekatere spremembe? So glavna težava dolgi administrativni postopki ali kaj drugega? Ali se v praksi pozna zakon o spodbujanju rabe OVE?**

Predlog zakona je vsekakor dobronameran, vendar bi v tem trenutku težko ocenil njegovo učinkovitost, saj običajno šele praksa pokaže, kje so dejanske ovire. Z naše strani imamo pripravljenih kar nekaj projektov velikih sončnih elektrarn. Pri eni se je postopek umeščanja v prostor ustavil zaradi blokade enega od državnih zavodov, tako da bomo videli, če bo projekt možno izpeljati po novi zakonodaji. Vsekakor so dolgi administrativni postopki z množico mnenjedajalcev državnih organov ključna ovira za hitrejšo izvedbo projektov, pri čemer se skoraj vsaka vlada trudi, da bi te postopke skrajšala, učinek pa je pogosto ravno obraten.

● **Kaj je bil glavni vzrok, da ste hidroenergetske družbe v Sloveniji ustanovile delovno skupino, ki naj bi zagotavljala redna srečanja in izmenjavo mnenj. O proizvodnji, naložbah, o NEPN, o zanesljivosti oskrbe in uvozni odvisnosti, o krizi z energenti ...?**

Razvoj hidroenergije v Sloveniji se je po hitri in uspešni izgradnji ter prenovah vrste HE pred nekaj leti začel ustavljati. Čeprav imamo v Sloveniji HE že več kot 100 let, so se pojavili novi, višji standardi in zahteve glede vplivov na naravo ter okolje. Glede na nove trende razvoja energetike v EU, kjer je celo komisija predlagala Sloveniji intenziviranje izgradnje hidropotenciala, smo hidrodružbe ugotovile, da bi bilo smiselno interese med seboj uskladiti in skupno nastopati na naših interesnih področjih.

● **Tudi ko gre za zeleni prehod? Kaj lahko hidroelektrarne dolgoročno pomenijo za razogljičenost energetskega sistema in za višjo stopnjo samooskrbe?**

HE ne moremo gledati ozko le v luči proizvodnje električne energije, saj gre za večnamenske objekte, ki upravljajo tudi z vodami na posameznem odseku.

BOŠTJAN ŠTRUC ENERGETSKO VARČNI PORABNIK

Z več koraki do manjše porabe energije in do samooskrbe

Toplotne črpalke so eden najbolj varčnih in okolju prijaznih načinov ogrevanja. V zadnjih letih je tehnologija toplotnih črpalk izjemno napredovala, tako da dosegajo izjemne rezultate glede izkoristkov ter nizke porabe električne energije, utemeljuje strategijo trajnostnega kroga nove poslovne divizije Merkur energija njen direktor Boštjan Štruc, saj je njihov glavni namen spodbuditi energetska učinkovitost in samooskrbo. Ne le pri kupcih, pri gospodinjstvih, temveč tudi v podjetjih, kjer je sicer, pravi, vsako podjetje zgodba zase. Letos bodo v Merkurju izvedli najobširnejšo naložbo v zeleni prehod.

E. D.

Boštjan Štruc, direktor Merkur energija

● **Koliko je na ustanovitev novega poslovnega področja Merkur energija vplivala pobuda Zeleni planet in koliko povpraševanje na trgu oziroma v Merkurjevih marketih?**

Merkurjeva pobuda Zeleni planet je iniciativa, ki je nastala spontano ob zavedanju, da vsi prebivalci našega planeta potrebujemo jasno zavezo glede planeta, ki ni samo za danes, ampak tudi za jutri, za naše otroke in zanamce. V kolikor ga želimo ohraniti, potrebujemo aktiven pristop k Zelenemu planetu. S preprostimi, a zelo potrebnimi odločitvami ter jasno usmeritvijo v trajnost. Torej je iniciativa zavedanje, ki ga moramo živeti. Iz zavedanja pa raste potreba, tako končnih kupcev kot tudi pravnih oseb, ki želijo s svojimi dejanji ter vzgledom aktivno pomagati k uresničevanju iniciative Zeleni planet. Koncept Merkur energije je usmerjen k potrošniku. K našim kupcem, da zeleni prehod izvedejo strokovno, kvalitetno ter z jasno garancijo prihodnosti.

● **Pri tem zagotovo upoštevate podatke, da so predvsem kurišča v gospodinjstvih vir emisij toplogrednih plinov. Kaj potrebuje gospodinjstvo za svoj zeleni prehod? Kaj postavljate na prvo mesto?**

Poleg kurišč na trda goriva so vir toplogrednih plinov tudi drugi dejavniki tako v gospodinjstvih kot tudi na globalni ravni. Zavedanje, da lahko sami znotraj svojih družin že nekaj naredimo za boljši jutri, je seveda ključno in najlažje to storimo doma.

● **Kako?**

Z majhnimi koraki. Smotrna poraba pitne vode, za zalivanje ali izplakovanje uporabimo zbiralnike za deževnico, na primer, ali ekonomična poraba električne energije. Recimo, zamenjava svetil z LED sijalkami, varčnimi električnimi aparati. Seveda pa največ z uporabo okolju prijaznih virov energije. V tem trenutku se kot najprijaznejši vir ponujajo toplotne črpalke, ki so v kombinaciji z

lastno sončno elektrarno garancija za nizko porabo ter čistejšo okolje.

● **V vaši strategiji poudarjate trajnostni krog v energiji – proizvodnjo, porabo, shranjevanje, upravljanje. Zakaj? Če izpostavljate toplotne črpalke v vaši prodaji, kakšno energetska učinkovitost dosežejo in koliko prispevajo k razogljičenju?**

Samo dosledno izpolnjevanje celotnega trajnostnega kroga ima lahko najboljše možne pozitivne učinke. Torej proizvodnja energije iz obnovljivih virov, ki se z energetska varčnimi porabniki porabi čim bližje proizvodnemu viru, ter seveda pravilno upravljanje in shranjevanje presežne energije. Toplotne črpalke so eden najbolj varčnih in okolju prijaznih načinov ogrevanja.

● **Zakaj?**

V zadnjih letih je tehnologija toplotnih črpalk izjemno napredovala, tako da dosegajo

Kratko, zanimivo

izjemne rezultate glede izkoristkov ter nizke porabe električne energije. Njihova naložba poleg udobja nudi tudi izjemno nizke stroške vzdrževanja. Ključno pri izbiri toplotne črpalke je, da se pred nakupom obrnemo na strokovnjaka, ki bo s pomočjo izkušenih mojstrov primerno dimenzioniral toplotno črpalco, saj je to ključ do dolge, ekonomične ter okolju prijazne uporabe.

● Kaj pa podjetje, kako lahko podjetje poskrbi za energetska samooskrbo? So zdaj trend predvsem sončne elektrarne?

Energetska samooskrba je pri podjetjih bistveno bolj kompleksen pojem kot pri gospodinjstvih. Ogromno je odvisno od dejavnosti podjetja, dinamike porabe energije preko dneva in potrebnih resursov za doseganje zastavljenih ciljev. Vsako podjetje je zgodba zase. Zato je potreben strokoven pristop ter priprava konkretnih analiz na podlagi zajema podatkov trenutnega stanja. Analiza pokaže jasne usmeritve ter potrebe podjetja, v kolikor se odloči za pot samooskrbe. Korak pa zagotovo ni samo en. V zaostrenih časih v tem trenutku je ključno zmanjševanje porabe energije, kar se lahko doseže z ukrepi zamenjave razsvetljave, dodatne izolativnosti objektov, namestitve varčnejših HVAC naprav. Seveda pa tudi z izgradnjo lastnega vira energije s pomočjo sončne elektrarne. To je glede na trenutne borzne cene električne energije najbolj popularen ukrep med podjetji.

● Kakšno je zanimanje kupcev za baterijske hranilnike?

Za hranilnike se v tem trenutku zanimajo predvsem osebe, ki želijo hitreje izvesti svoj energetski prehod. Povpraševanje narašča. Bo pa povpraševanje zagotovo večje v prihodnjih letih, ko se bodo spremenili modeli samooskrbe na sončnih elektrarnah in ko bo tudi cenovna dostopnost baterij večja. Ob tem ne smemo pozabiti na upravljanje z energijo, ki bo ključno, v kolikor bomo želeli učinkovito doseči cilje pri zmanjšanju porabe energije.

● Kako Merkur izvaja svoj program razogljčenja in zelenega energetskega prehoda? Merkur svoj program razogljčenja in zelenega prehoda izvaja pospešeno in zavzeto. Sledimo trendom zmanjševanja porabe električne energije z zamenjavo razsvetljave (LED luči) v naših trgovskih centrih, z namestitvijo energetske varčnejših sistemov HVAC ter s postavitvami sončnih elektrarn na strehah naših trgovskih sistemov. V letu 2022 bomo tako izvedli najboljširnejšo investicijo v zeleni prehod, ki se bo nadaljevala tudi v letu 2023.

DREVEŠA PRIHODNOSTI V THERMANI LAŠKO

Matjaž Han sadi drevo prihodnosti

Razstava Bivanje z lesom, ki po Sloveniji in po zamejstvu širi zavest o prednostih bivanja z lesom, kakovostni leseni gradnji in dizajnu iz lesa, je odprta v Hotelu Thermana v Laškem. Na posebnem promocijskem dogodku, ki so ga organizirali Thermana Laško, Direktorat za lesarstvo na MGRT in Javna agencija SPIRIT, je gospodarski minister Matjaž Han zasadil prvega v nizu »dreves prihodnosti« v Zdraviliškem parku.

Organizator razstave Bivanje z lesom je podjetje SLOWOODLIFE. Na razstavi panogi predstavljajo vrhunske dosežke slovenske pohištvene panoge. Direktor Janez Rihter, ki vodi uspešno družbo Rihter, proizvajalec kakovostnih montažnih hiš, je spregovoril o pomenu akcij, ki poudarjajo vlogo in prednosti lesa za človekovo bivanje. Alojz Selišnik, direktor podjetja Melu, pa je posebej opozoril, da se v proizvodnji vse začne in konča pri matematiki. Ni logično, da je najvišja dodana vrednost v primarni predelavi, pri proizvajalcih lesenih izdelkov pa najmanjša. Veriga ni sklenjena. Kljub različnim podporam pohištvena panoga v lesni industriji najpočasneje oživlja.

ELEKTRODISTRIBUCIJSKA PODJETJA GRADIJO ZELENO PRIHODNOST

Na 7. strateški konferenci elektrodistribucijskih podjetij Slovenije (Elektro Celje, Elektro Gorenjska, Elektro Ljubljana, Elektro Maribor, Elektro Primorska) so razpravljali o tem, kako operaterji utirajo pot zelenemu dogovoru. Mag. Boris Kupec, predsednik Gospodarskega interesnega združenja distribucije električne energije je med drugim dejal, da pričakujejo več aktivnega sodelovanja s posameznimi udeleženci na trgu z električno energijo in uporabniki distribucijskega omrežja. Posebej pa se je zavzel za ohranitev stabilnosti distribucijskega sistema.

Kratko, zanimivo

PRVE EKOLOŠKE NAGRADE EU, SLOVENIJI NOBENA

Evropska komisija je predstavila osem prejemnikov – od kmeta do restavracije – prvih ekoloških nagrad EU. Prihajajo iz različnih držav EU ter predstavljajo rast in inovacije evropskega ekološkega sektorja, vrednostne verige ter njegov prispevek k zmanjšanju vpliva kmetijstva na podnebje in okolje. Nagrade je prejelo osem prejemnikov – od kmeta do ekološke restavracije, in sicer iz Španije, Hrvaške, Francije, Avstrije, Italije, Nemčije, Belgije in Švedske.

Z ekološkimi nagradami EU se priznavajo različni akterji v ekološki vrednostni verigi, ki so razvili inovativen, trajnosten in navdihujoč projekt z resnično dodano vrednostjo za ekološko pridelavo in potrošnjo.

Kdo je prejel nagrade? Nagrado za najboljšo kmetico je prejela Nazaret Mateos Álvarez v Španiji, ki vodi obrat za ekološko pridelavo gob na severu Španije. Nagrado za najboljšega ekološkega kmeta je prejel David Pejić iz Hrvaške, ki vodi najstarejšo ekološko kmetijo v bližini Zagreba, kjer goji več kot 60 različnih pridelkov. Nagrado za najboljšo ekološko regijo je prejela regija Okcitanija v Franciji. Ekološka proizvodnja je za razvoj Okcitanije na jugu Francije prednostna naloga. Trenutno je 19 % vseh kmetijskih zemljišč namenjenih ekološkemu kmetovanju. Nagrado za najboljšo ekološko mesto je prejel Seeham v severozahodni Avstriji. Mesto je del mreže »Organic Cities Network Europe«. Javne menze v mestu, vrtci in šole uporabljajo in strežejo izključno ekološko hrano. Nagrada za najboljšo ekoregijo je bila podeljena združenju Associazione Bio-Distretto Cilento v Italiji. Ekoregija Cilento vlaga v trajnostno in lokalno proizvodnjo hrane, pri čemer se povezuje tudi s turističnimi pobudami, kot so ekološke plaže in poti Nagrado za najboljšo ekološko malo in srednje podjetje je prejelo podjetje Goodvenience.bio v Nemčiji. To podjetje z desetimi zaposlenimi obrtno proizvaja bio juhe, omake, začimbe in olja. Nagrado za najboljšega trgovca z ekološkimi proizvodi na drobno je prejela La ferme à l'arbre de Liège v Belgiji. Ta manjša trgovina v sklopu kmetije od leta 1978 prodaja ekološke proizvode, med drugim meso in moko, iz vse regije. Nagrada za najboljšo ekološko restavracijo je bila podeljena podjetju Lilla Bjers na Švedskem. Lilla Bjers je ekološka kmetija, ki ohranja biotsko raznovrstnost in ne uporablja fosilnih goriv. Goji 300 različnih vrst poljščin. Restavracija je postala središče za usposabljanje mladih ekoloških kmetov in kuharjev.

ŽIVKA KAVKA GOBBO, TOMISLAV TKALEC, TAJ ZAVODNIK IN LIDIJA ŽIVČIČ
ZELENI PREHOD SLOVENIJE

Partner rubrike
Obnovljivi viri energije

PETROL

Energija za življenje

Učinkovito izvajanje podnebne politike potrebuje institucionalno ureditev

Ob posodobitvi NEPN ni dovolj, »da cilje zgolj posodobimo skladno z novim zakonodajnim paketom Pripravljeni na 55, pač pa moramo, kolikor želimo slediti znanstvenim dognanjem, narediti še korak naprej,« pravijo v okoljski organizaciji Focus. Živka Kavka Gobbo, Tomislav Tkalec, Taj Zavodnik in Lidija Živčič so odgovarjali na vprašanja o zavzemanju za odrast, o energetske učinkovitosti in o zaostajanju pri uvajanju OVE, zelo pa so izpostavili prometni sektor, ki prednjači pri izpušnih toplogrednih plinov. S predlogom direktive o skrbnem pregledu poslovanja podjetij glede trajnostnosti niso povsem zadovoljni, pripravili pa so tudi spletno igro, ki govori o trajnostnem prehranjevanju: <https://futrzejutr.si/>.

JOŽE VOLFAND

● **Strokovna skupina, ki pripravlja Podnebno ogledalo, se je v nedavnem poročilu zavzela za ustanovitev vladnega telesa za izvajanje oz. upravljanje podnebne politike, saj se nekateri ukrepi NEPN izvajajo prepočasi, dosedanje medsektorsko usklajevanje med ministrstvi pa je pokazalo več vrzeli. Kako torej upravljati podnebno politiko države in kakšen naj bi bil pristop k prenovi NEPN?** Velik problem v Sloveniji predstavlja pomanjkanje dobre organizacijske in kadrovske strukture, ki bi ustrezno podpirala učinkovito izvajanje podnebne politike. Zato potrebujemo spremembe v smeri celovite organizacijske strukture podnebne upravljanja, kot je npr. ustanovitev nadsektorskega

horizontalnega vladnega telesa za koordinacijo podnebnih politik. Ob tem je nujna tudi krepitev kadrovskih zmogljivosti. Prav tako za konsistentno in z znanostjo usklajeno usmerjanje podnebnih politik potrebujemo znanstveno posvetovalno telo. Mnogo večji pomen pri usmerjanju in vodenju politik mora dobiti celovito spremljanje izvajanja podnebnih ukrepov. Sprejeti je treba tudi podnebni zakon, ki bo opredelil podnebne cilje Slovenije v skladu s Pariškim podnebnim sporazumom, in dejansko zagotovil potrebno institucionalno ureditev za učinkovito izvajanje podnebne politike.

● **Toda bližnji korak je posodobitev NEPN.** Ob posodobitvi Nacionalnega energetskega podnebne načrta (NEPN) za leto 2023 je bistvena naloga, da postane skladen z zavezami Pariškega sporazuma in s ciljem omejitve globalnega segrevanja na 1,5 °C glede na predindustrijsko obdobje. Torej ni dovolj, da cilje zgolj posodobimo skladno z novim zakonodajnim paketom Pripravljeni na 55, pač pa moramo, v kolikor želimo slediti znanstvenim dognanjem, narediti še en korak naprej. To nas ne bo zgolj postavilo na pot pravičnega zelenega prehoda, temveč bo imelo številne pozitivne učinke za prebivalke

in prebivalce Slovenije, hkrati pa se s tem izognemo enormnim stroškom prepočasnega ukrepanja.

Kar se tiče konkretnega procesa prenove NEPN, je pozitivno, da imamo jasno časovnico in predvidenih več javnih posvetovanj. A papir prenese marsikaj. Bistveno bo, da so javna posvetovanja pripravljena na vsem dostopen način, njihovi pogledi in predlogi rešitev pa ustrezno naslovljeni. Do sedaj je prepogosto prevladalo mnenje gospodarskih akterjev.

● **Pred tremi leti ste v intervjuju za revijo EOL dejali, da je NEPN talec interesov in prevladujoče miselnosti o nenehni rasti. Zavzemate se za odrast, za manjšo rabo virov in za vzdržni razvoj. Nekatera podjetja že občutijo, da se ne sme več nadaljevati izčrpavanje narave na račun gospodarske rasti. Predsednik vlade poudarja zeleni prehod Slovenije. Kakšen naj bi bil zeleni prehod države do leta 2030?** Potrebujemo takojšnjo opustitev vseh fosilnih virov energije in intenzivno investiranje v obnovljive vire energije (OVE), ukrepe energetske učinkovitosti, javni potniški promet, premestitev tovornega prometa na vlake, preobrazbo prehranskega sistema idr.

Na eni strani moramo poskrbeti, da z ustreznimi in pravočasnimi rešitvami preprečimo najhujše posledice podnebnih sprememb. Na drugi strani pa zagotoviti, da bomo znotraj planetarnih omejitev vsi živeli dostojno.

● A to je težko uskladiti.

Načelo "energetska učinkovitost na prvem mestu" mora postati ključna prioriteta vseh. Izvesti moramo vse tehnično in ekonomsko izvedljive ukrepe za zmanjšanje rabe energije. Ti ukrepi nam lahko omogočijo tudi hitreje zapiranje TEŠ od trenutno predvidene letnice v Nacionalni strategiji za izstop iz premoga (2033). TEŠ bi namreč morali glede na opozorila podnebne znanosti in cilje Pariškega podnebnega sporazuma zapreti že pred letom 2030.

● Toda trenutne razmere na trgu z energenti lahko podaljšajo rabo fosilnih goriv.

Bistveno bo, da do leta 2030 nadoknadimo zaostanke na področju OVE, predvsem sončne energije, saj smo na repu držav EU, kar se tiče deleža sončne energije. Do leta 2030 moramo doseči vsaj 60 % delež energije iz OVE. Za pravočasen prehod OVE moramo do konca leta 2023 pripraviti načrt čimprejšnjega prehoda k 100% OVE. Sočasno pa vzpostaviti obsežen program spodbud za energetske samooskrbo iz OVE tako za gospodinjstva kot industrijo s poudarkom na sončni energiji ter vlaganjem v distribucijsko infrastrukturo in hranilnike energije. Hiter in obsežen prehod na OVE bo imel številne pozitivne učinke tudi v kontekstu energetske draginje. Ob tem moramo ukiniti vse posredne ali neposredne subvencije fosilnim in jedrskim virom najkasneje do leta 2023 in sprejeti takojšnjo prepoved uvajanja novih subvencij fosilnim in jedrskim virom. Na ta način neuporabljena sredstva lahko postanejo dodaten vir financiranja ambicioznejših ukrepov.

Za strukturno reševanje visokih računov za ogrevanje je bistvenega pomena prehod na ogrevanje z OVE. Tu bo nujna ustanovitev posebnega sklada, ki naj služi kot vir finančne pomoči, še posebej za najbolj ranljive dele prebivalstva, pri prehodu na drug tip ogrevanja. Tudi na splošno je nujno takojšnje reševanje problema energetske revščine zaradi višjih cen energentov.

● Kaj pa prometni sektor?

Izredno pomembno je postalo, kaj bomo že v tem desetletju naredili v prometnem sektorju, saj je to sektor z največ izpusti toplogrednih plinov. V prvi vrsti zato potrebujemo drastično zmanjšanje motornega prometa, ki je posledica prevoza ljudi in blaga. Tu imajo lahko pomembno vlogo družbene inovacije

in digitalizacija, ki so že v času epidemije optimizirale poti prebivalcev. Na območjih z visokim potencialom rabe javnega potniškega prometa je potrebno investirati v hiter, pogost in udoben javni prevoz, ki bo pritegnil delovno aktivno prebivalstvo. Drastično pa moramo zmanjšati delež poti pod 5 km. Trenutno jih 60 % opravimo z avtomobilom. To lahko dosežemo z vlaganji v boljšo infrastrukturo za aktivno mobilnost, kot sta na primer hoja in kolesarjenje. Načrtovanje prometne infrastrukture mora dati prednost ukrepom, ki zmanjšujejo potrebe po mobilnosti.

● Od tega, kakšen bo zeleni prehod Slovenije v tem desetletju, je odvisno, ali bo njen ekološki dolg vsako leto večji. Kje so v razvoju Slovenije potrebne najboljše zelene rešitve, tehnološke in naložbene, kje najnужnejše miselne spremembe v upravljanju panog in podjetij? Je nova direktiva CSDD spodbuda, opomin ali priložnost?

V okviru evropskih mrež ves čas pozorno spremljamo proces, ki je privedel do predloga direktive o skrbnem pregledu poslovanja podjetij glede trajnostnosti (Corporate Sustainable Due Diligence – CSDD, ter njen nadaljnji potek skozi različne organe EU. Cilj je, da prepreči škodo za ljudi in planet, zagotavlja spoštovanje človekovih pravic ter da bo prispevala k okoljskim in podnebnim ciljem. Tudi to, da bo zagotovila prizadetim ljudem po vsem svetu pravično popravilo in poplačilo škode. Jeseni 2021 smo izvedli anketo v devetih državah EU, ki je pokazala, da si več kot 80 % evropskih državljanov želi močne zakone, ki bi podjetjem nalagali odgovornost za kršitve človekovih pravic in okolja v tujini. Glede na podporo javnosti in dejstvo, da dosedanje, pretežno prostovoljne zaveze podjetij, niso imele zelenega učinka, je direktiva hkrati spodbuda, opomin in priložnost.

● Zakaj spodbuda, opomin in priložnost?

Spodbuda podjetjem, da se usmerijo v bolj trajnostne in etične prakse, ki jih želi tudi potrošnik. Pa tudi zato, ker bodo na ta način imela podjetja enaka pravila igre, v kolikor bodo njihove verige segale preko meja EU. Opomin zato, ker dosednji ukrepi na nobeni ravni niso dosegli zelenega učinka. Primer je otroško delo. V zadnjem desetletju je poraslo za 14 odstotkov kljub prostovoljnim zavezam svetovnih proizvajalcev čokolade. Danes dela več kot 2 milijona otrok samo v zahodni Afriki. Še vedno izgine za eno Blejsko jezero gozdov vsakih 7 minut. Vse to večinoma za pridelavo surovin, ki jih uvažamo tudi v EU. Je pa obenem priložnost, da podjetja, ki so zavezana etičnim in okoljskim ukrepom, delujejo pod enakimi pogoji kot

Živa Kavka Gobbo, Predsednica društva

Tomislav Tkalec

Taj Zavodnik

Lidija Živčič

tista, ki tega prostovoljno ne bi storila. Pri čemer je pomembno vedeti, da bo direktiva veljala tudi znotraj EU. To pomeni, da pokriva in zato ščiti tudi podjetja, ki delujejo v Sloveniji in so podizvajalci velikih korporacij na evropskem trgu. Tudi za podizvajalska podjetja je ta direktiva spodbuda, opomin in priložnost. Za potrošnika pa to končno pomeni, da ne bo potreboval detektivskih veščin za odkrivanje in izogibanje izdelkom,

ki vsebujejo izkoriščanje ljudi in uničevanje okolja.

● Je predlog dober?

Predlog, kot je predstavljen zdaj, ne bo mogel preprečiti škode, ki presega prvo stopnjo dobavne verige. Zato ni primeren za učinkovito preprečevanje kršitev človekovih pravic, ki se pogosto dogajajo na začetku dobavnih verig, več stopenj in podizvajalcev stran od evropskih podjetij. Objavili smo analizo in komentarje sedanjega predloga in jih poslali odločevalcem ter objavili na spletni strani Focus.si: <https://focus.si/vrednostna-veriga-je-tako-mocna-kot-njen-najsibkejsi-clen/>

● Ali je bil vaš mednarodni poletni dogodek, šola o politični ekologiji, namenjen osveščanju o dilemah, ki nastajajo v praksi, ko trčijo različni interesi kapitala in okolja oz. zelene rasti? Katera sporočila bi izveli kot dobre usmeritve za Slovenijo?

Mednarodna poletna šola politične ekologije je bila namenjena pridobivanju znanj o novih konceptih reševanja večplastne podnebne in družbene krize ter pravičnemu zelenemu prehodu. Osrednji poudarek poletne šole je bil, da je okoljska kriza v prvi vrsti družbeni problem, s tem pa tudi politični. O podnebni krizi obsežno govorimo že dve desetletji, a se degradacija planeta stopnjuje. Ostajamo na ravni besed, pogosto samo praznih fraz. Ukrepi, ki jih uveljavljajo države, ne zadevajo bistva problema.

● Kaj menite, ali včasih nekatera radikalizirana stališča okoljskih aktivistov in organizacij premalo upoštevajo socialne elemente trajnostnega razvoja?

Stališča okoljskih aktivistov z vidika varovanja okolja sploh niso radikalna, saj tudi najbolj ambiciozni okoljski pozivi še vedno niso dovolj, če resnično želimo zajeziiti naše negativne vplive na okolje. Vsekakor pa je potrebno razmišljati tudi o tem, kako bodo različni okoljski ukrepi vplivali na socialno sliko. Tega je vsekakor premalo, saj tudi trenutni paketi EU, na primer Fit for 55, RePower EU, ki so po eni strani daleč premalo za zaščito okolja, po drugi strani ne ščitijo najbolj ranljivih skupin ljudi. Prav gotovo ne moremo reči, da ukrepov za zaščito okolja ne bomo sprejemali, ker bi imeli negativne učinke na nekatere skupine ljudi, saj bi lahko bilo neukrepanje še bistveno bolj uničujoče za najbolj ranljive. Zato moramo pri sprejemanju okoljskih ukrepov bistveno bolje analizirati njihove socialne vplive in iskati možne rešitve v primeru, ko so zaznani negativni socialni vplivi. Izjemnega pomena je, da pri oblikovanju podnebno-energetskih smernic v Bruslju in tudi pri prenosu teh ukrepov v slovenski pravni red veliko pozornosti

posvetimo temu, da učinkovito blažimo nezaželene družbene učinke. Možnosti za blaženje neželenih družbenih učinkov je veliko, le odločevalci se jih morajo zavedati in jih vključiti v oblikovanje ukrepov.

● Zakaj ste si v Focusu postavili vprašanje, kako zelene so zelene tehnologije?

To vprašanje smo si postavili, ker smo v zadnjih letih priča številnim člankom, prispevkom in raziskavam, ki izpostavljajo negativne vidike zelenih tehnologij. Konec koncev - take prijeme uporablja tudi fosilni kapital, ki se še vedno na vse pretege bori za svoj kos pogače profitov. Številni s strani industrije fosilnih goriv financirani prispevki izpostavljajo negativne učinke OVE, kot ustrezne rešitve pa prikazujejo zajemanje in shranjevanje ogljika (ang. Carbon capture and storage – CCS), zemeljski plin, v skrajnih primerih pa, celo pod pretvezo pravične tranzicije, nadaljnjo rabo premoga. A dejstvo je, da so zelene tehnologije nujne za pravočasen zeleni prehod, so edina pot, kako pravočasno nadomestiti fosilna goriva. Seveda imajo te, podobno kot katerakoli rešitev, določene negativne posledice. Zato moramo poskrbeti, da bodo te tehnologije primarno služile potrebam ljudi, da bo njihova implementacija podvržena demokratičnemu nadzoru, da bomo poskrbeli za ustrezne okoljske standarde in reciklažo ter da bomo ob tem ustrezno poskrbeli za druge ukrepe zelenega prehoda, ki jih brez dvoma potrebujemo.

● Kateri projekti društva so na prvih mestih vašega delovnega programa?

Trenutno imamo v Focusu kar nekaj pomembnih projektov. CARE4CLIMATE je integralni projekt, ki bo s pomočjo ozaveščanja, izobraževanja in usposabljanja ključnih deležnikov, spodbudil izvajanje ukrepov, na podlagi katerih bo Slovenija dosegla cilje zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 oziroma 2030. H2020 projekt EmpowerMed (Empowering women to take action against energy poverty in the Mediterranean) naslavlja izziv energetske revščine v Sredozemlju, še posebej pa se osredotoča na vključevanje in opolnomočenje žensk. Our food, our future je projekt, ki se ukvarja z vplivi našega prehrabnega sistema na podnebne spremembe in vzroke migracij.

Cilj projekta LIFE TogetherFor1.5 je uskladiti podnebne ukrepe EU s ciljem 1,5° iz Pariškega sporazuma, pri čemer projekt gradi na priložnostih za revizijo podnebne in energetske politike. Gre za dokončanje zakonodajnega paketa Fit for 55, revizijo NEPN in revizijo nacionalne dolgoročne strategije ter povečanju javnega sprejemanja

bolj ambicioznih in vključujočih podnebnih ukrepov s prikazom njihovih družbenih in gospodarskih pozitivnih učinkov.

Razen tega smo v Focusu postali partner v treh novih projektih, ki se bodo začeli izvajati proti koncu leta. Prvi projekt, ki se začne v novembru 2022, je na temo energetske obnove domovanj za ljudi, ki jih pesti energetska revščina. Drugi projekt se osredotoča na ženske v sektorju energetike. Tretji projekt bo raziskoval možnosti bolj participativnega demokratičnega odločanja. S tem projektom sicer nekoliko izstopamo iz okvirjev dela Focusa, vendar bomo raziskovanje vključujočega odločanja osnovali na temah, kjer je Focus sicer prisoten, to so energija, podnebje, transport ...

● Pred kratkim ste predstavili novo spletno igro o trajnostnem in etičnem prehranjevanju. Za kakšno spletno igro gre?

Učenje je lahko tudi zabavno, pa čeprav o resnih temah. Ena takšnih je tudi tema pridelovanja in potrošnje hrane. Hrana, ki jo vsakodnevno zaužijemo, lahko vsebuje nevidne sestavine, ki se jih pogosto sploh ne zavedamo. To je lahko npr. deforestacija oz. krčenje gozdov, saj je bil za potrebe pridelave te hrane uničen gozd. Lahko so pesticidi, ki so prepovedani v EU, a vseeno uporabljeni pri pridelavi hrane izven EU meja. Lahko je to visok ogljični odtis zaradi velike količine porabe naravnih virov ali pa moderne oblike suženjstva in otroško delo, ki je pogosto del dobavne verige pomarančnih sokov in čokoladnih izdelkov. Pogosto ravno te sladke izdelke radi privoščimo svojim otrokom. Prav je, da jim postrežemo tudi s pomembnimi informacijami o tem, od kod prihaja hrana, ki jo jejo vsak dan. Ko je odgovor na to vrt, je zgodba bolj enostavna, pri čokoladi pa je pot od kakavovca do naših ust veliko daljša in kompleksnejša.

Da bi tovrstna ozaveščanja o dobavnih verigah s hrano olajšali in temo približali mladim, smo na Focusu skupaj z zavodom Danes je nov dan razvili igro, v kateri se lahko na zabaven način ukvarjamo s temo in se preizkusimo v sestavljanju trajnostnega obroka. Je burger lahko bolj prijazen do okolja, juha manj obremenjena s pesticidi, pita pa spečena brez nevidnih sestavin sodobnega suženjstva? Seveda lahko! Poigraj se tudi ti na: futrzejutr.si.

Poleg spletne igre smo pripravili tudi sezone tedenske jedilnike, s katerimi skušamo spodbujati mlade, da sami kuhajo enostavne in trajnostne jedi, ki so obenem primerne tudi za bolj plitek žep. Jesenski je tik pred izidom.

WELEDA

Promocija

Trajnostna darila v trajnostni embalaži

Obdarovanje je eden izmed najlepših trenutkov v naših življenjih. Z izbranimi darili izkažemo pozornost poslovnim partnerjem ali obdarujemo tiste, ki so nam pri srcu. Je pa pomembno, da tudi ob takšnih trenutkih ne pozabimo na pomen skrbi za okolje in zato izbiramo trajnostna darila. S tem da skrbimo za okolje, namreč skrbimo tudi za druge ljudi in konec koncev tudi za tiste, ki jih imamo radi in za naše potomce. Zato je izbira trajnostnega darila dejanje ljubezni in pozornosti tako do drugih kot do narave.

Eden najpomembnejših vidikov trajnostnih daril je embalaža. Tako lahko tudi hitro prepoznamo, ali je darilo, o katerem razmišljamo, okolju prijazno ali ne. Pogosto lahko izbiramo med tremi vrstami trajnostnih embalaž, ki jih ponuja tudi znamka Weleda s svojimi naravnimi izdelki in darilnimi seti. Izdelki so zapakirani v različno embalažo – v nevtralnno darilno škatlo iz 100-% recikliranega papirja ali bioloških odpadkov, v lično pločevinasto škatlo ali bombažno vrečko iz 100-% bio bombaža. Vse škatle so namenjene večkratni uporabi, saj vanje lahko shranite piškote, čaj, barvice, medtem ko si v bombažno vrečko lahko shranite malico, ko ste na poti. Seveda pa Weleda premišljeno izbira tudi embalažo za svoje izdelke. Kaj so prednosti posameznega izbora embalaže?

Reciklirano steklo

Največja prednost recikliranega stekla je, da ga lahko neskončnokrat recikliramo brez izgube kvalitete. Poleg tega je to nereaktiven material, ki nudi zelo dobro zaščito izdelkov pred kisikom. Weleda v recikliranem steklu med drugim hrani vsa olja za telo. Darilni set Harmonija zate vsebuje gel za prhanje Harmony, ki je kot globok vdih čistega

gozdnega zraka in predstavlja čar sprehoda po gozdu. Drugi izdelek je olje za telo z vonjem sivke, ki sprošča in pomirja. S tem setom ne podarite le naravnih izdelkov za nego, temveč pravo izkušnjo, ki vas odnese iz vsakodnevnega vrveža.

Plastika

Prednost plastične embalaže je vsekakor ta, da je plastika zelo lahek material, kar posledično vodi v nižjo porabo CO₂ pri transportu. Poleg tega je za razliko od stekla zelo odporna na udarce in enostavna ter povsem varna za uporabo. Velik del Weledinih krem je pakiranih v plastiki, med tem tudi oba izdelka, ki se skrivata v Setu Naravna moč – z njim lahko podarite gel za prhanje z vonjem rožmarina, tropske verbene in vetiverja in lahko univerzalno negovalno kremo Skinfood. Popolno

darilo za moške, saj vsebuje gel za prhanje in vsestransko uporabno kremo.

Aluminij

Prednost aluminija je to, da je nereaktiven material, ki ne propušča zraka. Poleg tega material ohranja svojo obliko in dobro shranjuje izdelke v njem. Preprečuje tudi, da bi kisik vstopil v tubo in ima dobre možnosti recikliranja. Določen del Weledinih negovalnih krem je pakiran v aluminijasti embalaži – kreme za roke, zobne paste idr. Ker z obdarovanjem nikakor ne smemo pozabiti na dame, je set Prisrčen pozdrav primeren za vsako damsko torbico, saj vsebuje kremo za roke iz rakitovca in Everon nego za ustnice.

Želimo si, da izberete zeleno, trajnostno darilo za vaše poslovne partnerje in najdražje!

MLADI IN ENERGETSKA KRIZA

Z drugačnim financiranjem naložb do večje energetske učinkovitosti

V prostorih Evropske komisije v Bruslju je konec septembra potekala konferenca EUSEW (European Sustainable Energy Week), ki sem se je udeležila kot del delegacije mladih iz Slovenije, zavzetih za trajnostni razvoj in energetiko. Upali smo, da bomo izvedeli, kako se naj države članice spopadejo s perečo energetske krizo. Zaradi posebej izpostavljenega mladinskega programa pa smo se izredno veselili slišati, kako Evropska unija načrtuje sodelovanje z mladimi. A konferenca je dala občutek, da sta le Recovery Plan for Europe in REPowerEU odgovor na energetske krizo. Med naložbami je predvidenih kar 300 milijard evrov naložb v OVE, biometan, vodik in infrastrukturo.

PETRISA ČANJJI

Na fotografiji (od leve proti desni): Lan Hostnik, društvo EN-LITE, Petrisa Čanji, Zeleno omrežje študentov, Jan Jani Majes, Zveza tabornikov Slovenije, Iva Tajnšek, društvo EN-LITE, Eva Kotnik, MSS in Zveza slovenske podeželske mladine, Jan Kren, Mladi za podnebno pravičnost

Poudarek razprave je bil na dokumentu, sprejetem po koronski krizi leta 2021, EU Recovery Plan ter na REPowerEU (2022), ki se osredotoča na energetske razvoj držav članic. Evropski zeleni dogovor, ki obljublja vsestranski razvoj držav članic, je bil le omenjen v debati o energetskih skupnostih. Predstavniki evropskih finančnih institucij so sveženj Pripravljeni na 55, evropski načrt za zeleno tranzicijo, omenili le v kontekstu vloge finančnih in investicijskih institucij pri razvoju obnovljivih ter nizkoogljičnih virov energije na evropski ravni.

V fokusu le OVE

Odločevalci na konferenci so poslušalcem dali občutek, da sta le Recovery Plan for Europe s predvidevanimi 8,2 milijarde evrov investicijami in načrt REPowerEU, ki odgovarja na energetske krizo, kot posledico Ukrajinske vojne, ključ do uspešnega načrtovanega prehoda. Kot poslušalka sem se vprašala, kako lahko EU pričakuje, da bodo države članice v izjemno kratkem času

implementirale tri obsežne svežnje taksonomij. Prav tako sem se spraševala, ali je nov načrt obnove realen? Na vseh diskusijah so udeleženci okroglih miz in pogovorov izpostavljali obnovljive vire energije. Omenili niso nobenih drugih virov, jedrske energije pa so preprosto ignorirali, četudi smo poslušalci po njej spraševali. A se je eden izmed panelistov obrnil k sogovornikom in dejal, da sploh ne ve, zakaj je to vprašanje še aktualno, saj je jedrska energija »izven mode«. V slovenski delegaciji smo se spraševali, ali se v evropskih institucijah dovolj dobro zavedajo pomanjkljivosti lokalnih električnih omrežij ter drugih infrastrukturnih primanjkljajev držav članic, posebej na balkanskem, baltskem in panonskem predelu. Odločevalci so sicer priznali, da sta v primerjavi s Pripravljeni na 55 in Evropskim zelenim dogovorom REPowerEU in EU Recovery Plan veliko ambicioznejša, vendar je, kot so dodali, sedaj pravi čas za ambiciozne in visokoletne cilje. Ob tej izjavi smo se s kolegi spogledali. Ob pereči energetske krizi morda ni čas za tako visoke cilje, ali pač?

Glavne investicije

V sklopu REPowerEU načrtujejo 300 milijard investicij do leta 2027 v obnovljive vire energije, biometan, vodik in infrastrukturo. 2 milijardi je namenjenih kratkoročnemu podaljšanju življenjske dobe premogovnikov, a kvečjemu do leta 2025. Zaradi trenutnega stanja infrastrukture in izkoristka obnovljivih virov energije je bila zadnja finančna alokacijska točka ena izmed redkih, posajenih na realnih tleh. Po vsej verjetnosti lahko v ozadju opazimo podpisano nemško roko, ki ponovno odpira svoje rudnike in termoelektrarne. Investicij v jedrsko energijo pa seveda nikjer ni bilo, kar je izpostavil tudi sledilec na socialnih omrežjih, ki je podrobno spremljal našo udeležbo na konferenci. Navedene vsote seveda zvenijo smotrno razporejene, saj si povprečna oseba sploh ne more predstavljati, kaj bi lahko države članice naredile s takšnim denarjem. Kako bo to zmogel proračun Evropske unije? 225 milijard evrov bo EU pridobila s posojili. Finančnega načrta izpeljave REPowerEU odločevalci niso posebej poudarili. Preskočili so ga s spodbudnimi besedami: »Preko uresničitve načrta v svežnju REPowerEU je neodvisnost od ruskega plina zahtevna, a izvedljiva do leta 2027.«

Energetske skupnosti

Na konferenci je kraljevala debata o energetskih skupnostih. Obravnavali so jih na vsaj desetih diskusijskih srečanjih in jih predstavili kot konkretno rešitev prihajajoče energetske krize. Kot vemo, je v Sloveniji najboljše tovrstni projekt v občini Luče. Petrol, d.d. ga je začel izvajati pred skoraj štiri leti. Popolnoma samozadostne skupnosti še niso vzpostavili in jo še vedno razvijajo. Razlogov za to je seveda več. Koronska kriza je podaljšala potek vseh aktualnih projektov za vsaj dve leti, pomembno pa se je zavedati, da tehnologija, potrebna za vzdrževanje in popolno energetsko samozadostnost, še ni razvita. Prav tako občina Luče ni velika skupnost. Takoj ko bi poskusili vzpostaviti skupnost v velikosti Maribora, se to izkaže za nemogoče, saj je infrastruktura mesta nezmožna prevzeti takšno energetsko obremenitev. Vendar je to le infrastrukturni in tehnološki aspekt, pomembne so tudi evropske in slovenske birokratske omejitve. Za vzpostavitev večje energetske skupnosti bi potrebovali, po podatkih panelistov, vsaj dvanajst let. Vsak se ob teh podatkih lahko vpraša, kako so lahko torej energetske skupnosti, za katere bi potrebovali med štiri in dvanajst let, rešitev za krizo, ki bo prizadela prebivalce v naslednjih treh mesecih?

Pomemben del grajenja tovrstnih skupnosti, ki pa ga na konferenci niso omenili, je finančni aspekt. Poudarjali so, da denar ni problem, problem sta omejevalna zakonodaja in sistem pridobivanja dovoljenj. Vendar so izpustili, da se v energetske skupnosti povezujejo gospodinjstva z višjimi prihodki, saj je vzpostavitev pogojena z investicijami. Energetska kriza pa bo, tako kot skoraj vsaka kriza dosedaj, najbolj prizadela posameznike z nižjimi prihodki, ki si vključitev v energetsko skupnost ne morejo privoščiti.

Energetska učinkovitost mest

Konkretna rešitve za energetsko učinkovitost mest je omenil Dan Lert, podžupan Pariza. Želijo zmanjšati energetsko porabo stavb za 10 %, s čimer bi znižali strošek porabe za 10 milijonov evrov, ki bi jih, vključno z dodatnimi 58 milijoni evrov iz mestnega proračuna, ponovno investirali v socialna stanovanja. Znižali bodo tudi ogrevanje notranjih bazenov za eno stopinjo, s čimer bodo privarčevali 4 % energije na letni ravni. Nameravajo izklopiti javno razsvetljavo ob 22.00 ter čez dan zmanjšati njeno intenzivnost za 30 %. Če ukrep pogledamo z očali učinkovitosti, je smotrni vsaj na prvi pogled. Na tem primeru, ki se morda zdi trivialen, opazimo, da je ključen medsektorski pristop, kar je poudarila panelistka na naslednji diskusiji. Izključitev javne razsvetljave po 22.00 nevarno izpostavi specifične skupine, primarno ženske. Brez javne razsvetljave se lahko dvigne stopnja kriminala in nasilja.

Nov način financiranja

Diskusija o financiranjih v skladih s svežnjem Pripravljeni na 55 in COP27 je odprla mnoga vprašanja. Skupina EEFIG (Energy Efficiency Financial Institution Group), skupina 110ih svetovnih finančnih institucij, je predstavila svoj novi način financiranja, imenovan Energy Efficiency First (Najprej energetska učinkovitost; EE1st), s katerim načrtujejo kar 2650 milijard evrov investicij v obnovljive vire energije. Točke njihove ničogljne agende so bile zelo zanimive, saj s svojim EE1st sistemom želijo s pametnimi investicijami pripomoči k znižanju izpusta toplogrednih plinov v skladu z evropskim načrtom do leta 2030. V prihodnosti, specifično med leti 2025 in 2030, želijo razviti modele, s katerimi bi lahko odgovorili na vprašanja, kot so: če banka investira v energetski vir, koliko proizvedenega ogljikovega odtisa dejansko pripada banki. Zanimiv in smotrni je tudi njihov princip investiranja,

saj institucije s pomočjo strokovnega mnenja presodijo, ali so projekti dovolj energetsko učinkoviti, kakšne so možnosti in časovni okvir implementacije, kakšna je učinkovitost glede na okolje in podobno. Skupina je poudarila, da trg sedaj potrebuje dolgoročne investitorje, ki bi bili pripravljeni investirati za obdobje daljše od 10 let z nizko stopnjo donosa. »Energetska učinkovitost,« je poudarila Bettina Dorendorf, vodja trajnostnega razvoja in trajnostnih financ pri KfW, »ne sme biti tržna priložnost.« Seveda, namen povedanega je dober, sistem investiranja smiseln. V delegaciji smo se strinjali, da bi slovenske finančne institucije morale razmišljati v podobno smer in vzpostaviti sistem nadzora nad investicijami ter preverbe, ali je bil denar porabljen optimalno. Ampak ali bodo tisti, ki imajo moč odločitve, lahko pozabili na pretekli dobiček in investirali v dobro širše evropske družbe? Zgodovina temu vprašanju ni najbolj naklonjena.

Vključitev mladih v oblikovanje energetske-podnebnega prehoda

Zadnja diskusija, ki smo se je udeležili kot slovenska delegacija, je bila o vključitvi mladih v oblikovanje evropskih politik na področju energetske-podnebnega prehoda. Upravičeno smo pričakovali konkretne ideje sodelujočih ali pa vsaj primere dobre prakse sodelovanj. Na žalost nič od tega. Velika zaključka te okrogle mize sta bila: »Mladi imajo več znanja, kot si mislimo.« Ter: »Z mladimi se moramo pogovarjati kot z ljudmi.« To je navdihovalo in navduševalo prisotne, ki so zaključili z odgovarjanjem na vprašanje povezovalke: »Če kot mlad človek živiš v bloku in nimaš vpliva na infrastrukturo ter energetsko učinkovitost stavbe kot celote, je vseeno smiselno izklopiti luč, ko zapustiš prostor?«

Konferenca EUSEW je definitivno pustila pečat na vseh, ki smo se je udeležili. Najbolj nas je, kot mlade, ki se zaradi trenutnega globalnega stanja moramo zanimati za trajnostno energetiko, razočaralo pomanjkanje konkretnih idej in rešitev, s katerimi bi lahko ublažili udarec prihajajoče energetske krize. Zaskrbelo nas je, ko smo videli, da Evropska unija pripravlja praktično neizvedljive svežnje taksonomij, ki jih bodo države članice morale vpeljati v svoje sisteme ne glede na obstoječo infrastrukturo. A udeleženci smo iz Bruslja odšli še z večjo vneto, da se aktivno vključimo v grajenje politike, saj vemo, da bomo le z intergeneracijskim in interdisciplinarnim pristopom lahko prišli do konkretnih sprememb.

ELES

Promocija

Z uvajanjem digitalizacije in elementov pametnih omrežij krepimo energetske infrastrukturo

Spremembe, ki se dogajajo na področju elektroenergetike – od vključevanja vedno večjih količin obnovljivih virov energije do elektrifikacije in aktivnejše vloge odjemalcev – močno vplivajo tudi na delovanje sistemskih operaterjev prenosnih in distribucijskih elektroenergetskih omrežij. Ker so odgovorni za vključitev obnovljivih virov, električnih vozil in sodobnih ogrevalnih naprav v elektroenergetsko omrežje ter stabilno in zanesljivo delovanje elektroenergetskega sistema, morajo zelo pospešiti izvedbo zahtevnih investicij, hkrati pa vzdrževati normalno raven stroškov delovanja elektroenergetskega omrežja. Vemo, da so postopki umeščanja novih daljnovodnih povezav v prostor dolgotrajni, zato sistemski operaterji iščejo vse mogoče načine, kako čim bolje izkoristiti obstoječa elektroenergetska omrežja.

Regulacijska dušilka in energetski transformator v RTP Divača.

SINCRO.GRID – prvi evropski projekt uvajanja pametnih omrežij v energetske infrastrukturo

Sistemska operaterja prenosnega elektroenergetskega omrežja, slovenski ELES in hrvaški HOPS, sta se na nekaterih delih omrežja soočala z izzivi močno previsokih napetosti in pomanjkanja virov za zagotavljanje prožnosti jalove moči, ki je potrebna za regulacijo in stabilizacijo napetosti, ki je za prenos električne energije enako pomembna kot uravnan krvni tlak za delovanje človeškega telesa. Poleg tega sta nove izzive zaznala tudi zaradi vedno večjega deleža proizvodnje iz razpršenih obnovljivih virov energije ter vedno večje potrebe po mehanizmi in orodjih za vzdrževanje stabilnega in optimalnega sistema, ki se izraža v prožnosti delovne in jalove moči. Zato sta se leta 2014 odločila, da skupaj poiščeta rešitve. Povezala sta se s slovenskim in hrvaškim sistemskim operaterjem distribucijskega elektroenergetskega omrežja, družbama SODO in HEP ODS, ter skupaj z njima zasnovala prvi evropski projekt uvajanja digitalizacije v energetske

infrastrukturo. Leta 2015 je Evropska komisija projekt uvrstila na seznam projektov skupnega interesa. Pogodba o sofinanciranju projekta iz programa Instrument za povezovanje Evrope pa je bila z Evropsko komisijo oziroma takratno agencijo INEA (danes CINEA) v Bruslju podpisana 22. maja 2017.

V okviru projekta so partnerji v slovenski in hrvaški elektroenergetski sistem na inovativen način vključili že uveljavljene tehnologije in jih nadgradili z novimi tehnologijami pametnih omrežij. Z vgradnjo šestih kompenzacijskih naprav so dosegli cilj obvladovanja napetostnega profila oziroma možnost zanesljivega prenosa energije v elektroenergetskih omrežjih Slovenije in Hrvaške. Gre za prvi primer v Evropi, kjer sta sosednja sistemska operaterja prenosnega omrežja združila moči pri podpori panevropskih pretokov obnovljivih virov iz mesta proizvodnje do njihove porabe, ki danes znašajo več tisoč MW in več

tisoč km, v prihodnosti pa bodo te razdalje in količine pretokov še večje.

Kompenzacijske naprave, vgrajene v Sloveniji, so vključene v slovenski center vodenja, kompenzacijske naprave vgrajene na Hrvaškem pa v hrvaški center vodenja. Oba nacionalna centra vodenja sta povezana preko čezmejnega virtualnega centra vodenja. Gre za prvi primer v Evropi, kjer sta sosednja sistemska operaterja prenosnega omrežja združila moči pri regulaciji napetosti in optimizaciji izgub v njunih omrežjih.

V okviru projekta SINCRO.GRID je bila v Sloveniji vgrajena tehnologija baterijskih hranilnikov, ki tudi v najbolj kritičnih situacijah zagotavlja suverenost Slovenije v kompleksnem mehanizmu nenehnega ohranjanja ravnotežja med proizvodnjo in odjemom, ki ga mora ELES zagotavljati na sekundnem nivoju na ravni celotne Republike Slovenije.

Sistem za ugotavljanje meja obratovanja s pomočjo dinamičnega termičnega ocenjevanja ugotavlja mejne prenosne zmogljivosti elementov prenosnega omrežja v odvisnosti od trenutnih vremenskih razmer. S pomočjo podatkov iz novih vremenskih postaj, ki so bile vgrajene na dvanajst daljnovodov v Sloveniji in na Hrvaškem, ter s posebnimi algoritmi in modeli lahko ELES in HOPS pripravita natančnejše izračune ter povečata prenosno zmogljivost omrežja.

Partnerji so z izvedbo projekta ekonomsko učinkoviteje rešili skupen izziv previsokih napetosti in pomanjkanja virov prožnosti v naših omrežjih ter omogočili vključevanje večjih količin obnovljivih virov energije.

GreenSwitch – večanje nadzora in krepitev elektroenergetskih omrežij

V okviru projekta SINCRO.GRID so se partnerji ukvarjali predvsem z vprašanjem zagotavljanja zadostnih virov prožnosti delovne in jalove moči, niso pa se še osredotočali na izzive, povezane s povečevanjem nadzora in regulacijo pretokov moči v prenosnem omrežju in reševanju izzivov v distribucijskih omrežjih. Ker je z večanjem nadzora nad pretoki moči in širitvijo pametnih omrežij v distribucijska omrežja možno povečati učinkovitost izkoriščanja obstoječega elektroenergetskega omrežja, so se partnerji projekta SINCRO.GRID odločili, da dosežke tega projekta nadgradijo in k sodelovanju povabijo širši krog elektroenergetskih družb iz Avstrije, Hrvaške in Slovenije.

Konzorcij podjetij iz Avstrije (KNG-Kärnten Netz GmbH), Hrvaške (Hrvatski operator prijenosnog sustava, HEP Operator distribucijskog sustava, Hrvatska elektroprivreda)

in Slovenije (ELES, Elektro Celje, Elektro Gorenjska, Elektro Ljubljana, GEN-I), se je odločil za oblikovanje projekta, s katerim želijo optimizirati uporabo obstoječe elektroenergetske infrastrukture in omogočiti vključevanje novih tehnologij in naprednih funkcionalnosti v prenosna in distribucijska omrežja v Avstriji, na Hrvaškem in v Sloveniji. Partnerji so namreč ugotovili, da bodo izzive, povezane z vključevanjem vedno večje količine nepredvidljivih obnovljivih virov energije, lažje in ekonomsko učinkoviteje rešili s povezovanjem in skupnimi rešitvami.

V okviru projekta bodo partnerji vlagali v primarno infrastrukturo ter uvedli različne tehnologije, platforme in funkcionalnosti za razvoj pametnih omrežij. To bodo kombinirali z baterijskimi hranilniki električne energije in visoko digitaliziranimi informacijskimi sistemi. Ker sta prilagajanje odjema in proizvodnje ključnega pomena za prihodnji razvoj omrežja in usklajeno optimizacijo na ravni prenosnega in distribucijskega omrežja, bo GreenSwitch potrošnikom omogočil, da postanejo aktivni igralci na elektroenergetskem trgu.

Projekt GreenSwitch je bil aprila 2022 uvrščen na peti seznam projektov skupnega evropskega interesa, konzorcij pa je konec avgusta 2022 oddal tudi prijavo za sofinanciranje iz Instrumenta za povezovanje Evrope.

Sistem za ugotavljanje meja obratovanja s pomočjo dinamičnega termičnega ocenjevanja ugotavlja mejne prenosne zmogljivosti elementov prenosnega omrežja v odvisnosti od trenutnih vremenskih razmer.

MAG. PRIMOŽ PRAPER ENERGETSKI MENEDŽMENT

Z digitalnim energetske monitoringom do prihrankov pri energiji

»S trenutno energetske krizo je dobilo področje izreden zagon, saj se je povečalo tako povpraševanje kot tudi ekonomska upravičenost,« pravi o poziciji energetske učinkovitosti mag. Primož Praper, direktor podjetja Eutrip, d.o.o., ki je bil letos nominiran za evropsko nagrado Roger Léron Award. Pravi, da so tudi v javnem sektorju dobri zgledi energetske učinkovitosti, še vedno pa se najdejo takšni, ki ne dajo veliko niti na zakonske zahteve. Samo z dobrim, digitalno podprtim energetske monitoringom je možno dosegati več kot 10 % prihrankov energije v stavbah. Kot enega bistvenih mejnikov projektov energetske prenove izpostavlja recenzijo projektne dokumentacije. Pri kakovostni izvedbi projektov je vse več povezovanja različnih strok in tehnologij, kar kaže na pomembnost interdisciplinarnega pristopa in timskega dela.

TANJA PANGERL

● Bili ste eden od 12 letošnjih nominirancev evropske nagrade Roger Léron Award, ki slavi izjemne posameznike, ki so pomembno prispevali k energetske preходу na lokalni, regionalni in tudi na evropski ravni. Zmagovalec je postal Reinhard Six iz Nemčije. Kaj vam pomeni nominacija?

Nominacija je za celotno ekipo sodelavcev potrditev dobrega dela v preteklosti in močna spodbuda za nadaljnje delo na področju učinkovite rabe energije in obnovljivih virov. Biti nominiran v družbi Reinharda Sixa iz Nemčije, Line Gellermark iz Švedske, Anne Girault iz Francije in ostalih nominirancev je izjemna čast. To so osebnosti, ki so preoblikovale energetske upravljanje v svojih regijah (npr. Švedska) in mestih (npr. Pariz), ali pa vplivale na energetske upravljanje v več državah. Zmagal je Reinhard Six, ki je na Evropski investicijski banki postavil program ELENA in s preko 85 projekti vzpodbudil investicije v učinkovito rabo energije in obnovljive vire energije v višini 5,6 milijarde evrov. S programom je bilo ustvarjenih več kot 33.000 delovnih mest, kar je izjemno. Program ELENA je poznan tudi v Sloveniji. Preko naših strank smo tudi mi, kot podjetje Eurip, sodelovali pri pripravi projektov prenove stavb, kjer je bila tehnična pomoč financirana prav iz tega programa.

● Kaj je ključno za uspešen energetske menedžment, ki izstopa iz povprečja?

Uspešen energetske management ima tri ključne lastnosti: celovita znanja, to pomeni tehnično, ekonomsko in družbeno razumevanje področja, celovito predanost zelenim rešitvam in inovativnost pri uvajanju digitalizacije. Energetske management, ki vključuje oba vidika - učinkovito rabo energije in obnovljive vire, ima velik potencial tako za inovacije kot za razvoj kadrov. Na vseh teh področjih skušamo delovati in povezovati rešitve iz evropskih razvojnih projektov v prakso na konkretnih stavbah.

mag. Primož Praper, direktor podjetja Eutrip, d.o.o.

● Letošnja rdeča nit nagrad so bili voditelji energetske učinkovitosti. Kakšno pozicijo ima po vaših izkušnjah energetske učinkovitost v slovenskem javnem in zasebnem sektorju ter kako se je organizacije lotevajo? Kako energetske učinkovita so slovenska podjetja, občine in izobraževalne institucije? Zdaj je evropska usmeritev, da bo potrebno znižati rabo energije za 10 %. Kako to doseči?

S trenutno energetske krizo je dobilo področje izreden zagon, saj sta se povečala tako povpraševanje kot tudi ekonomska upravičenost. Energetske intenzivna podjetja so že do sedaj namenjala temu področju veliko pozornost, saj je bil v njihovi strukturi cene to pomemben strošek. Na področju javnega sektorja, ki naj bi bil zgled energetske učinkovitosti, delamo z veliko izjemnimi strankami, ki želijo dosegati učinke. Žal pa

so tudi takšni, ki jim ni niti do zakonskih zahtev, ki bi jih morali dosegati, še manj jih zanima dobro upravljanje. Mnogi znanstveni članki, pa tudi naše delo in analize kažejo, da je možno samo z dobrim, digitalno podprtim energetske monitoringom dosegati več kot 10 % prihrankov energije v stavbah. To je možno doseči z vzpostavitev digitalnega obratovalnega monitoringa, s katerim lahko preverjamo trenutno stanje in analiziramo parametre bivalnega ugodja za poljuben dan in uro v preteklosti. Ključno je, da lahko preverimo, katere naprave so delovale, kakšna je bila poraba in kakšna je bila temperatura v prostoru, ko se je prostor ogreval ali hladil. Nadalje mora imeti stavba še krmilnik, ki dinamično vklaplja in izklaplja naprave glede na različne notranje in zunanje pogoje. Ker je teh naprav več (ogrevanje, hlajenje, prezračevanje idr.) temu pravimo centralno nadzorni sistem (CNS).

Krmilnik za pametno upravljanje stavb

● **Vodili in sodelovali ste pri številnih projektih na področju trajnostne gradnje, energetske prenove stavb in drugih investicijskih trajnostnih gradbenih projektih. Kakšen je trend trajnostne gradnje v Sloveniji in kako je v svetu? Kaj so ključni elementi trajnostne gradnje in kako lahko obstoječi stavbni fond v Sloveniji naredimo bolj trajnosten in energijsko bolj učinkovit?**

Izhodišče je dobro izoliran zunanji ovoj, ki ima vsaj 25 cm toplotne izolacije in troslojna okna. Ob dobri zrakotesnosti je ključno visoko učinkovito prezračevanje. Dober vzgled je Eko sklad in podpora sNES, skoraj nič-energijskim stavbam, splošnega družbenega pomena. Že nekaj let je bilo zahtevano, da stavbe uporabljajo več kot 50 % obnovljivih virov energije, da imajo vgrajene ekološko sprejemljive materiale, kot je čim večja uporaba lesa in lesnih tvoriv. Takšne programe bi bilo treba nadaljevati in jim dodajati sredstva, ki imajo izreden multiplikativen učinek.

● **Ali morda lahko predstavite kakšen izjemen zgled energetske učinkovitosti v Sloveniji?**

Dober konkreten primer energetske učinkovitosti so energetske prenove vrtcev v Mestni občini Ljubljana (MOL). Celovit proces prenove in energetskega upravljanja je bil zasnovan v več etapah in za določene stavbe so že na voljo večletni rezultati. Na različnih prijavah so bila pridobljena nepovratna sredstva. Proces gradnje je bil dobro nadzorovan, primer dobre prakse pa je tudi celovito energetske upravljanje, s katerim so bili kazalniki porabe v večini stavb preseženi za več kot 15 %. Ob tem je bistveno boljše notranje temperaturno ugodje. Energetski

sistemi in tudi ostali tehnični stavbni sistemi so redno vzdrževani, kar vgrajenim napravam podaljšuje življenjsko dobo. Glede na to, da ima MOL v lasti več stavb, je bila velika dodana vrednost, da so se dobre rešitve iz preteklih prenov prenašale pri pripravi novih rešitev. Eden izmed bistvenih mejnikov projektov energetske prenove mora biti recenzija projektne dokumentacije, izredno pomemben mejnik pa je primopredaja in poskusno obratovanje, saj so sodobne naprave prav zaradi naprednosti tudi zahtevne za upravljanje.

● **Izdelali oziroma sodelovali ste pri izdelavi več kot 100 energetskih pregledov, ki so bili strokovna podlaga za investicije za skoraj 1 milijon m² površin v prenovljenih javnih zgradbah v zadnjih 15 letih. O kakšnem energetskem stanju javnih stavb govorijo energetski pregledi in kaj je pomembno za kakovostno izvedbo projektov?**

Stavbe izražajo duh časa, v katerem so bile zgrajene. Po vseh teh letih se še vedno čudim izredno dobro zasnovanim javnim stavbam zgrajenih v času Avstro-Ogrske. To so masivne stavbe, ki imajo tako dobro izolativnost kot tudi akumulativnost, visoki stropovi pa omogočajo tudi večje količine svežega zraka za uporabnike. Po obdobju betona in plastičnih okenskih okvirjev se ozavešeni investitorji ozirajo k premišljenim zasnovam steklenih površin, ne preveč in ne premalo, naravnim materialom in obnovljivim virom. Če je v preteklosti rešitve lahko podal samo arhitekt, napredovanje strok in tehnologij kaže pomembnost interdisciplinarnosti in timskega dela. Timsko delo različnih strok, ki imajo vsaka svoj pogled na rešitev, pa še

zdaleč ni enostavno in zahteva veliko prilagajanja. Prilagodljivost in hkrati uveljavljanje ključnih lastnosti posamezne stroke je iskanost, ki omogoča preživetje.

● **Pomemben del učinkovitega energetskega upravljanja je tudi digitalizacija. Razvili in patentirali ste digitalni obratovalni monitoring. Za kakšen monitoring gre? Kako lahko napredni sistemi za digitalno spremljanje rabe energije in kakovosti notranjega okolja pripomorejo k večji energetski učinkovitosti in ustreznemu energetskemu upravljanju?**

Kljub temu, da ljudje v stavbah preživimo več kot 90 % časa, so stavbe zasedene manj kot polovico časa, saj so le redki ljudje ves dan in noč v isti stavbi. Šole ali pisarne so na primer nezasedene preko 70 % časa, le domovi za starejše in bolnice imajo precej visok delež zasedenosti. V času, ko so stavbe manj zasedene, ni potrebno, da z vso močjo delujejo ogrevanje, hlajenje in prezračevanje. Energetski monitoring omogoča vpogled v trenutno delovanje tehničnih stavbnih sistemov, še bolj pomembno pa tudi v njihovo zgodovino ter nastavitve delovanja preteklih ur in dni in to preko zaslonov na oddaljen način. Nadaljnji korak je vzpostavitev urnikov oz. vklopov naprav takrat, ko je to potrebno in izklapljanje naprav, ko ni potrebe za delovanje. Z dobro regulacijo, za katero praksa kaže, da ni možna brez digitalne podprtosti, je možno porabo prilagajati zasedenosti in to prinese več kot 10 in praviloma tudi več kot 15 % prihrankov. To je torej možno doseči z zelo nizko investicijo, vzpostavitev monitoringa in CNS, ki pa pri upravljanju zahteva predhodno vzpostavljen sistem in določena nova znanja.

DOC. DR. URŠKA VRABIČ BRODNJAK NAČRTOVANJE IN OBLIKOVANJE EMBALAŽE

Potrošnik si želi predvsem funkcionalno embalažo

Izgled, estetika embalaže ima pomembno vlogo v procesih oblikovanja in vpliva na končni uspeh izdelka. Vsekakor pa je funkcionalnost tisto, ki v tem primeru prevlada. Estetski izdelek brez funkcionalnosti nima možnosti za nadaljnji uspeh. Embalaža mora biti zasnovana tako, da potrošniki brez težav razumejo njeno uporabnost oziroma funkcionalnost, odgovarja doc. dr. Urška Vrabič Brodnjak na vprašanje, kaj je pri embalaži pomembnejše – estetski izgled ali funkcionalnost. Je avtorica učbenika Načrtovanje in oblikovanje embalaže, in sicer za študente Naravoslovnotehniške fakultete v Ljubljani. Knjigo je izdala založba fakultete. Avtorica v več poglavjih opisuje elemente in prakse oblikovanja, predvsem pa se zadržuje o tem, s kakšno embalažo izdelek prepriča potrošnika na trgovski polici. Pravi, da tudi s pripovedovanjem zgodb in s konceptom antropomorfizma.

Doc. dr. Urška Vrabič Brodnjak

● Pri utemeljitvi, zakaj je proces oblikovanja embalaže pomemben, navajate, da ne vključuje le kreativne agencije, pač pa več deležnikov, kot so proizvajalci, prodajalci, potrošniki, tržniki, ekonomisti in drugi. V učbeniku navajate štiri stopnje procesa, omenjate tudi več strateških usmeritev pri prototipiranju. Katera stopnja se vam zdi najpomembnejša?

Vsaka stopnja predstavlja zelo pomemben delež pri snovanju izdelka. Proces vključuje organizirano strukturo za uspešno opravljanje različnih nalog in je rezultat mnogih strateških poti, da se doseže končni cilj, torej izdelava embalažnega izdelka. Ker se danes vse vrti okoli krožnega gospodarstva, je potrebno deležnike vključevati v zgodnjih fazah oblikovanja, saj je njihov preplet ključen za razvoj in izdelavo končnega produkta.

● Med strateškimi usmeritvami omenjate okolju prijazno embalažo, a ne opredelite trajnostnosti embalaže kot enega glavnih sodobnih trendov, vključno z življenjskim ciklusom izdelka, ob vse več inovativnih pristopih za razvoj pametne embalaže. Zakaj? Strateške usmeritve, ki jih navajate, so vezane na prototipiranje. Je pa trajnost embalaže ena najpomembnejših prioritet in trendov v embalažni industriji. V vsakem izmed poglavij jo tudi opredelim. Predvsem v poglavju

dematerializacije embalaže se tega dela najbolj detajlno dotaknem. V tem poglavju so predstavljene izvedbe, načini, primeri in celo opozorila nekaterih pomanjkljivosti. Namreč, ni vsaka embalaža, ki je oglaševana kot trajnostna ali pa se zdi trajnostna, to tudi v resnici.

● Zelo analitično pišete, kako se potrošnik odziva na embalažo. Na katere elemente embalaže je potrošnik najbolj pozoren in kaj ga najbolj pritegne na embalaži? Ali so skrita sporočila pogosto uporabljena v logotipih? Pri potrošnikih je dojemanje embalaže seveda subjektivno. Percepcija in doživljanje posameznega izdelka je odvisno od mnogih dejavnikov, elementov in dražljajev. Vizualni dražljaji, na katere smo potrošniki najbolj odzivni pri embalažah, so oblika izdelka, barvne kombinacije, grafični elementi, ilustracije, velikost in oblika embalaže, tipografija ipd. Kljub vsemu pa najbolj izstopajo barve in logotipi blagovnih znamk, za katere smo potrošniki najbolj dojemljivi. Skrita sporočila, ki jih nekatere blagovne znamke uporabljajo v logotipih, so strateško tako oblikovani, da prenašajo subtilna sporočila o stvareh, kot so vrednote podjetja in izdelki. Raziskave so pokazale, da logotipi tudi podzavestno vplivajo na nakupovalno vedenje.

● Kam potem sodi biomimetika ali biomimikrija, kjer oblikovanje vključuje naravo ali išče navdih v naravi. Se biomimetika pogosto pojavlja v proizvodih? Ob tem je zanimivo, da se v učbeniku niste dotaknili ravnanja z odpadno embalažo in vpliva nekaterih najmanj popularnih materialov pri izdelavi embalaže, plastike na primer, čeprav en dober primer omenjate. V čem je njegova odličnost?

Biomimetika predstavlja posnemanje narave, njenih procesov in sistemov ter se v embalaži zadnje čase pogosto uporablja. Na področju živilske industrije je precej izdelkov, ki posnemajo tovrstne modele, kot so na primer elementi vej drevesa pinijskega na plastenki, embalaža za med v obliki panja, embalaža za pralna sredstva izdelana z detajli morskih alg in podobno. Ravnanje z odpadno embalažo je zelo široko področje, ki zato zahteva posebno obravnavo oziroma celo monografijo. Učbenik obravnava vse tematike oblikovanja in načrtovanja embalaže in je predvsem namenjen študentom Naravoslovnotehniške fakultete, na smereh Grafičnih in interaktivnih komunikacij ter Grafične in medijske tehnike. Študenti namreč med študijem v sklopu drugih predmetov detajlno predelajo snov, ki je povezana z ravnanjem z odpadki, odpadnimi vodami in podobno.

● **Recikliranje in ponovna uporaba sta danes najbolj aktualna izziva, ko gre za ravnanje z viri.**

Vsekakor. Dandanes je recikliranje embalaže zahteven proces, saj ob vključevanju številnih bio osnovanih materialih, ki so vključeni v embalažne izdelke, zahtevajo dodatne procese. Posledično zahteva poudarjeno skrbno obravnavo in v tem primeru omenjam recikliranje oziroma možnosti predelav embalažnih materialov posamično v poglavju, kjer so predstavljeni materiali. Odličnost omenjenega primera v učbeniku je embalaža belgijskega podjetja, ki izdeluje produkte za osebno higieno in izdelke, kot so čistila, pralna sredstva. Njihova embalaža je izdelana iz reciklirane plastike, ki vsebuje 10 % plastike pobrane iz oceanov. S posebno obliko izdelkov, kjer so vključili tudi oblike morske alge mreževca in kremenaste alge, pa še posebej doda ekološko vrednost izdelku.

● **Kateri oblikovalski elementi pri embalaži lahko najbolj izstopajo na trgovski polici?**

Oblika embalaže predstavlja pomembno vez med idejo in izvedbo v likovnem smislu. V primerih, ko govorimo o obliki, lahko pri embalaži govorimo o konstrukciji, saj poleg vizualne podobe odraža tudi funkcionalnost. Pomembni oblikovalski elementi so vsekakor slike in fotografije, pri čemer pri oblikovanju embalaže govorimo o superiornosti slike, kjer se le-te pomnijo kot besedilo. Dokazano je namreč, da se po treh dneh ljudje spomnijo le 10 % besedila in zvoka, medtem pa 65 % slik in besedila skupaj. Slike, ilustracije in drugi grafični elementi se zato zelo pogosto uporabljajo pri oblikovanju embalaže, saj so podobe, logotipi ipd. tisti, ki vplivajo na pomnjenje embalaže in povezavo z blagovno znamko.

● **Tudi na trgovski polici?**

Katera embalaža izstopa na policah, je odvisno od izdelka oziroma samega segmenta. Kadar so to živilski izdelki, kot so testenine, pekovski izdelki, je pomembna prosojnost, saj se kupci pri nakupu živil odločajo na podlagi izgleda, notranjosti embalaže. Pri živilih, ki ni potrebe po transparentnosti, so sporočilnost, barve in oblika tiste, ki prepričajo, na primer uporaba rumenih barvnih tonov pri izdelkih z vsebnostjo limon in podobno. Na drugi strani so tehnični izdelki, pri katerih predstavlja pomembno vlogo funkcionalnost in tudi ergonomija, priročnost embalaže. V kozmetični industriji pa imajo pomembno vlogo izgled, torej oblika in tekstura embalaže.

● **Med najsodobnejšimi trendi v oblikovanju embalaže je pripovedovanje zgodb. Sol je morje, ki ni moglo nazaj na nebo. So Piranske**

soline zelo dober primer?

Danes je na trgu veliko izdelkov, pri katerih je v ozadju blagovne znamke zgodba. V tem primeru so to zgodbe o ustanovitvi znamke, nastajanju izdelka in/ali njegovi proizvodnji. To je običajno prikazano skozi fotografije, logotipe, slike ali pa besedilo na embalaži. Običajno se blagovne znamke odločajo za »pripovedovanje zgodb« skozi slike, ilustracije, z različnimi grafičnimi elementi, saj lahko najpreprostejši vizualni učinki povedo več, kakor samo besedilo. Eden boljših primerov v Sloveniji so zagotovo izdelki Piranskih solin, saj je embalaža preprosta in nekatera tudi trajnostna. Z embalažnimi, tekstilnimi vrečkami potrjujejo avtentičnost, domačnost in tudi ekološki vidik embalaže in izdelka v njem, to je soli. Z dodatki visečih etiket, kjer opisujejo zgodbo produkta, vsekakor dosežejo svoj namen. Je pa na slovenskem trgu že kar nekaj slovenskih izdelkov, ki v manjših serijah izdelujejo različne domače izdelke, predvsem prehranske, ki prav tako bodisi z logotipi ali ilustracijami pripovedujejo zgodbo produkta.

● **Kaj prinaša v oblikovanje embalaže koncept antropomorfizma?**

Antropomorfizem predstavlja vključevanje človeških lastnosti na druga bitja, pojave, pojme ali predmete in se uporablja tudi pri oblikovanju embalaže. Namreč, z vključevanjem antropomorfizma se človeške lastnosti, oblike pripišejo blagovni znamki. S tem se želi doseči pozitivne odzive in odločitve potrošnikov za nakup ter hkrati potrošnika čustveno povezati z blagovno znamko. Eden prvih bolj znanih vključevanj antropomorfizma v oblikovanje embalaže je bila oblika steklenice blagovne znamke Coca-Cola, ki jo poznamo še danes.

● **Na kaj mislite?**

Pred več kot 100 leti so jo namreč preoblikovali po silueti takratne znane ameriške igralske ikone Mae West. Danes se tovrstni princip oblikovanja najpogosteje vključuje v živilske izdelke, na primer silueta in barvna kombinacija kuharja v embalaži za čokoladni preliv ipd., kozmetične ali pa v parfumske izdelke. Med bolj znanimi so vsekakor parfumski izdelki blagovne znamke modnega oblikovalca Jeana Paula Gaultiera, ki v celoti predstavljajo vključevanje antropomorfizma v obliko embalaže.

● **Kaj je pri embalaži pomembnejše – estetski izgled ali funkcionalnost?**

Izgled, estetika embalaže ima pomembno vlogo v procesih oblikovanja in vpliva na končni uspeh izdelka. Vsekakor pa je funkcionalnost tista, ki v tem primeru prevlada. Estetski izdelek brez funkcionalnih lastnosti

nima možnosti za nadaljnji uspeh. Embalaža mora biti zasnovana tako, da potrošniki brez težav razumejo njeno uporabnost oziroma funkcionalnost. V učbeniku je zato še posebej poudarjeno poglavje o ergonomiji in funkcionalnosti pri oblikovanju embalaže. Poznavanje in vključevanje ergonomskih oblik v embalažo pomeni, da s tem lahko razbremenimo telo pri prenašanju in premiku izdelkov, kot so večji zaboji, škatle, in omogočamo lažje rokovanje, kot so odpiranje in zapiranje zamaškov, prijemanje, držanje. Zato se pri procesu snovanja embalaže načrtujejo tudi ergonomski vidiki glede na ciljno starostno skupino, ki ji bo izdelek namenjen. Na primer večja držala pri izdelkih za otroke, teksturirani zamaški pri embalaži za zdravila, varnostne zaporke in podobno.

● **V podjetju DS Smith napovedujejo, da bodo v treh letih prešli na proizvodnjo samo reciklabilne embalaže. Kakšne spremembe v oblikovanju embalaže bo zahteval koncept kroženja materialov, ponovne uporabe in izogibanje elementom, ki ovirajo recikliranje?** V teh primerih mora biti proces oblikovanja embalaže vsekakor usmerjen v vključevanje reciklabilnih materialov. Po možnosti brez dodatnih materialov, ki bi oteževale kasnejše postopke reciklaže. Vse to se mora upoštevati v postopkih celotnega procesa oblikovanja. Pomembno bo vključevati tudi reciklabilna lepila. Poudarek je, kot že sedaj, na čim manjši in nepotrebnosti uporabi dodatnih materialov, ob upoštevanju procesov kot je dematerializacija.

● **Uporabiti manj materiala.**

Takoj zmanjšati količino materialov predvsem tam, kjer je mogoče. Primer so embalaže za igrače, ki so velikokrat predimenzionirane in vključujejo nepotreben balastni material. Ker so smeri izdelave embalaže tudi v mono-materialih, je tudi to eden izmed pomembnih korakov pri tovrstnih procesih.

● **Kaj določa optimalnost embalaže?**

Optimalna embalaža je tista, ki ima optimalno količino materiala ob primerni zaščiti izdelka. Torej dva nujna pogoja, ki morata biti izpolnjena pri tovrstnem poimenovanju, sta količina materiala in zaščita izdelka. Pri predimenzionirani embalaži pridemo do učinka nepotrebnih, okolju obremenjujočih materialov. Na drugi strani pa pri pretiranem zmanjševanju materiala povzročimo poškodbe izdelkov, večjo pokvarljivost blaga, povečujemo stroške podjetjem z izpadi, reklamacijami in podobno. Prednost optimizirane embalaže se kasneje pokaže tudi pri transportni učinkovitosti in ostalih ciklih distribucije.

DRUŽBA V ZELENI PREOBRAZBI

Inovativne trajnostne embalažne rešitve

MAAR[®]
 packaging material 30 years

Družinsko podjetje MAAR je že več kot 30 let nišni ponudnik inovativnih embalažnih rešitev. Glavne skupine izdelkov predstavljajo pakirne mreže iz umetnih mas (polietilena in polipropilena) za pakiranje sadja in zelenjave, zaščitne mreže za zaščito kovinskih delov in drugih delov v industriji, mreže za zaščito dreves in rastlin, mreže za vzgojo rastlin. Z nenehnim nadgrajevanjem tehnološkega znanja in s sodobnimi materiali podjetje zagotavlja visoko kvalitetne izdelke za potrebe partnerjev na globalnih trgih, kamor podjetje izvozi pretežen del svojih izdelkov.

Lažja in biorazgradljiva embalaža

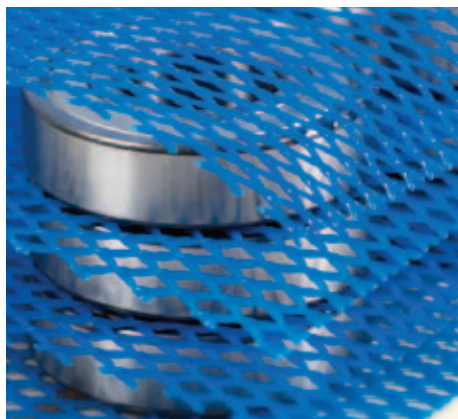
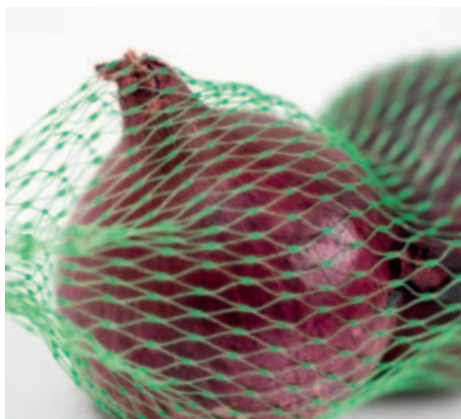
V podjetju MAAR se zavedajo pomembnosti vključevanja trajnosti in visoke skrbi za okolje v svoje izdelke in v način proizvodnje. Pri izdelkih se to izraža v stalnem razvoju in nadgradnji lastnosti obstoječih in novih proizvodov. Razvit je bil segment embalažnih mrež, ki so lažje na dolžinsko enoto meter in zmanjšujejo delež plastike na embalažno enoto. V luči trajnostnih rešitev je zelo aktualen tudi segment biorazgradljivih embalažnih rešitev. Sem sodijo izdelki iz bioosnovanega materiala PLA, ki so biorazgradljivi. Osnova materiala PLA je namreč iz virov, kot so koruza, sladkorni trs in ricinusovo olje. Dodaten korak v smeri zapiranja

zanke krožnega gospodarstva se izraža tudi skozi predelavo in ponovno uporabo lastnega tehnološkega odpadka. V obliki regenerata se v proizvodnji nato ponovno uporabi pri izdelavi novih izdelkov.

Zmanjševanje ogljičnega odtisa

Poleg prilagajanja lastnosti proizvodov podjetje nenehno prilagaja in optimizira tudi način poslovanja. Pri obratovanju proizvodnih linij, ki zajemajo številne proizvodne naprave z visokimi priključnimi električnimi močmi, so izbrani izključno dobavitelji virov brezogljicnih emisij, tj. jedrska energija. Del energije, namenjene proizvodnim in ostalim

procesom v podjetju, se proizvede iz lastne solarne elektrarne. Solarna elektrarna v velikosti 121 kW je bila nameščena na streho poslovnega objekta v letu 2021. Količina emisij toplogrednih plinov CO₂ v okolje se je samo v enem letu znižala za 38 ton. Iz solarne elektrarne se napaja tudi električna polnilnica za električna in hibridna vozila, ki je namenjena spodbujanju nizkoogljicne mobilnosti zaposlenih in partnerjev podjetja. Nadgrajen je bil tudi sistem ogrevanja poslovnega objekta z nadomestitvijo ogrevanja s fosilnimi gorivi (plin) na ogrevanje s toplotnimi črpalkami. Skladnost z okoljskimi standardi in učinkovito izkoriščanje virov v podjetju med drugim potrjuje tudi pridobljen mednarodni okoljski standard ISO 14001.

Podjetje stremi k proizvodnji trajnostnih izdelkov, ki se lahko reciklirajo in ponovno uporabijo ter so po LCA metodi (Life cycle assesment), ki najbolj celovito meri vpliv posameznega izdelka na okolje skozi vse življenjske cikle izdelka, za okolje najmanj obremenjujoči. Z uvedenimi posegi v smeri trajnostnega ravnanja z energijo v proizvodnem obratu pa se zagotavlja zmanjševanje ogljičnega odtisa in približevanje ogljično nevtralnemu poslovanju.

Maar d.o.o. • Brodišče 36 • 1236 OIC Trzin
 info@maar.si • www.maar.si

Goodyear za vozilo Citroën oli razvil posebno konceptno pnevmatiko **Eagle GO**

Goodyearova estetsko dovršena konceptna pnevmatika Eagle GO predstavlja pomemben korak k trajnostni prihodnosti. Njena tekalna plast je skoraj v celoti izdelana iz trajnostnih materialov, obenem pa je mogoče pnevmatiko kar dvakrat obnoviti.

Goodyear je v sodelovanju s Citroënom za njegovo konceptno vozilo oli razvil pnevmatiko Eagle GO. Gre za tretjo konceptno pnevmatiko, razvito v sodelovanju s Citroënom, pohvali pa se lahko z učinkovitostjo, trpežnostjo in udobjem, ob tem pa je vseskozi v ospredju misel na okolje.

Obnovljiva tekalna plast iz trajnostnih materialov

V Goodyearu so za tekalno plast pnevmatike uporabili zmes, ki je skoraj v celoti izdelana iz trajnostnih ali recikliranih materialov. Pri tem gre za sledeče materiale:

- Sončnična olja in borova smola so obnovljiva rešitev, ki nadomešča olja na osnovi nafte. Trenutno se iz teh materialov izdeluje »rastlinsko črnilo« za tiskalnike. Uporaba sončničnih olj in borove smole sicer sledi Goodyearovemu cilju, da do leta 2040 iz svojih izdelkov v celoti izloči olja na osnovi nafte.
- Naravni kavčuk drevesa Hevea brasiliensis predstavlja zamenjavo za sintetični kavčuk na osnovi nafte. Za njegovo pridobivanje se uporabljajo metode odgovornega kmetovanja in gojenja, ki so v skladu z Goodyearovo politiko nabave naravnega kavčuka.
- Silika iz pepela riževih plev je stranski produkt predelave riža in zmanjšuje količine odpadkov, ki pristanejo na odlagališčih.

Trajnostno naravo pnevmatike Eagle GO dodatno nadgrajuje tudi njen obnovitveni potencial, saj jo je mogoče kar dvakrat obnoviti, kar podaljša njeno življenjsko dobo. S ponovno uporabo trajnostne karkase in obnovljive tekalne plasti je mogoče z Eagle GO doseči tudi do 500.000 prevoženih kilometrov.

Inteligentna tehnologija za spremljanje stanja pnevmatike

Konceptna pnevmatika Eagle GO uporablja tehnologijo Goodyear SightLine, ki vključuje senzor za spremljanje različnih parametrov za ugotavljanje stanja pnevmatike. Na podlagi tega je mogoče enostavno določiti, kdaj je treba pnevmatiko obnoviti, s tem pa doseči večjo učinkovitost in krožnost. To tehnologijo v sklopu Goodyearove ponudbe že uporabljajo številni vozni parki, saj lahko z njeno pomočjo ohranjajo idealen tlak in ustrezno stanje pnevmatik, kar občutno poveča njihovo učinkovitost in zmanjša količino odpadkov.

Uporaba napredne tehnologije je v skladu z Goodyearovim ciljem, da bodo do leta 2027 vsi novi izdelki opremljeni s podatkovno in senzorsko omogočeno inteligenco.

Konceptne pnevmatike predstavljajo izjemno priložnost za raziskave in razvoj revolucionarnih tehnologij, ki se lahko uporabijo v najrazličnejših proizvodih.

MAG. BRIGITA ŠEN KREŽE MED KOMUNALNIMI PODJETJI

Pri prevzemu odpadne embalaže po starem, pri odpadkih boljši od povprečja

Komunalno podjetje Idrija, ki nekaj javnih storitev izvaja tudi za cerkljansko občino, je mag. Brigita Šen Kreže prevzela pred dvema letoma. Ko je poslovalo z izgubo in ko je razmere na trgu poslabšal še virus. Toda zdaj, pravi direktorica, poslujejo pozitivno. Glede na velike težave pri oskrbi s pitno vodo pojasnjuje, da jih je reševal dodatni vodni vir, občina Idrija pa pripravlja že nove projekte, da oskrba z vodo v prihodnje ne bo ogrožena. Na vprašanje o zadrževanju izvajanja nekaterih členov ZVO-2, kar je odločilo ustavno sodišče, odgovarja, da so pri prevzemu odpadne embalaže še vedno težave, pri zmanjševanju količin odpadkov pa so boljši od slovenskega povprečja. Za Zero waste se še niso odločili.

J. V.

● **Podjetje ste prevzeli pred dobrima dvema letoma, ko je zaradi več vzrokov pridelalo izgubo, zdaj posluje pozitivno. Še s krediti? Ali bodo cene energentov in rast stroškov poslovanja zvišali tudi cene vaših komunalnih storitev?**

Podjetje sem prevzela s 1. aprilom 2020, torej ravno v času, ko je začel razsajati virus. Tako sem bila na samem začetku soočena z izzivom, kako izboljšati finančno stanje podjetja, ki je bilo na robu insolventnosti. Hkrati so bile precej neznane in neobvladljive razmere, povezane z virusom. Komunala je v letih 2017-2019 pridelala dober milijon negativnega obratnega kapitala. Pri letnih prihodkih iz poslovanja »zgoj« med 5,0 in 5,5 mio €. V strukturi virov sredstev je imel kapital vedno manjši delež. Prevladovala so obveznosti do financerjev in dobaviteljev. Vse večji delež je slonel na kratkoročnih virih oziroma obveznostih do dobaviteljev, ki so znašale skoraj 1,6 mio €.

● **Kako ste se lotili sanacije?**

Z nujno prevetritvijo in prenovo ključnih procesov, z učinkovitimi ukrepi za stabilizacijo in sanacijo stanja. S sodelavci smo v dveh letih opravili veliko delo. Finančni položaj podjetja se je občutno izboljšal.

● **Torej izgube ni?**

Ne. Ob koncu letošnjega prvega polletja smo izkazovali že več kot 400.000 € pozitivnega obratnega kapitala. Pri plačilu dobaviteljem ni več zamud, kar je pomembno vplivalo na ponovno vzpostavitev zaupanja dobaviteljev do našega podjetja. Dolgoročne obveznosti do financerjev smo poplačali, kratkoročne finančne obveznosti pa smo v primerjavi s stanjem na 31. 12. 2019 zmanjšali za dobrih 400.000 € oziroma za skoraj 80 %. Ustreznejše je tudi razmerje med dolgoročnimi in kratkoročnimi viri financiranja, ki sicer še vedno ni optimalno, kar bo zlasti treba upoštevati pri zagotavljanju virov

financiranja za nekatere nujne prihodnje naložbe v dolgoročna sredstva.

● **Cen še niste zvišali, za kar so se nekatera komunalna podjetja že odločila?**

Vsekakor je redno usklajevanje cen komunalnih in drugih storitev med ključnimi dejavniki, ki omogočajo uspešnost poslovanja oziroma finančno stabilnost. Glede na skokovito rast cen energentov, drugih materialov in storitev, bo potrebno del stroškov skladno s predpisano metodologijo sproti upoštevati pri izračunih cen.

● **Kot izvajalec javne službe oskrbe s pitno vodo na območju idrijske občine morate v sedanji suši omejevati porabo pitne vode? Kako je z vodnimi viri in uporabo podtalnice in kakšne naložbe načrtujete v nove vodne vire za kar najbolj zanesljivo oskrbo s pitno vodo?**

Storitev oskrbe s pitno vodo izvajamo le v občini Idrija. Ob pomanjkanju pitne vode zaradi letošnjih ekstremnih sušnih razmer nam je pri oskrbi pomagal dodatni vir. Če ni suše, ga ne uporabljamo v polni izdatnosti. Poleg tega smo aktivirali še rezervni vodni vir v eni izmed krajevnih skupnosti. Pogoje za varno oskrbo bomo še izvajali, saj Občina Idrija že pripravlja projekte za povezavo posameznih vodnih virov. Izvedli bi jih v prihodnjih letih. Tečejo tudi prvi postopki za določitev dodatnega vodnega vira v eni od krajevnih skupnosti.

● **Voda na vašem območju je tako kakovostna, da jo lahko pijejo uporabniki iz pipe. Kakšna je poraba vode v zadnjih letih in kako spremljate izgube v vodovodnem omrežju?**

Pitna voda iz vodnih virov našega oskrbovanega območja je kakovostna. Z vidika zagotavljanja pogojev za ustrezno raven varne in kakovostne oskrbe pa je treba upoštevati značilnosti infrastrukture na našem oskrbovanem območju. Gre za precejšnjo razdrobljenost objektov in tehnološko raznolikost,

tudi zastarelost. Nujna so sprotne vlaganja v novogradnje in obnove te infrastrukture. Občina je prav letos zaključila z večjo naložbo v dodatno filtracijo vodnega vira, s čimer je bila odpravljena težava zaradi previsoke motnosti vodnega vira, ki se je pojavljala ob večjem deževju.

● Poraba vode raste?

Ne, ostaja na podobni ravni, ne beležimo bistvenih odstopanj. Za kakovostnejše merjenje količin in s tem tudi verodostojnejše podatke o vodnih izgubah je Občina v zadnjih nekaj letih pristopila k projektu posodabljanja tovrstne infrastrukture. V prihodnje bomo imeli več merilnih mest in s tem hitreje in učinkoviteje določali morebitne vodne izgube oziroma mesta izgub. Pri uporabnikih imamo sicer že skoraj na celotnem območju vgrajene daljinske vodomere, kar nam glede na razvejano mrežo omogoča hitrejšo in pogostejšo mesečno popisovanje stanja vodomero.

● Poleg vode so v aktualni okoljski politiki v ospredju odpadki. Ustavno sodišče je zadržalo izvajanje nekaterih členov ZVO-2, kar pomeni, da pri ravnanju z odpadno embalažo še ne bo sprememb. Kako je s prevzemom odpadne embalaže v obeh občinah in kako uspešni ste pri ločenem zbiranju odpadkov? Ali morda razmišljate o projektu Zero waste?

S prevzemom odpadne embalaže imamo podobne težave kot druga komunalna podjetja, saj se občasno še vedno pojavljajo zastoji s prevzemanjem embalaže s strani družb za ravnanje z odpadno embalažo. V zadnjih dveh letih smo izboljšali delež ločeno zbranih odpadkov in zmanjšali zaostanek za slovenskim povprečjem. V letu 2021 smo v občini Cerkno dosegli 68,4 %, v občini Idrija pa 65,7 % delež ločeno zbranih odpadkov. Vzpodbuden je tudi podatek, da je bilo v letu 2021 zbranih le 121,40 kg mešanih komunalnih odpadkov na občana v občini Idrija in 91,26 kg na občana v občini Cerkno. Še boljši od slovenskega povprečja pa so občani pri kazalniku skupno zbranih vseh odpadkov, saj so jih v letu 2021 ustvarili le 354 kg/občana v Idriji in 288 kg/občana v Cerknem. To je bistveno manj od slovenskega povprečja. O pristopu k projektu Zero waste smo v lokalni skupnosti že razmišljali. Za cilje te strategije si bomo prizadevali. Glede na naravo naših dejavnosti in ključne zaveze verjamemo, da so prvine konceptov družbene odgovornosti in trajnostno naravnega razvoja že vpete v temelje našega poslanstva, vizije in vrednot.

● Glede na geografske značilnosti goriškega območja ste pred odločitvijo o namestitvi malih komunalnih čistilnih naprav. Kakšne

mag. Brigita Šen Kreže, direktorica komunalnega podjetja Idrija

bodo potrebe v obeh občinah in v kakšnem stanju je kanalizacijski sistem?

Storitev odvajanja in čiščenja izvajamo le v občini Idrija. Sistem odpadne vode so v veliki meri dogradili pred približno sedmimi leti, ko je bila tudi rekonstruirana in povečana centralna čistilna naprava v Idriji. Letos se zaključuje rekonstrukcija oz. novogradnja čistilne naprave v Godoviču. Občina je že v fazi izdelave projektov nove čistilne naprave v Črnem Vrhu. Večji izziv čaka vse tiste uporabnike, ki so izven območja javne kanalizacije. Ti si morajo še urediti ustrezno odvajanje in čiščenje odpadne vode. S spremembami področne uredbe so sicer roki za navedeno ureditev podaljšani na konec leta 2025.

● Katere komercialne dejavnosti vam pomagajo uravnavati finančno bilanco in katere naložbe so nujne, da boste uspešno izvajali naloge, ki vam jih nalagata država in občini? Glede na razpoložljive zmogljivosti in upoštevajoč druge pogoje poslovanja smo se osredinili zlasti na izvajanje naših osnovnih dejavnosti. Teh je veliko in segajo na različna področja zlasti gospodarskih javnih služb.

Mislim na oskrbo s pitno vodo, odvajanje in čiščenje odpadne vode, ravnanje s komunalnimi odpadki, vzdrževanje cest in javnih površin, pokopališko dejavnost, 24-urno dežurno pogrebno službo in pogrebne dejavnosti, upravljanje večstanovanjskih in drugih objektov, upravljanje športnih in kulturnih objektov v lasti občine ter manj obsežne gradbene projekte, ki so v osnovi povezani s katero od naših dejavnosti. Trenutno zaposluje relativno majhno ekipo sodelavcev, 58, zato je kar zahteven izziv zagotoviti dovolj ustrezno usposobljeno kadro za celovito in ažurno izvajanje naših zavez.

Sprotna vlaganja lastnika, to je Občine, v novogradnje in obnove javne infrastrukturne mreže so pomemben pogoj za zagotovitev ustreznih ravni oskrbe s storitvami gospodarskih javnih služb. S tem je omogočeno tudi celovitejšo in kakovostnejše izvajanje vzdrževanja sistemov, kar je naša naloga. Glede na zastarelost in iztrošenost pa čaka več nujnih naložb v posodobitev vozil in opreme tudi naše podjetje.

DIREKTIVA O SKRBNEM PREGLEDU TRAJNOSTI

Nove obveznosti, pod drobnogledom bodo dobavne verige

Predlog Direktive o skrbnem pregledu trajnosti podjetij, ki ga je Evropska komisija predstavila februarja letos, prinaša novosti za podjetja, ki imajo več kot 500 zaposlenih in več kot 150 milijonov evrov prihodkov ter podjetja z več kot 250 zaposlenimi in več kot 40 milijonov evrov prihodkov, ki vsaj polovico prometa realizirajo na tveganih področjih, kot so prehrana, tekstil ali naravni viri. Ne glede na število zaposlenih bo vsebina direktive zavezujoča tudi za družbe iz tretjih držav, ki v Evropski uniji ustvarijo več kot 150 milijonov evrov prihodkov ali več kot 40 milijonov evrov prihodkov, pri čemer vsaj 50 odstotkov prihodkov predstavljajo tvegana področja. Po potrditvi predloga direktive s strani Sveta EU in Evropskega parlamenta bodo morale države članice v roku dveh let prenesti vsebino v nacionalno zakonodajo. Najprej bo vsebina veljala za družbe iz prve skupine, dve leti kasneje pa še za družbe iz druge skupine.

JOŠT ŽAGAR

Dokument, kot ga predlaga Komisija, prinaša enotnejše standarde glede družbene odgovornosti, človekovih pravic in trajnostnega razvoja na skupnem trgu. Nove obveznosti za podjetja med drugim vključujejo vzpostavitev politik skrbnega pregleda, opredelitev dejanskih in potencialnih negativnih vplivov na okolje in človekove pravice, odpravo dejanskih negativnih vplivov, vzpostavitev sistema pritožb, nadzor ter komuniciranje. Za komentarje smo prosili tudi nekatera velika slovenska podjetja. Kot lahko razberemo iz njihovih odgovorov, se dobro zavedajo pomena nadzora nad dobavnimi verigami.

Predlog Direktive o skrbnem pregledu trajnosti podjetij v središče postavlja probleme

kršenja človekovih pravic in negativnih vplivov na okolje, ki nastanejo pri aktivnostih gospodarskih družb. Namen direktive je povečati odgovornost gospodarskih družb pri njihovem ravnanju, saj so te v veliki meri odgovorne za trajnostni razvoj celotne družbe. Poleg tega je namen direktive poenotenje standardov trajnosti na enotnem trgu. Tudi družbe iz tretjih držav bodo na evropskem trgu težje predstavljale nelojalno konkurenco na račun kršenja človekovih pravic ali zniževanja okoljskih standardov.

Direktiva se kot akt t. i. mehkega prava naslanja na druge mednarodne dokumente s področja trajnosti in varstva človekovih pravic, kot so na primer v njeni prilogi

navedene Splošna deklaracija človekovih pravic, Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah, Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, Konvencija ZN o biološki raznovrstnosti...

Vsebina direktive bo predstavljala horizontalen učinek, saj bo vplivala na odnose med zasebnimi gospodarskimi družbami. Kot so za revijo ESG pojasnili z Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT), bo v Sloveniji pristojnosti ministrstev za prenos in predpise, v katere bo direktiva prenesena, mogoče določiti, ko bo znana njena končna vsebina. Direktiva bi bila sicer lahko prenesena v Zakon o gospodarskih družbah.

Nova direktiva širi seznam podjetij, ki bodo zavezani skrbnemu pregledu trajnosti.

Številni izzivi za podjetja

Številna slovenska in evropska podjetja sicer že izvajajo aktivnosti nadzora nad svojimi dobavitelji, pri čemer se soočajo z več izzivi. Mnoga podjetja bodo skrbne preglede morala šele začeti izvajati. V obliki priporočil je skrbni pregled na področju človekovih pravic in varovanja okolja Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) že naslovila v okviru Smernic OECD za večnacionalne družbe: Priporočila za odgovorno poslovno ravnanje v globalnem okviru iz leta 2011, podrobneje pa to področje obravnava na primer v okviru Smernic OECD glede skrbnega pregleda za odgovorne dobavne verige mineralov z območij, ki so jih prizadeli konflikti, in z visoko tveganih območij. OECD je podobne smernice izdala tudi za področje tekstila in obutve, v sodelovanju z Organizacijo za prehrano in kmetijstvo (FAO) pa še za področje kmetijstva in prehrane.

Kljub vloženim sredstvom in trudu, da bi čim bolj sledili poreklu svojih materialov, se z izzivi na tem področju zaradi kompleksnosti dobavnih verig soočajo tudi največja globalna podjetja. »Imamo neposredne pogodbene odnose z dobavitelji prve stopnje, zavedamo pa se, da se veliko izmed najresnejših težav na področju človekovih pravic zgodi dlje v dobavni verigi, na ravni pridobivanja surovin,« je za CSR Europe med drugim pojasnila Franziska Killiches, ki je

za trajnost pri odnosih z dobavitelji zadolžena pri Volkswagen AG. Pri njih so posledično uvedli strogo trajnostno ocenjevanje vseh svojih prvostopenjskih dobaviteljev, vzpostavili pa so tudi sistem upravljanja s skrbnim pregledom, ki je med drugim skladen s standardi omenjenih Smernic OECD s področja mineralov. Ta vključuje pet temeljnih korakov, ki so:

- (1.) vzpostavitev močnega sistema upravljanja podjetja,
- (2.) opredelitev in ocena tveganj v dobavni verigi,
- (3.) načrtovanje in implementacija strategije za odzivanje na opredeljena tveganja,
- (4.) izvedba skrbnega pregleda dobavne verige s strani neodvisnega subjekta in
- (5.) poročanje o skrbnem pregledu.

Nove obveznosti za velika in manjša podjetja

Direktiva zajema vsa podjetja iz držav članic EU, ki imajo v poslovnem letu povprečno več kot 500 zaposlenih in več kot 150 milijonov evrov prihodkov. Dolžnost skrbnega pregleda predvideva tudi za tista podjetja, ki imajo vsaj 250 zaposlenih, 40 milijonov evrov prihodkov in vsaj 50 odstotkov prihodkov ustvarijo v panogah, kjer obstaja visoko tveganje za kršenje človekovih pravic in povzročanje škode okolju. Za drugo

skupino podjetij iz tveganih panog bodo pravila iz direktive pričela veljati dve leti kasneje. Pogoja števila zaposlenih, kamor se štejejo tudi zaposleni prek agencij, in višine prihodkov se uporabljata kumulativno. Takšne panoge so na primer proizvodnja in trgovina na debelo s tekstilom in sorodnimi izdelki, živilska industrija ter pridobivanje, proizvodnja in trgovanje z mineralnimi viri, kamor spadajo nafta, plin, kovine ...

Direktiva se uporablja tudi za družbe iz tretjih držav, ki v EU ustvarijo čisti prihodek v višini 150 milijonov evrov ne glede na sektor in tiste družbe iz tretjih držav, ki v EU ustvarijo vsaj 40 milijonov evrov prihodkov ter vsaj 50 odstotkov prihodkov po svetu ustvarijo v eni ali več tveganih panog. Evropske usmeritve se na področju obveznosti skrbnega pregleda ne nanašajo neposredno na mala in srednje velika podjetja (MSP), a lahko bi se zgodilo, da bi večja podjetja stroške skrbnega pregleda skušala prevaliti na manjša podjetja kot partnerje v verigi vrednosti. To možnost in ukrepe za preprečevanje tega predvideva tudi direktiva. V vsakem primeru bodo pravila s področja trajnosti obvezna tudi za MSP kot partnerje velikih podjetij.

Skrbni pregled človekovih pravic in okolja

Podjetja bodo morala vzpostaviti politiko skrbnega pregleda, ki mora med drugim vsebovati opis pristopa, vključno z dolgoročnim pristopom, kodeks ravnanja s pravili in načeli, ki velja tudi za zaposlene in hčerinske družbe, ter opis postopkov, vzpostavljenih za izvajanje skrbnega pregleda. V skladu z direktivo morajo podjetja sprejeti ukrepe, s katerimi prepoznajo dejanske in morebitne kršitve človekovih pravic in negativne vplive na okolje. To vključuje njihovo lastno poslovanje, poslovanje hčerinskih družb in vzpostavljene poslovne odnose. Podjetja, ki dosegajo prihodke v tveganih panogah, morajo prepoznati negativne vplive, ki so relevantni za posamezno tvegano panogo, finančne institucije pa prepoznavanje negativnih vplivov izvedejo pred začetkom nudenja storitve (npr. odobritve kredita).

Direktorji podjetij morajo kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne posledice svojih odločitev upoštevati tudi z vidika trajnosti. Za vzpostavitev in nadzor ukrepov skrbnega pregleda so odgovorni direktorji, ki morajo v zvezi s tem poročati upravnemu odboru.

Proizvodnja pločevine iz jekla (Foto: SIJ Acroni)

Opredelitev potencialnih in dejanskih negativnih vplivov

Podjetja morajo prepoznati dejanske in morebitne negativne vplive na okolje in kršenje človekovih pravic ter sprejeti ukrepe za njihovo preprečevanje. Pripraviti in izvajati morajo načrt, kjer so jasno določeni roki, določiti pa morajo tudi ustrezne kazalnike za merjenje izboljšav. S tem namenom morajo podjetja po potrebi izvesti ustrezne naložbe.

Od svojih poslovnih partnerjev morajo podjetja pridobiti pogodbeno zagotovila, da bodo spoštovali sprejet kodeks ravnanja. Po potrebi morajo zahtevati tudi sprejetje načrta preprečevalnih ukrepov in ustrezna pogodbeno zagotovila s strani njihovih partnerjev, ki so del verige vrednosti podjetja v okviru t. i. pogodbenega veriženja. Podjetja morajo MSP kot svojim partnerjem zagotavljati tudi ciljno usmerjeno podporo, kadar bi doseganje skladnosti s kodeksom ravnanja ali načrtom preprečevalnih ukrepov ogrozilo njihovo preživetje.

Da bi podjetje doseglo skladnost s kodeksom ravnanja ali z načrtom preprečevalnih ukrepov, si mora v primerih, ko z navedenimi ukrepi to ni bilo mogoče, prizadevati za sklenitev pogodbe s partnerji, s katerimi poslujejo. Pogodbeno zagotovila morajo spremljati ustrezni ukrepi za preverjanje skladnosti.

V primeru, da se pogodbeno zagotovila pridobijo od MSP, morajo biti pogoji pošteni, razumni in nediskriminatorni, podjetje pa mora kriti stroške preverjanja skladnosti, opravljenega s strani tretje osebe.

Če negativnih vplivov nikakor ni bilo mogoče preprečiti ali blažiti, mora podjetje v okviru pravnih možnosti začasno prekiniti poslovne odnose s takšnim partnerjem, ko ta izvaja ustrezne ukrepe, če se pričakuje, da bodo ti uspešni, ali pa prekiniti poslovni odnos v primeru resnega negativnega vpliva. Pravne možnosti prekinitve poslovnih odnosov naj bi bile v takšnih primerih zagotovljene s strani držav članic EU. Prekinitve pogodb niso predvidene s strani družb, ki ponujajo finančne storitve, če bi bila s tem povzročena finančna škoda uporabniku storitve.

Trajnostno gospodarstvo in poslovni modeli

Podjetja iz EU z več kot 500 zaposlenimi in več kot 150 milijoni evrov prihodkov ter tista iz tretjih držav, ki na trgih EU dosežejo več kot 150 milijonov evrov prihodkov, morajo sprejeti načrt za zagotavljanje, da sta poslovni model in strategija združljiva s prehodom na trajnostno gospodarstvo in omejitvijo globalnega segrevanja na 1,5°C v skladu s Pariškim sporazumom. Če so podnebne spremembe glavno tveganje ali vpliv

poslovanja posameznega podjetja, mora to v svoj načrt vključiti cilje zmanjšanja emisij.

Plačilo odškodnine in finančnih nadomestil

Če odprava negativnih vplivov ni bila možna, morajo podjetja sprejeti ustrezne ukrepe za odpravo dejanskih negativnih vplivov. Prizadetim osebam in skupnostim morajo v sorazmernem obsegu izplačati odškodnine ali finančna nadomestila. Pripraviti in izvesti morajo načrt popravljalnih ukrepov z jasnimi roki in kazalniki, kadar negativnega vpliva ni mogoče odpraviti, po potrebi pa se načrt pripravi po posvetu z relevantnimi deležniki.

Podjetje mora z namenom odprave negativnih vplivov sprejeti tudi ostale ukrepe, ki jih izvaja že z namenom preprečevanja morebitnih negativnih vplivov.

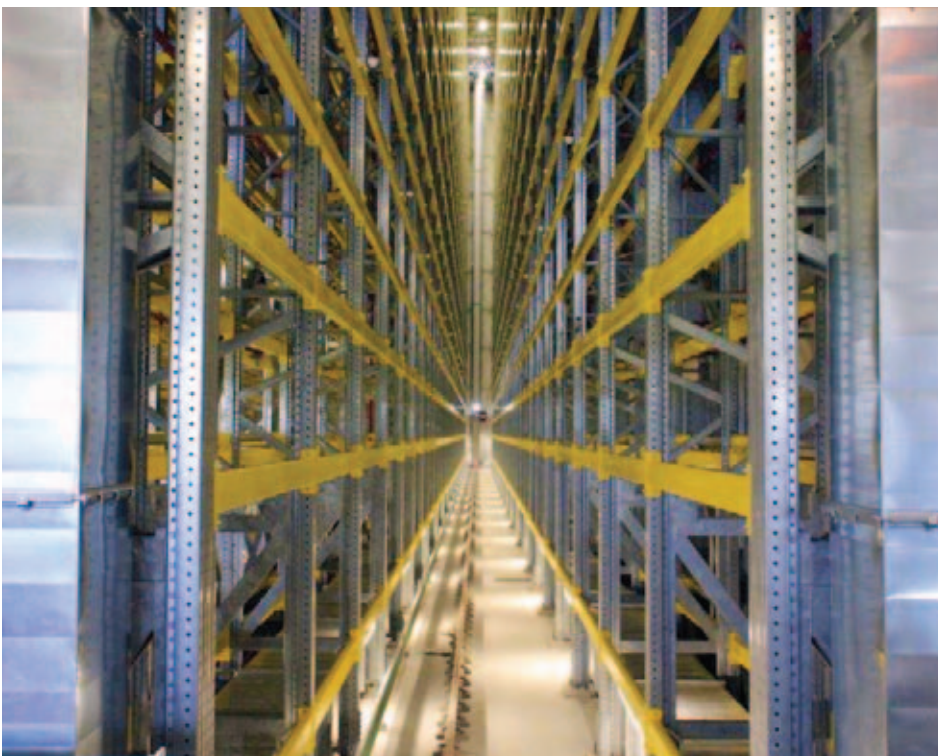
Redne ocene trajnosti poslovanja

Podjetja morajo svoje poslovanje in ukrepe ter poslovanje in ukrepe hčerinskih družb in partnerjev, s katerimi so povezani z verigami vrednosti, redno ocenjevati. Ocenjevanje poteka vsaj vsakih 12 mesecev oz. kadarkoli obstajajo utemeljeni razlogi za domnevo, da se lahko pojavijo pomembna nova tveganja. Temeljiti mora na kvalitativnih in kvantitativnih kazalnikih, politika pa se posodobi v skladu z rezultati teh ocenjevanj. Na podlagi rezultatov ocenjevanj mora podjetje posodobiti svojo politiko skrbnega pregleda.

Podjetje mora do 30. aprila za predhodno koledarsko leto v jeziku, ki se običajno uporablja v mednarodnem poslovanju, objaviti letno poročilo na svojem spletnem mestu.

Pritožbeni postopek

Podjetja morajo posameznikom, sindikatom in civilni družbi omogočiti, da se pritožijo v primeru suma negativnih vplivov na okolje ali človekove pravice. V primeru pritožbe mora podjetje sprejeti ustrezne postopke, se na željo pritožnikov z njimi srečati in sprejeti ustrezne ukrepe. Za kršitve določb, sprejetih na podlagi direktive, so predvidene sankcije, ki v primeru denarnih kazni temeljijo na prihodkih podjetja. Pri odločanju o uvedbi sankcij lahko države upoštevajo prizadevanja podjetja za izpolnitev vseh popravilnih ukrepov.

Visokoregalno skladišče (Foto: Lek)

Podjetja, ki bodo zaprosila za javno podporo, bodo morala zagotoviti, da jim niso bile naložene sankcije v zvezi z neizpolnjevanjem te direktive.

Kako dobavne verige nadzirajo velika podjetja v Sloveniji?

Tudi nekatera izmed večjih slovenskih podjetij smo povprašali glede njihovih praks pri nadzoru dobavnih verig v kontekstu nove Direktive o skrbnem pregledu trajnosti podjetij. Med drugim nas je zanimalo, če že nadzirajo partnerje z vidika spoštovanja človekovih pravic in vplivov na okolje ter če so pri tem pozorni tudi na morebitne pod-dobavitelje v okviru verig. Kako ukrepajo, če poslovanje partnerjev ni skladno s politiko družbene odgovornosti lastnega podjetja. Povprašali smo jih še glede seznanjenosti z Direktivo, kako se nanjo pripravljajo in kakšne izzive pri tem pričakujejo.

Pri Lidlu Slovenija so pojasnili, da imajo z vsemi dobavitelji sklenjen Kodeks ravnanja in v primeru neskladij ravnanja dobaviteljev s tem dokumentom tudi ustrezno ukrepajo. Kot pojasnjujejo, so ključni poudarki Kodeksa »na področju dela med drugimi prepoved diskriminacije, pošteno plačilo, skrb za varno delo, prepoved otroškega dela in podobno. Na področju okolja dosledno upoštevanje okoljskih predpisov, skrb za varovanje okolja, biotske raznovrstnosti in podnebja. Na področju skladnosti pa velik poudarek dajemo tudi na skladnosti z veljavno zakonodajo, pa tudi, da so podizvajalci dobaviteljev podvrženi upoštevanju določil kodeksa.« Z vsebino predloga direktive so seznanjeni in bodo v skladu s končno direktivo poslovanja. »Nenazadnje smo trgovec, ki je zelo aktiven na različnih področjih trajnosti in deluje v smeri vzpostavitve čim bolj trajnostne nabavne verige,« še dodajajo.

Pri Goodyear Slovenija, kjer so odgovor pripravili na podlagi globalnega Goodyearovega poročila o korporativni družbeni odgovornosti, pojasnjujejo, da njihov oddelek za nabavo v sodelovanju z ostalimi oddelki skrbi za nadzor nad oskrbovalno verigo z vidika trajnosti. Od svojih dobaviteljev zahtevajo, da spoštujejo njihov kodeks ravnanja za dobavitelje oziroma da imajo vzpostavljen lasten enakovreden kodeks ravnanja, pri čemer lahko tudi zavrnejo ali prekinijo poslovno razmerje, v kolikor dobavitelj te zahteve ne izpolnjuje. Teme v Kodeksu vključujejo delo otrok in druge predpise o delovnih pogojih, okoljske prakse in boj

proti korupciji. »Vzpostavljene imamo tudi podrobno razdelane politike o človekovih pravicah in naravnem kavčuku, ki zagotavljajo skladnost,« še pojasnjujejo vsebino. Pridržujejo si pravico, da zahtevajo dostop do informacij ali objektov. »V primeru kršitev se ustrezno odzovemo, kar lahko vključuje sodelovanje z dobavitelji pri oblikovanju načrtov korektivnih ukrepov ali, ko je to primerno, prekinitev razmerja,« opisujejo ravnanje v primeru neskladij. Obstoječi postopek preverjanja dobaviteljev vključuje tudi anketo o okoljskih, socialnih in upravljaljskih tematikah.

»V našem podjetju in na nivoju skupine Lactalis, katere del smo, imamo vzpostavljen celovit proces upravljanja s kakovostjo dobaviteljev. Poudarek je na dobaviteljih naših ključnih surovin, vseh dodatkov, ki so vključeni v naše izdelke, ter materialov, ki prihajajo v stik z živili, saj je naša prva in bistvena zaveza kakovost in varnost mlečnih izdelkov,« pojasnjujejo v Ljubljanskih mlekarnah. Njihov kompleksen sistem vključuje tudi preverjanje področij etičnosti in vplivov na okolje, odvisno od tipa materiala oziroma storitve, ki jo zagotavlja dobavitelj. »Če dobavitelj dosega nizko raven skladnosti pri ocenjevanju, je podvržen bodisi večjemu nadzoru, vnovičnemu preverjanju, zahtevi po pripravi korektivnih ukrepov in podobno. Vse zakonodajne spremembe, ki jih omenjate, spremljajo v skupini Lactalis ter pravočasno ustrezno prilagajajo lasten sistem nadzora nad dobavitelji,« še dodajajo.

Kaj pravijo v podjetjih?

Vprašanja:

1. Ali v vašem podjetju že izvajate nadzor nad dobavitelji in partnerji z vidika spoštovanja človekovih pravic in vplivov na okolje? Vas zanima samo poslovanje neposrednih partnerjev ali raziskujete tudi dlje po dobavnih verigah, verigah vrednosti? Na kaj ste pri tem posebno pozorni in s kakšnimi izzivi se pri tem soočate?
2. Kako ukrepate v primeru neskladij pri poslovanju vaših partnerjev s politiko družbene odgovornosti vašega podjetja, jim na primer svetujete, prekinete sodelovanje?
3. V kolikšni meri ste seznanjeni z vsebino Direktive o skrbnem pregledu trajnosti podjetij? Kakšne spremembe ta za vas prinaša, kako se pripravljate na njeno implementacijo in kakšne izzive pri tem pričakujete?

Marjana Drolc Kaluža, izvršna direktorica za nabavo, Skupina SIJ

- Skupina SIJ ima sprejet Etični kodeks dobaviteljev, ki našim dobaviteljem nalaga določene zaveze, prav tako pa jih zahteva tudi od njihovih dobaviteljev naprej po dobavni verigi.
- Naše partnerje ocenjujemo vsako leto in v primeru kršitev oziroma neskladij dobijo slabšo oceno oziroma pozicijo v našem portfelju dobaviteljev. Dobavitelje z oceno tudi seznanimo in jim tako damo spodbudo za uvedbo ustreznih ukrepov, v primeru resnejših kršitev pa z njimi lahko začasno ustavimo poslovanje.
- Direktivo o skrbnem pregledu trajnosti podjetij v Skupini SIJ poznamo tudi zaradi trajnostnih zavez, ki smo jih svojim deležnikom dali na področju ekologije, zaposlenih, sodelovanja z lokalno skupnostjo, krožnega gospodarstva in korporativnega vodenja. Zahtevam direktive smo se posvečali tudi lansko leto, ko smo se včlanili v organizacijo Responsible Steel. V prihodnjem letu namreč načrtujemo pridobitev certifikata Responsible Steel, ki na področju jeklarstva velja za najvišje priznanje in dokaz trajnosti.

Blaž Medja, vodja trajnostnega razvoja, Pivovarna Laško Union

- Skupaj z našimi dobavitelji in poslovnimi partnerji si prizadevamo za uresničevanje naših vrednot in zavez za odgovorno poslovanje. Zavedamo se, da lahko s sodelovanjem povečamo svoj pozitiven vpliv in rastemo skupaj na trajnosten in odgovoren način. Obvezni del dogovora o sodelovanju Pivovarne Laško Union (PLU) z dobavitelji

in poslovnimi partnerji je spoštovanje t. i. Kodeksa poslovnega ravnanja. Le-ta je zelo pomemben element naše poslovne politike. S sklenitvijo dogovora o sodelovanju se vsak poslovni partner hkrati zaveže k odgovornemu poslovnemu ravnanju, ki je v Kodeksu opisano skozi minimalne standarde na področju integritete in poštenosti, dostojanstva in človekovih pravic, zdravja in varnosti ter varovanja okolja. Te minimalne standarde morajo dobavitelji vključiti v svoje delo in jih posredovati vsem posameznikom, ki jih zaposlujejo, ne glede na vrsto pogodbe ali lokacijo njihovega dela, ter vsem posameznikom, ki za dobavitelje delajo preko pogodb s tretjimi osebami. Družba PLU od dobaviteljev tudi pričakuje, da bodo sprejeli ustrezne ukrepe za zagotavljanje skladnosti svojih dobaviteljev z minimalnimi standardi Kodeksa.

- Družba PLU pregleduje skladnost s Kodeksom za dobavitelje in ima pravico do izvedbe ocene katerega koli dobavitelja. Od dobaviteljev pričakujemo, da bodo v zvezi s tem izvajali ocenjevanje lastnega dela in celotne dobavne verige. Dobavitelje tudi spodbujamo, naj z vsakršnimi vprašanji o vsebini Kodeksa ali v primeru, da pri zagotavljanju skladnosti potrebujejo nadaljnja navodila ali podporo, stopijo v stik z nami. V primeru ugotovljene neskladnosti z minimalnimi standardi družba v sodelovanju z dobavitelji v ustreznem časovnem okviru sprejme popravne ukrepe. Če dobavitelj ne more ali ne uspe odpraviti neskladnosti, družba prekine razmerje z njim.

- Naša strategija trajnostnega razvoja, ki jo v PLU imenujemo Varimo boljši svet, je del glavne poslovne strategije, imenovane Evergreen, in že v veliki meri vključuje vsebine Direktive o skrbnem pregledu trajnosti podjetij. Tako v PLU v svojem delovanju na področju trajnosti in odgovornosti že vpeljujemo usmeritve te direktive. Denimo, naše ključne zaveze in cilji na področju varovanja okolja so: racionalna uporaba vseh virov energije in surovin, zniževanje ogljičnega odtisa, vpeljevanje smernic krožnosti pri upravljanju z odpadki in stranskimi proizvodi. Med zavezami družbene trajnosti izpostavljamo varjenje kulture vključenosti in raznolikosti, krepitev pravičnih in varnih delovnih mest ter podpiranje skupnosti. V okviru zavez odgovornosti so ključne usmeritve zagovarjanje zmernosti, naslavljanje škodljivih posledic uživanja alkohola in ponujanje brezalkoholnih različic pijač ter tako omogočanje večje izbire za potrošnike. Ob vsem tem želimo delovati transparentno, zato svoje dosežke

objavljamo v svojem letnem trajnostnem poročilu, spremljamo pa tudi dosežke in uspehe ostalih deležnikov in širše družbe.

Marjanca Repše, direktorica sistemov vodenja, BSH Hišni aparati

- Da, enkrat na tri leta preverjamo z anketo, ali imajo dobavitelji ISO 14001, ISO 50001 in ISO 45001. Pri izboru dobaviteljev je eden od kriterijev, ali ima dobavitelj vzpostavljen Sistem ravnanja z okoljem, Sistem upravljanja z energijo, Sistem varovanja in zdravja. Dobavitelji so periodično preverjani tudi preko presoj dobaviteljev, kjer so vsi ti standardi vključeni v BSH vprašalnik za izvajanje presoj. Glede človekovih pravic imamo del pogodbe - Code of conduct, kjer zahtevamo, da se dobavitelji izjasnijo glede zaposlovanja mladoletnih oseb, spoštovanja človekovih pravic... Poleg tega zahtevamo, da dobavitelji opravijo CSR Corporate Social Responsibility Audit, ki ga izvajajo neodvisne presojevalske organizacije. Za nove dobavitelje pa je pozitiven rezultat CSR Audita pogoj, da je lahko izbran kot dobavitelj. Od naših dobaviteljev zahtevamo, da svoje poddobavitelje obravnavajo na enak način kot mi njih, v določenih primerih želimo biti vključeni tudi v njihovo izbiro, sistematičnega nadzora pa ne izvajamo. Pri naših primarnih dobaviteljih večjih izzivov ni, upoštevajo naše zahteve, standarde in smernice.

- Takih primerov še nismo imeli, oz. smo na to pozorni pri izboru. Če pa bi se to slučajno ugotovilo, bi ustrezno svetovali oz. ustrezno odreagirali: prehodni rok za odpravo neskladnosti oz. v primeru neaktivnosti dobavitelja prekinili sodelovanje.

- Z direktivo smo bili seznanjeni preko webinarja v okviru Akademije Zelena Slovenija. Seznanjeni smo s tem, kaj direktiva prinaša, kakšni so kriteriji za zavezanca. Predvidevamo, da večjih sprememb za nas Direktiva ne bo prinesla, saj že sedaj poročamo v našem Letnem poročilu o trajnostnem razvoju. O načinu poročanja po novem pa se bomo usklajevali in prilagodili, ko bodo objavljeni standardi poročanja s strani EU Komisije.

Urška Borštnar, vodja skupine za upravljanje ZVO tveganj dobaviteljev za Novartisove Operacije

- V Novartisu smo v okviru skladnosti med svojimi strateškimi nalogami na področju trajnosti strogo zavezani spoštovanju človekovih pravic in celovitemu upravljanju trajnostnih tveganj tako v prodajni kot dobavni verigi. Sodelujemo s partnerji, ki imajo enake standarde, prav tako od njih pričakujemo, da s svojimi dobavitelji sklenejo dogovore, ki odražajo Novartisova načela. V skladu z našo strategijo okoljske trajnosti, ki predvideva ogljično nevtralnost celotne vrednostne verige do leta 2030, usklajujemo zahteve s svojimi dobavitelji in, v kolikor je potrebno, tudi z njihovimi. V kolikor potrebujejo, jim nudimo podporo pri izvedbi aktivnosti za razogljčenje. Vse navedeno velja prav tako za Novartis v Sloveniji in Lek, kjer v redno spremljanje uspešnosti sodelovanja z našimi poslovnimi partnerji že več let vključujemo skrbne preglede, spremljamo razvojne spremembe in napredek, zlasti na prednostnih področjih zdravja in varnosti pri delu, okoljske odgovornosti in spoštovanja človekovih pravic. Na področju človekovih in delavskih pravic smo opredelili tudi vstopne materiale, kjer so ta tveganja povečana že pri izvoru virov, kar običajno zajema tri do pet ravni pod našimi neposrednimi dobavitelji. Pri tem smo se posebej osredotočili na razvoj certificiranja za odgovorno pridobivanje teh materialov.

- S Kodeksom ravnanja za tretje stranke, smernicami za obvladovanje njihovih tveganj ter zelenimi pričakovanji do dobaviteljev smo v Novartisu vzpostavili enoten notranji okvir za dosledno, skladno in pregledno ravnanje v dobavni in prodajni verigi. V kolikor zaznamo nepravilnosti ali odstopanja in izzive, skupaj določimo korektivne ukrepe, sprejmemo razumne načrte izboljšav in spremljamo napredek. Nudimo jim svojo pomoč, lahko pa partnerje napotimo tudi k zunanjim strokovnjakom. Lahko se zgodi, da smo prisiljeni npr. prekiniti sodelovanje s poslovnim partnerjem ter uvesti novega. Za

uveljavljanje načel iz pobude za odgovorno prodajno in dobavno verigo v farmacevtski panogi (človekove pravice, pravice zaposlenih, zdravje, varnost, okolje, varstvo živali, preprečevanja korupcije, pravična konkurenca, varstva zasebnosti in podatkov idr.) imamo vzpostavljene pritožbene mehanizme, ki vsakomur omogočajo prijavo težav ali pritožb.

- Zakonodajne spremembe spremljamo tako na ravni Evropske unije kot seveda slovenske zakonodaje. V celotnem Novartis-u je upravljanje trajnostnih področij harmonizirano z nacionalnimi zakonodajami in notranjimi predpisi, ki so pogosto zahtevnejši od nacionalnih zakonodaj. Pričakujemo, da bomo zaradi notranjih politik, ki jih že izvajamo, na implementacijo Direktive dobro pripravljeni. Prizadevali si bomo, da bi pri izzivih upravljanja trajnostnih vplivov v dobavni in prodajni verigi še naprej imeli dejavno vlogo v svoji panogi, saj bo sodelovanje bistveno za transformacijo na vseh ravneh.

Tomaž Zaviršek, direktor za korporativno komuniciranje in posebne projekte, Skupina Perutnina Ptuj

- V Skupini Perutnina Ptuj smo tretje leto zapored pripravili nefinančno oziroma trajnostno poročilo, v katerem o vplivu na okolje, zaposlenih, kakovosti in varnosti izdelkov, dobrobiti živali in odnosih z deležniki družbe poročamo po smernicah mednarodnega standarda za poročanje o trajnosti GRI. Poročilo za leto 2021 je objavljeno na spletni strani Perutnine Ptuj. Tudi na področju strateške nabave sledimo Politiki kakovosti, varne preskrbe s hrano in varovanja okolja Skupine Perutnina Ptuj

ter uporabljamo njene glavne zahteve glede kakovosti, varnosti in sledljivosti ter izbiramo dobavitelje objektivno in pregledno, pri čemer upoštevamo kakovost, zanesljivost, najboljše in učinkovite poslovne pogoje ter okoljske parametre. Od naših dobaviteljev zahtevamo, da upoštevajo naš pristop družbene odgovornosti v zvezi z zadevami, kot so okolje, podnebne spremembe, ljudje, lokalne skupnosti, zdravje in varnost, poslovno ravnanje ter človekove pravice. Svoje dobavitelje ocenjujemo vsako leto z anketami in vprašalniki.

- V skladu z zahtevami standarda ISO 9001 in 14001 vsako leto ocenjujemo tudi dobavitelje, pri čemer je eno od meril segment ravnanja z okoljem in na ta način skušamo vplivati na njihovo odgovorno ravnanje z okoljem.
- Cilj februarja letos sprejetega predloga direktive je spodbujati trajnostno in odgovorno ravnanje podjetij v vseh globalnih verigah vrednosti, kar mi že izvajamo in bomo v prihodnosti še nadgradili.

JUPOL
WELLBEING

Najljubše barve za dobro počutje

MARKO JAZBEC ESG V ZAVAROVALNIŠTVU

Naložbe v zelene in trajnostne obveznice se povečujejo

»Pri izbiri naložb dajemo prednost tistim, ki sledijo načelom ESG. Naložbe v zelene in trajnostne obveznice so se od konca leta 2020 do 30. 6. 2022 povečale za 47,2 %. Donosnost naložb je pomembno, vendar ni edino merilo, saj v obdobju analize tveganj upoštevamo tudi merilo trajnostnega vpliva v skladu z že omenjeno trajnostno naložbeno politiko«, ocenjuje naložbeni porfelj družbe z vidika meril ESG Marko Jazbec, predsednik uprave delniške družbe Sava Re. Kot pozavarovalnica delujejo globalno, v njihovem poslovanju pa je zeleno že paradigma, poudarja sogovornik. Pravi, da je pandemija pospešila izdajo trajnostnih obveznic, zavedajo pa se tveganj in priložnosti. Zato so v začetku leta sprejeli smernice za odgovorno prevzemanje zavarovalnih in pozavarovalnih tveganj. Razvijajo tudi nove produkte, poslujejo dobro.

MAG. VANESA ČANJTI

● **Najprej praktično vprašanje.** Trajnost in obvladovanje okoljskih / podnebnih tveganj postajata tudi v zavarovalništvu ključna vidika za odločitve dolgoročnih vlagateljev. Koliko izjemne vremenske situacije vplivajo na gospodarstvo in kako to vpliva na vaše poslovanje? Po nekaterih ocenah je 40 % vseh primerov škod med premoženjskim zavarovanjem povezanih z vremenom. Kakšen je porast podjetij za zavarovanje škod zaradi podnebnih sprememb in kolikšen porast zavarovalniških izplačil zaradi škode?

Podnebne spremembe imajo seveda direkten vpliv na našo dejavnost in tovrstna tveganja tudi sistematično spremljamo. Sleherni od nas opaža, da se vreme obnaša drugače, kot smo bili vajeni morda pred desetimi ali dvajsetimi leti. Danes so na primer pogoste ujme s točo v regijah, kjer tega do sedaj ni bilo opaziti. Dolgim sušnim obdobjem sledijo ogromne količine padavin, ki povzročajo poplave. Pogosti so vročinski valovi in zaradi takih pojavov so ogrožena tudi življenja ljudi. Posledica so seveda škode na zavarovanem premoženju in ljudeh. Pojav takšnih tveganj ima na zavarovalno panogo in s tem seveda na Zavarovalno

skupino Sava velik vpliv. Brez nadaljnjih mednarodnih podnebnih ukrepov bo povprečna svetovna temperatura še rasla, tako pa tudi nepredvidljivost škodnega dogajanja oziroma tveganje naravnih katastrof. Posledica bo večje zavarovalno tveganje, tako pa tudi potreba po prilagajanju poslovnih strategij.

● **Kakšno je bilo za vas lansko leto 2021?**

Kot pozavarovalnica delujemo globalno in v letu 2021 smo bili na mednarodnih pozavarovalnih trgih soočeni s pestrim dogajanjem, povezanim z naravnimi nesrečami. Najpomembnejši dogodki so bili poplave v zahodni Evropi (Bernd), neurja v Avstriji (Volker), neurja na Češkem, orkan Ida v ZDA, poplave na Kitajskem (Henan) ter požari v Grčiji in Turčiji.

● **Finančna industrija ne bo mogla mimo zelenega prehoda in segmentacije, kot je zahteva ESG. Na začetku drugega mandata ste na konferenci izvoznikov dejali, da je zeleno že paradigma. S katerimi standardi/kazalniki bodo morali biti opremljeni investitorji pri odločanjih v zelene naložbe?**

Evropska unija v skladu s svojimi ambicijami, da postanemo podnebno nevtralna regija, zelo pospešeno ureja regulativo na tem področju. Poenotena razkritja in možnost primerjav ponudbe na finančnem trgu bodo investitorjem olajšali odločitve glede naložb. Pri tem je seveda mišljena taksonomija kot osnovna platforma, SFDR in CSRD, ter seveda standard za zelene obveznice. Zavarovalna skupina Sava vlaga sredstva v vrednostne papirje, izdane za financiranje zelenih, okoljskih projektov. To so tako imenovane zelene obveznice (angl. green bonds) in v trajnostne obveznice (angl. sustainability bonds), ki so namenjene financiranju zelenih in socialnih trajnostnih ciljev izdajateljev.

● **Kje se trajnostna merila najbolj upoštevajo?**

Pri infrastrukturnih naložbah, nepremičninskih skladih in drugih alternativnih naložbah, saj je neizpolnjevanje smernic ESG praviloma izločitveno merilo pri odločanju o naložbah v sklade in neposredne projekte. Trenutno skoraj vse alternativne naložbe v portfeljih Zavarovalne skupine

Marko Jazbec, predsednik uprave delniške družbe Sava Re

Sava, ki so v obliki alternativnih skladov, upoštevajo vsaj en panožni trajnostni standard (UNPRI – United Nations Principles for Responsible Investment, GRESB – Global Real Estate Sustainability Benchmark, TCFD – Task Force on Climate-related Financial Disclosures) in v skladu s temi standardi tudi poročajo. V veliko primerih gre za sklade, ki imajo ugoden vpliv na okolje in družbo, saj so npr. usmerjeni izrecno v projekte obnovljivih virov energije, gradnjo infrastrukture, ki omogoča tranzicijo na obnovljive vire energije, in naložbe v energetske prihranke. V letih 2020 in 2021 je izbruh pandemije precej pospešil izdajo trajnostnih obveznic in s tem njihovo ponudbo, kar je ugodno učinkovalo na dodaten izbor obveznic ESG, ki so na razpolago za vlaganje.

● **Katera tveganja so glede na nujnost zelenega prehoda za zavarovalniško-finančni sektor največja in kje se ponujajo največje priložnosti?**

Največja predvsem tržna tveganja so povezana z naložbeno politiko in zavarovalna tveganja povezana z neustreznim prilagajanjem

podnebnim spremembam. V naslednjih letih bodo predvsem aktualna tveganja prehoda. Skupina je začela spremljati tveganja podnebnih sprememb, kar vključuje fizična tveganja in tveganja prehoda. Fizična tveganja so tista, ki se pojavijo zaradi fizičnih učinkov podnebnih sprememb ter vključujejo akutna fizična tveganja, kot so vremenski dogodki, ki negativno vplivajo na poslovanje družbe, in kronična fizična tveganja. Ta se pojavijo zaradi dolgoročnih podnebnih sprememb. Tveganja prehoda so tista, ki se pojavijo pri prehodu na nizkoogljično in proti podnebnim spremembam odporno gospodarstvo. Vključujejo tveganja novih pravil, zahtev in usmeritev, npr. zaradi nove zakonodaje, pravna tveganja, tveganja tehnologije, tržna tveganja in tveganja ugleda. Kvalitativne ocene tveganj podnebnih sprememb smo v 2021 prvič vključili v lastno oceno tveganj in solventnosti skupine.

● **In priložnosti?**

Skupina seveda prepoznava tudi priložnosti, kot je pričakovanje, da se bo povečalo povpraševanje po storitvah in produktih, ki so

povezani z zelenimi tehnologijami oziroma vzpodbujajo trajnostno obnašanje naših strank.

● **Zavarovalna skupina Sava komunicira svojo trajnostno usmerjenost. Trajnosten razvoj je vključila med glavne usmeritve že v strateškem načrtu za obdobje 2017–2019 in se zavezala, da ga bo vpeljevala v poslovanje. Za obdobje 2020–2022 ste sprejeli strategijo trajnostnega razvoja, in sicer v sodelovanju z vsemi odvisnimi družbami v skupini. Kateri so ključni poudarki strategije?** Kot zavarovalna skupina si prizadevamo, da bi bili v svojem okolju prepoznani kot družbeno odgovoren partner, ki v svojih poslovnih odločitvah vedno skrbi tudi za trajnostni vidik. Kot ponudnik zavarovalnih in drugih storitev, kot odgovoren delodajalec in upravljavec premoženja in kapitala, ki je vključen v svoja lokalna okolja. Pri tem nam je pomembno zdravje in dobro počutje tako zaposlenih kakor tudi naših strank. Pri oblikovanju ponudbe zavarovalniških produktov in storitev promoviramo zdravo življenje in pomen dobrega počutja za vsesplošno

zdravje v družbi. Interese in pričakovanja zadevnih zainteresiranih strani oziroma deležnikov se trudimo spoznavati iz neprestanega vzajemnega dialoga s posameznimi skupinami deležnikov.

● Na čem sloni strategija?

Strategija trajnostnega razvoja sloni na dolgoročni graditvi kakovostnega odnosa do vseh deležnikov, pri čemer sta v središče postavljena stranka in njeno zadovoljstvo. Merila ESG postopoma in sistematično uvajamo v procese odločanja v skupini. Pri tem vzpostavljamo ključne kazalnike uspešnosti in spremljamo uresničitev zastavljenih ciljev glede trajnostnega razvoja. Aktivni smo na področju korporativnega prostovoljstva, ki ga izvajamo pod sloganom Srce za svet, in spodbujamo zaposlene k odgovornemu ravnanju do družbe in okolja.

● Ker je skupina mednarodna, je najbrž strateško načrtovanje s področja trajnosti in implementiranje zahtevno. Kakšne so izkušnje pri vpeljevanju trajnosti v različna podjetja skupine?

Strategija se načrtuje v tesnem sodelovanju z vsemi podjetji v skupini in v neprestanem dialogu znotraj posameznih poslovnih linij. Tako se zahteve evropske regulative nekako širijo tudi zunaj meja EU. Za lažjo komunikacijo ciljev in izvajanje operativnih nalog smo imenovali tudi koordinatorje za trajnostni razvoj v vseh družbah skupine, ki so predvsem angažirani na področju izvajanja nekaterih skupnih korporativnih aktivnosti in za koordinacijo med posameznimi sektorji v svojih družbah.

● Kako vse usklajujete?

V Savi Re, kot krovni družbi, imamo redne mesečne kolegije, posvečene trajnosti, na katerih posamezne poslovne linije usklajujejo naloge, ki so povezane s strateškimi cilji in seveda tudi z zahtevami, ki jih postavlja zelo dinamično zakonodajno področje. Organiziramo redna izobraževanja in konference za predstavnike vseh družb v skupini. Trajnostno obnašanje podjetja in vsakega posameznika na delovnem mestu je povezano s samo kulturo v podjetju, ki se potem lahko prenaša tudi v domače okolje. To pa lahko dosežemo samo z neprestano komunikacijo, izmenjavo idej in izkušenj.

● Ena pomembnejših aktivnosti v letu 2021 je bila uvajanje sprejete in spremljanje nastajajoče zakonodaje v luči prizadevanj Evropske unije za uresničitev cilja, da postane ogljično nevtralna regija do leta 2050. Uvedli ste merila ESG v naložbeni proces in razvoj finančnih produktov v skladu evropsko uredbo EU 2019/2088 (SFDR – Sustainable Finance

Izzivi pobude »Srce za svet«: reciklaža starih sodov (Krešimir Vrbić, Sava osiguranje, Hrvaška).

Disclosure Regulation). Za katera merila gre?

SFDR je začela veljati 10. 3. 2021. Takrat smo udeleženci na finančnem trgu imeli zakonsko obveznost razkrivati, kako v naložbeni proces vključujemo merila ESG in kako so integrirana v poročevalski proces. Vključevanje okoljskih, socialnih in upravljavskih vidikov v naložbene odločitve v skupini temelji na treh elementih: spremljanje in ocenjevanje glavnih škodljivih vplivov, spremljanje in ocenjevanje intenzivnosti toplogrednih izpuštov ter izključitve nekaterih panog. Skupina deluje tudi kot aktivna lastnica svojih neposrednih naložb v Sloveniji, če oceni, da ima v njih pomemben vpliv. Aktivno lastništvo pomeni, da skupina spremlja naložbe, pregleduje dnevni red skupščin, sodeluje na skupščinah in na njih glasuje. Družba Sava Infond, članica skupine, ponuja produkt v skladu z 8. členom SFDR, torej produkt, ki promovira trajnost.

● Sprejeli ste Trajnostno naložbeno politiko Zavarovalne skupine Sava. Kateri so njeni ključni poudarki?

Trajnostno naložbeno politiko smo sprejeli 30. 6. 2021 ter jo od takrat tudi posodobili v skladu z zakonskimi zahtevami in v skladu z razvojem samega področja. Namen te politike je urediti pristop skupine glede okoljskih, družbenih in upravljavskih vidikov njenega vlaganja sredstev ter umestitev trajnostnih tveganj pri vlaganju sredstev. Skupina je sprejela mednarodna načela odgovornega vlaganja (UN PRI). Pristopila je tudi k zavezi United Nations Global Compact, ki poudarja odgovorne poslovne prakse na področjih človekovih pravic, odnosa do delavcev, okolja in korupcije. Skupina se dejavno zavzema za vključitev tovrstnih načel v naložbeni proces. Pomemben del je seznam izključenih panog iz naložbenega procesa.

● Tveganja?

Skupina se zaveda tveganj za zdravje in blaginjo ljudi, okolje in finančne donose, ki so povezana z razvrednotenjem naravnih virov. Še zlasti je skupina osredotočena na tveganja, povezana z izpusti toplogrednih plinov

in globalnim segrevanjem, ter bo spremljala in omejevala intenzivnost toplogrednih plinov svojega naložbenega portfelja.

● Opravili ste vsebinsko oceno portfelja z vidika meril ESG. Kaj je pokazala ocena?

Pri naložbenem portfelju ocenjujemo skladnost z naložbeno politiko. Dogovorili smo tudi postopek prilagajanja in ocenjevanja usklajenosti vsakega pol leta. Na ta način postopoma zmanjšujemo naložbe, ki so sicer na izključitveni listi. Ta vsebuje devet panog, kot na primer proizvodnjo tobaka in trgovino na drobno, proizvodnjo alkohola, vojaško industrijo, proizvodnjo orožja in druge. Ugotavljanje usklajenosti je neprestan proces, ki se izboljšuje z vse večjo razpoložljivostjo podatkov na finančnem trgu in je posledica vse bolj kvalitetnih razkritij subjektov na finančnem trgu. Pri izbiri naložb dajemo prednost tistim, ki sledijo načelom ESG. Naložbe v zelene in trajnostne obveznice so se od konca leta 2020 do 30. 6. 2022 povečale za 47,2 %. Donosnost naložb je pomembno, vendar ne edino merilo, saj v sklopu analize tveganj upoštevamo tudi merilo trajnostnega vpliva v skladu z že omenjeno trajnostno naložbeno politiko. Na zavarovalnem portfelju smo tudi naredili oceno prihodkov iz občutljivih dejavnosti, ki so opredeljene v smernicah za odgovoren prevzem zavarovalnih tveganj, in naredili prvo oceno prihodkov za taksonomijo sprejemljivih dejavnosti. Glede na to, da smo neformalno upoštevali merila ESG že v prejšnjih letih, je prihodkov iz občutljivih dejavnosti zanemarljivo malo.

● V začetku leta ste sprejeli smernice za odgovorno prevzemanje zavarovalnih in pozavarovalnih tveganj. Katere novosti prinašajo?

V strateškem načrtu smo se opredelili za vzpostavljane meril ESG v odločevalske procese. Z omenjenimi smernicami smo opredelili tiste dejavnosti, ki so lahko z vidika okoljske in družbene odgovornosti občutljive oziroma, če obstaja tveganje vpletenosti v dejavnosti, ki so v nasprotju z načeli ESG. Mislim na primer na resno kršenje človekovih pravic, povzročanje resne okoljske škode, vpletenost v proizvodnjo

orožja in koruptivna dejanja. Tako je opredeljenih enajst občutljivih področij, ki so deležna posebne obravnave. Takšne dejavnosti so na primer rudarstvo, proizvodnja in prodaja tobaka, jedrska energija, iskanje, vrtnanje in črpanje nafte, industrija za odrasle itd.

● Zaradi okoljskih, podnebnih in družbenih izzivov na zavarovalniškem trgu nastajajo potrebe za razvoj novih produktov in za prevzemanje zavarovalnih tveganj. Kako v Zavarovalni skupini Sava razvijate produkte premoženjskih in nezgodnih zavarovanj? Katere tovrstne nove produkte ste razvili?

Za področje zavarovalnih produktov je od 2. avgusta v veljavi delegirana uredba, ki govori o t. i. trajnostnih preferencah zavarovancev. V skladu s to uredbo so družbe pripravile potrebne informacije glede trajnostnih dejavnikov pri posameznem produktu, ki lahko zadovoljijo trajnostne preference naših strank, in jih objavile na spletni strani. Sicer ponujamo premoženjska zavarovanja za kritje tveganj, ki se pojavljajo v zavarovanjih trajnostnih virov energije, pri uporabi trajnostno naravnanih tehnologij, npr. električna vozila in zavarovanje mikromobilnosti, in produkte, ki prispevajo k zdravju in zdravemu načinu življenja. Recimo zdravstvena zavarovanja in

zdravnik na daljavo. Pomembna pa je tudi digitalizacija, ki ponuja lažjo dostopnost zavarovalnih in drugih storitev, kot je na primer spletna prijava škode, razne asistenčne storitve in podpisovanje zavarovalnih pogodb na daljavo. Taksonomija je s svojimi tehničnimi kriteriji tudi poenotila pojmovanje trajnosti v tovrstnih produktih, kar bo pripomoglo k večji primerljivosti v panogi.

● Kako poteka razvoj finančnih produktov zlasti v luči taksonomije (Uredba 2020/852) in uredbe SFDR (Uredba 2019/2088), ko so se poenotila merila za celoten evropski trg? S tem je postala bolj jasna definicija trajnosti finančnih produktov, ki preprečuje zavajajočo promocijo t. i. zelenih produktov. Kaj bo v ospredju v novi strategiji poslovanja za obdobje 2023-2027?

V Slovenijo prihajajo ti trendi kot običajno z opaznim časovnim zamikom, medtem ko naj bi bilo v zahodni Evropi po nekaterih ocenah po načelih ESG upravljanega že več kot 40 odstotkov vsega finančnega premoženja, v svetu pa približno 17 odstotkov. Produkti se razvijajo v skladu z zaznamim povpraševanjem na trgu. V skupini sedaj ponujamo sklad Družbeno odgovorni, ki promovira trajnost s svojimi naložbami oziroma je produkt v

skladu z 8. členom SFDR. Nadaljnja dinamika razvoja bo torej odvisna predvsem od zanimanja za ESG-naložbe.

● Za konec – kako ocenjujete rezultate poslovanja Zavarovalne skupine Sava glede na sedanje razmere na trgu?

Zavarovalna skupina Sava je v prvem polletju 2022 ustvarila 28,9 milijona evrov čistega dobička in s tem dosegla 48,2 odstotka letnega načrta. Poslovni prihodki v višini 364,2 milijona evrov predstavljajo 52,0 odstotka načrtovanih na letni ravni. Čisti dobiček se je sicer v primerjavi z enakim obdobjem leta 2021 zmanjšal za tretjino, vendar je bilo to zmanjšanje skladno s pričakovanji in je predvsem posledica ponovnega povečanja škodne pogostosti pri avtomobilskih zavarovanjih na raven pred pandemijo. Visoka inflacija pa je povzročila znatno naraščanje škod in škodnih rezervacij. Poleg tega so skupino prizadele škode zaradi ujm in drugih posamičnih večjih škodnih primerov. Kljub temu se je polletni čisti dobiček v primerjavi s predpandemskim in predinflacijskim letom 2019 povečal za 28,2 odstotka, kar kaže na moč skupine v tem zahtevnem finančnem in geopolitičnem okolju. Tudi obe bonitetni agenciji sta potrdili našo boniteto »A« s stabilno napovedjo.

ZANESLJIV PARTNER PRI RAZVOJU IZDELKOV, ORODIJ IN TEHNOLOGIJ

INŽENIRSKÉ STORITVE

Vaš ključ do optimalnih izdelkov in proizvodnih procesov

Iskustvo in kompetence naših strokovnjakov so zagotovilo za vašo uspešnost

RAZISKAVE IN RAZVOJ

Močan partner za manjše in velike R&D projekte

Naše R&D timove so vam na voljo za vsa vaša vprašanja

USPOSABLJANJA

Skrbimo za vnos novih znanj v okolje naših kupcev in partnerjev

Iskustvo naših strokovnjakov in uspešna izvedba so zagotovilo za vašo uspešnost

ZDRUŽENJE ORODJARJEV

Vez do slovenskega orodjarstva doma in v tujini

Skupno delo in izkušnje so zagotovilo za vašo uspešnost

»Nudimo kakovostno in hitro pomoč pri razvoju (bio)plastičnih izdelkov in tehnologij z visoko dodano vrednostjo. Pohvalimo se lahko z uglednimi referenčnimi projekti tako domačih kot tujih podjetij s področja razvoja in proizvodnje plastičnih oz. kovinskih polizdelkov ali kombinacije obeh«

dr. Aleš Hančič, direktor TECOS-a

V Evropi dobro poznan Razvojni center orodjarstva Slovenije TECOS predstavlja enega ključnih razvojnih stebrov slovenskega orodjarstva. TECOS odlikujejo obsežen lasten razvoj na področju biomaterialov, naprednih tehnologij predelave, številni znanstveno-raziskovalni dosežki ter prenos le-teh v industrijsko prakso na področju orodjarstva in plastično predelovalne industrije.

TECOS

TECOS Razvojni center orodjarstva Slovenije
www.tecos.si | info@tecos.si | 03 490 09 20

DARJA TERŽAN TRAJNOSTNA BLAGOVNA ZNAMKA

Varujejo **vodni vir** in zmanjšujejo **ogljčni odtis**

Donat, blagovna znamka z več kot 110-letno tradicijo, se močno zaveda vrednosti svojega vira naravne mineralne vode, zato je pomemben del prizadevanj njenega trajnostnega razvoja usmerjen v varovanje vodnega vira. »Vsako leto se zajame le toliko Donata, kolikor je naravnega prirasta,« pravi Darja Teržan, izvršna direktorica poslovnega področja Donat v Atlantic Grupi. Tudi rast načrtujejo le na dodani vrednosti in ne na povečanju količine Donata. Na podlagi analize LCA od leta 2021 za Donat uporabljajo izključno 100 % rPET, s čimer so svoj ogljični odtis zmanjšali za 90 %. Do leta 2030 želijo postati ogljično nevtralni. Ne gre spregledati njihovih brezplačnih vodenih programov zdravja, ki se jih je na vseh njihovih ključnih trgih skupaj udeležilo že 170.000 uporabnikov. V strategijo prenove proizvodnje in poslovne stavbe Donat je v sodelovanju z občino Rogaška Slatina vključen tudi doživljajski turizem.

TANJA PANGERL

● **Blagovna znamka Donat v svojem prvem samostojnem trajnostnem poročilu trajnostne cilje, prizadevanja in rezultate predstavlja na področju štirih ključnih stebrov: upravljanje, izdelki, ljudje in okolje. kateri so ključni cilji stebrov in s kakšnimi ukrepi jih dosežete?**

Leta 2021 smo pri blagovni znamki Donat sprejeli dolgoročne zaveze trajnostnega razvoja, s katerimi podpiramo uresničevanje trajnostnih ciljev Organizacije združenih narodov do leta 2030. V stebru upravljanje stremimo k transparentnemu in zdravemu poslovanju s poudarkom na ohranjanju vira. Prav tako želimo biti pobudniki pri spreminjanju praks in standardov trajnostnega razvoja, tako med drugim sodelujemo pri oblikovanju kavcijskega sistema.

V sklopu stebra izdelek od leta 2021 uporabljamo izključno plastenke iz 100 % reciklirane plastike. Tudi naša transportna folija je narejena iz 50 % reciklirane plastike, kar je trenutno največ kar omogoča tehnologija. Prav tako uporabljamo manj materiala, saj smo etiketo zmanjšali za 12 %. Vseskozi pa

spremljamo svetovne inovacije in izboljšave, da bi v prihodnosti lahko naredili še korak naprej.

● **V kateri smeri?**

Skrb za ljudi in družbo je za nas izjemnega pomena, zato v tem stebru izobražujemo potrošnike in zaposlene, vseskozi pa sodelujemo tudi s strokovno javnostjo. Potrošnike in zaposlene ozaveščamo o pomenu urejene prebave in učenju zdravih življenjskih navad. V okviru promocije preventivnega zdravja pripravljamo različne izobraževalne projekte tudi za zdravnike splošne medicine na naših ključnih trgih. Za ozaveščanje o pomembnosti prebavnega zdravja sodelujemo s strokovnimi organizacijami

● **Kaj pa področje okolja?**

Tudi skrb za okolje za nas ni nič manj pomembna. Stremimo k zmanjšanju ogljičnega odtisa, zmanjšanju porabe vode in energentov v polnilnici, k varovanju vodnega vira in sodelovanju z lokalno skupnostjo pri projektih razvoja Rogaške Slatine. Tu bi postavili dve naši najpomembnejši zavezi:

CO₂ odtis in varovanje vodnega vira. Ogljični odtis smo že zmanjšali za 90 % s tem, ko smo menjali plastenko iz deviške plastike z reciklirano plastenko. Do leta 2030 želimo postati ogljično nevtralni. Pomemben del prizadevanj trajnostnega razvoja blagovne znamke Donat je usmerjen v varovanje vira, zato vsako leto zajamemo le toliko Donata, kolikor je naravnega prirasta. Dodatno skrb namenimo tudi agrotehničnim ukrepom, s katerimi zagotavljamo, da na površju območja, kjer se nahaja vir, ne prihaja do negativnih vplivov.

● **Kot pravite, je vaš biser naravna mineralna voda, ki je omejen vir. Kako skrbite za njeno ohranjanje in kako na podlagi omejenosti njenega črpanja prilagajate vašo ponudbo?** Res je, pomemben del prizadevanj trajnostnega razvoja blagovne znamke Donat je usmerjen v varovanje vira. Vsako leto se zajame le toliko Donata, kolikor je naravnega prirasta. Posledično je s tem letna količina naravne mineralne vode Donat omejena, vendar si želimo to enkratno naravno mineralno vodo maksimalno zaščititi, saj je naravno obnavljanje vira ključno. Rast načrtujemo zgolj na dodani vrednosti, ne pa na povečanju količine Donata.

Vsako leto se zajame le toliko Donata, kolikor je naravnega prirasta.

Čeprav je vir kot tak že naravno zaščiten zaradi slabo prepustnih plasti zemlje, v Donatu dodatno skrb namenimo agrotehničnim ukrepom, s katerimi zagotavljamo, da na površju območja, kjer se nahaja vir, ne prihaja do negativnih vplivov. Z modernizacijo procesov smo tudi poskrbeli, da je izguba naravne mineralne vode v procesu odvzema vode iz naravnega vira in med prenosom do polnilnice minimalna. Z lastnim delovanjem tako izkazujemo hvaležnost in skrbimo, da bo Donat na voljo tudi generacijam za nami.

Darja Teržan, izvršna direktorica poslovnega področja Donat v Atlantic Grupi. Foto: Črt Piksi

● **Ali razmišljate o širitvi vašega portfelja še v kateri drugi smeri – kateri?**

Tudi širitev portfelja je za razvoj prihodnosti pomembna. Lahko povem, da razvijamo nekaj novega, nekaj, kar temelji na našem več kot 110-letnem znanju in novih trendih. Več bomo pa razkrili v letih, ki so pred nami.

● **Pripravljate tudi strategijo prenove proizvodnje Donata v Rogaški Slatini. Za kakšno prenovo gre in kako pri tem upoštevate najboljše razpoložljive tehnologije?**

Prenova proizvodne lokacije je del jasno zastavljene strategije v 2021 in nove prihodnosti. Gre za razvoj novih tehnologij, ki nam bodo z novo generacijo embalaže pomagale odgovoriti na želje potrošnikov. So skladne s trajnostnimi zavezami, ki smo si jih zastavili. V strategijo prenove proizvodnje in poslovne stavbe Donata v Rogaški Slatini smo vključili tudi doživljajski turizem. Uporabnikom Donata namreč želimo podati posebno izkušnjo, od kje Donat je in kakšna je njegova zgodba. Z občino Rogaška Slatina tradicionalno dobro sodelujemo na več področjih. Smo partner v projektih, katerih namen je oživljanje lokalne skupnosti. Hkrati v svojih

projektih velik poudarek dajemo okrepitevi zdraviliško-destinacijske znamke Rogaška Slatina. Na tak način želimo prispevati k razvoju občine kot močne lokalne skupnosti in kot prvovrstne turistične destinacije.

● **Za vsa pakiranja Donat ste izdelali analizo LCA. Na podlagi tega ste se v letu 2021 tudi odločili, da za pakiranje Donata uporabljate izključno 100 % rPET. Kaj je pokazala analiza LCA, za kakšen model uporabe reciklirane plastike gre ter kakšne pozitivne okoljske, družbene in finančne učinke to prinaša?**

Leta 2021 smo naredili oceno življenjskega kroga izdelkov za več vrst embalaže iz plastike, reciklirane plastike in stekla. Za LCA (Life Cycle Assessment) analizo smo se odločili, ker želimo dolgoročno upravljati s tistimi vplivi na okolje, ki so najpomembnejši oziroma so največji. Za večino kazalnikov vplivov na okolje je najpomembnejši delež vplivov na okolje povezan s proizvodnjo surovin. Sledita faza proizvodnje in polnjenja ter faza ravnanja z odpadki po preteku življenjske dobe. Transport ima manjši vpliv, razen v embalažnem sistemu s povratnimi steklenicami.

● **Upravljate reciklat?**

V skrbi za okolje za polnjenje naravne mineralne vode od leta 2021 pri blagovni znamki Donat uporabljamo izključno plastenke iz 100 % recikliranega polietilen tereftalata (rPET). Te so v skladu z opravljeno LCA analizo najmanj obremenjujoče za okolje. Hkrati smo se v sodelovanju s partnerskim podjetjem Alpla, ki za nas proizvaja 100 % rPET predoblike, uspešno vključili v sistem krožnega gospodarstva na slovenskem trgu, saj v Sloveniji odkupimo celotno količino embalaže, ki je potrebna za izdelavo Donatovih plastenk. S tem bistveno prispevamo k varstvu okolja in trajnosti, saj se ponovno uporabi embalažo, ki bi sicer predstavljala odpadni material. S tem je Donat, v primerjavi z deviškim PET materialom za izdelavo plastenk, ogljični odtis zmanjšal za 90 %.

V letu 2021 smo bili za svojo reciklirano plastenko nagrajeni tudi s prvim mestom v kategoriji Okolju najbolj prijazen postopek. Nagrado podeljujeta časnik Finance in Eko Sklad Slovenije.

● **Kakšni so bili odzivi kupcev?**

Odzivi kupcev so bili na odločitev, da uporabljamo 100 % rPET plastenke, mešani, saj so potrošniki v veliki meri še vedno prepričani, da je steklo najbolj trajnostni material za pakiranje izdelkov. Plastiko se prevečkrat zelo pavšalno enači z negativnim vplivom na okolje. Naša analiza je pokazala, da temu ni tako, saj sta bila tako povratno kot nepovratno steklo v sklopu analize LCA razvrščena slabše kot reciklirana plastika.

V strategijo prenove proizvodnje in poslovne stavbe Donata v Rogaški Slatini smo vključili tudi doživljajski turizem.

● **Zakaj?**

Vedeti moramo, da je treba steklenice, ki se vračajo v proizvodni proces, pred ponovno uporabo temeljito očistiti. V skladu s higienskimi standardi in za zagotavljanje najboljše kakovosti steklene povratne embalaže smo pri čiščenju steklenic uporabljali pitno vodo, primerna čistilna sredstva in čistilne naprave. Z ukinitvijo povratne steklene embalaže smo prihranili skoraj milijon litrov pitne vode, 98.000 kWh električne energije in približno 60.000 Nm³ zemeljskega plina ter zmanjšali obremenitev okolja s čistilnimi sredstvi za 12 ton. Pri povratni stekleni embalaži ne smemo pozabiti na njeno maso.

Od leta 2021 pri blagovni znamki Donat uporabljajo izključno plastenke iz 100 % recikliranega rPET.

Ker je masa steklenic mnogo večja kot masa plastenk za pakiranje enakega volumna mineralne vode, plastenka 1 l PET tehta 32 g, steklenica 1 l pa 568 g, smo z ukinitvijo povratne steklene embalaže zmanjšali tudi število prevozov za približno tretjino in s tem znižali tudi emisije ogljikovega dioksida.

● **V vašo prizadevanja za trajnostno poslovanje vključujete tudi dobavitelje. Kako?**

Nabavna politika skupine Atlantic Grupa, ki zajema tudi upravljanje nabavne verige za blagovno znamko Donat, posebno pozornost namenja kriterijem, ki jih morajo izpolnjevati tako dobavitelji kot dobavljeni izdelki. Dobavitelji morajo spoštovati človekove in delavske pravice. Pri izdelavi izdelkov ne sme biti izkoriščano delo otrok in mladoletnih, embalažni material mora biti v celoti ali delno izdelan iz recikliranih materialov in embalažo je mogoče reciklirati.

Nenehno iščemo in izbiramo dobavitelje, ki lahko dokažejo, da so proizvajalci in storitve, ki jih zagotavljajo, gojijo, izdelujejo ali dobavljajo, v skladu z vsemi merili trajnostnega razvoja. Pri končni izbiri dobavitelja imajo prednost lokalni dobavitelji, ki izpolnjujejo vse naše zahteve glede materialov. V poslovni enoti Donat imamo 67 odstotkov

lokalnih dobaviteljev, 90 odstotkov glede na vrednosti dobav.

● **Pomemben steber trajnostnega upravljanja blagovne znamke Donat predstavljajo ljudje. Potrošnike izobražujete o pomenu zdrave prebave za celotno telo tudi preko celostnih vodenih programov zdravja. Kaj so vaša ključna sporočila ter kako se ljudje odzivajo in dojemajo Donat?**

Ozaveščanje ljudi za bolj zdravo življenje je posebno področje, ki ga izvajamo z vodenimi programi zdravja in izobraževalnimi projekti za splošno populacijo na naših ciljnih trgih. Hiter tempo življenja, stres, nepravilna prehrana in premalo gibanja negativno vplivajo na naše zdravje in počutje. Donat kot strokovnjak na področju zdrave prebave s svojim poglobljenim znanjem o delovanju prebavil izobražuje uporabnike o pomenu zdrave prebave za celotno telo. Tako so nastali štirje celostni, s strani strokovnjakov pripravljeni, vodeni programi zdravja: Donat Vital, Donat Detox, Donat Imuno in program 6 dni do boljše prebave. Vsak ima svoj cilj, a eno krovno strategijo: izboljšanje zavedanja, kako pomembna je zdrava prebava za zdravje celotnega telesa in usvajanje novih, zdravih življenjskih navad, s katerimi lahko ljudje kljubujejo negativnim zunanjim vplivom.

Vse vodene programe zdravja smo pripravili skupaj s strokovnjaki. Podprti so z znanstveno študijo in vsebujejo zdrave jedilnike, nasvete za gibanje, nasvete za obvladovanje stresa, njihovo delovanje pa je podkrepljeno z vsakodnevnim pitjem Donata.

● **Kakšni so odzivi na Donatove programe zdravja in kako se odzivnost razlikuje glede na trg?**

Ljudje se radi udeležujejo naših brezplačnih vodenih programov zdravja. Do danes smo izvedli že kar 18 skupinskih izvajanj vodenih programov zdravja na vseh naših ključnih trgih, skupaj se jih je udeležilo že 170.000 uporabnikov. Vodene programe zdravja na trge umeščamo na podlagi poglobljene analize trga in poznavanja potrošnikov. Udeleženci po zaključku programov poročajo, da imajo več energije, se počutijo bolj lahkotno, imajo boljšo prebavo, se bolje počutijo itd. Še posebej so jim všeč jedilniki zaradi raznolikosti obrokov in enostavnosti priprave jedi ter dodatni nasveti, ki jih dobijo med izvajanjem programa. Zelo pa nas veseli, da vsaj del usvojenih navad in znanja obdržijo tudi po končanem programu. Kar pa je še posebej pomembno – vsi programi so za udeležence brezplačni.

Kratko, zanimivo

GREGOR DANEV NA ČELU ZAVODA ZA GOZDOVE

Vlada Republike Slovenije je imenovala Gregorja Daneva za direktorja Zavoda za gozdove Slovenije. Njegov mandat bo trajal do 14. septembra 2026 z možnostjo ponovnega imenovanja.

Gregor Danev je univerzitetni diplomirani inženir gozdarstva z dolgoletnimi izkušnjami na vodstvenih položajih v strokovnih institucijah. Na Zavodu za gozdove Slovenije (ZGS) je zaposlen od leta 2019, do nastopa funkcije direktorja je bil vodja projektne pisarne.

V dosednji karieri je pomembno prispeval k ohranjanju in varovanju narave v slovenskih gozdovih ter k razvojnemu delu v gozdarstvu, zlasti na področju koordinacije in vodenja mednarodnih projektov. Ob začetku dela je v sporočilu sodelavcem poudaril: »Gozd se v današnjem času sooča s številnimi izzivi, ki jih prinašajo okoljske in podnebne spremembe, povečujejo se tudi družbene potrebe in pritiski nanj. Gozdarska stroka bo imela ključno vlogo pri usmerjanju razvoja gozdov, pri tem pa se bomo soočali s številnimi izzivi. Izzive bomo premagovali z vestnim in strokovnim delom ter medsebojnim spoštovanjem, tako znotraj našega kolektiva kot v odnosu z lastniki gozdov, deležniki in drugimi institucijami v gozdnem prostoru.«

BIOPLASTIKA IN EVROPSKI ZELENI DOGOVOR

V Berlinu bo 6. in 7. decembra potekala 17. Evropska konferenca o bioplastiki. Gre za najpomembnejši strokovni dogodek na tem

področju, udeleženci pa se mu bodo lahko pridružili tudi prek spleta, saj bo konferenca potekala v hibridnem formatu.

Na konferenci bodo glede na Evropski zeleni dogovor, ki med drugim zahteva neodvisnost od fosilnih goriv in ogljično nevtralnost do leta 2050, razpravljali, kako lahko k tem ciljem pripomore bioplastika. O vse večjem zavedanju o vlogi bioplastike pri zmanjševanju odvisnosti od fosilnih goriv in pri zniževanju emisij CO₂ priča tudi nabor govorcev, med katerimi bodo predstavniki blagovnih znamk in proizvajalcev ter oblikovalci politik. Med ostalimi temami letošnje konference so še najboljše prakse pri zbiranju odpadne hrane, standardizacija z globalne perspektive in prednosti bioplastike na koncu njene življenjske dobe.

V skladu s tradicijo bo izšla tudi nova izdaja publikacije Bioplastic Market Data 2022, ki bo ponudila odgovore na vprašanja glede uspešnosti industrije bioplastike in razkrila trende na tem področju.

Kako krožno je vaše poslovanje?

Naredite korak bližje
trajnostni embalaži
z našimi meritvami
krožnega oblikovanja.

**Začnite cikel
in ocenite krožnost
vaše embalaže.**

Odkrijte več na www.dssmith.com

MAG. IRENA PRIJOVIĆ ZDRUŽENJE NADZORNIKOV SLOVENIJE

Nadzorniki od uprav pričakujejo **strateški pristop k ESG** in upravljanje tveganj

»Nadzorniki moramo poskrbeti, da postane ESG del strategije družb in upravljanje tveganj. Torej, da ni zgolj vaja iz ustreznega poročanja in skladnosti. V tem so tudi prihodnje razvojne priložnosti za mnoga podjetja, če bodo pravočasno sledila tem trendom,« meni mag. Irena Prijović, izvršna direktorica Združenja nadzornikov Slovenije. Ugotavlja pa, da so velike družbe že motor sprememb. V večjih težavah so srednja in mala podjetja, ki zaradi zahtevnosti regulative na področju trajnostnega poslovanja, težko sledijo vsem usmeritvam. A tudi v nadzorniških vrstah, pravi sogovornica, potrebujejo dodatne kompetence na tem področju. Pri tem tudi opozori, da na ravni EU poteka razprava, ki posega v obstoječe paradigme ciljev družbe za namen pridobivanje dobička.

JOŽE VOLFAND

● **Podjetja se srečujejo s številnimi novimi izzivi s področja trajnostnosti s poudarkom na usmeritvah ESG in podnebnih spremembah. Po eni strani so vedno večje in strožje zakonodajne zahteve, po drugi strani nanje pritiska trg, vse pomembnejši segment postajajo finančne institucije. Kako pri presojanju uspešnosti poslovanja uprav in podjetij nadzorniki upoštevajo vidik trajnostnosti? Kakšne spremembe opazate v zadnjih letih na trgu? Kako ocenjujete, da se bo presoja nadzornikov z vidika trajnostnosti spreminjala v prihodnje?**

Opažamo, da se je ravno z zaostrovanjem regulative in zaradi pritiskov s strani finančne industrije in investicijskih skladov v miselnosti uprav že veliko spremenilo. Nadzorniki temu sledimo. Poleg regulative je tu še en dejavnik, pričakovanja potrošnikov. Ti so etično in družbeno pravičniško usmerjeni na produkte, ki naj dodatno ne obremenjujejo okolja, ne kršijo človekovih pravic in so dolgoročno vzdržni, torej trajnostni. Zagotovo pa nam še primanjkuje kompetenc in izmenjave dobrih poslovnih praks. Torej, da bi vedeli več. Morda bodo postali hitra moda in nizkocenovni letalski prevozi stvar preteklosti, ampak ne takoj.

● **Na kaj mislite?**

Strošek vpliva na okolje v cene teh izdelkov v preteklosti ni bil vračunan in se je prenašal v dobičke za delničarje. Izzivi so, kako se odreči kratkoročnim zaslužkom z namenom vzdržne rasti, saj je naše neokoljske pravljice konec, sedanja rast pa je nevzdržna.

● **Finančni sistem bo med najpomembnejšimi akterji.**

Prav imate. Finančne institucije so in bodo še naprej igrale izjemno pomembno vlogo pri zelenem prehodu, saj bodo posojila dostopna in investicije mogoče le za podjetja, ki bodo temu sledila. To predstavlja 'spill-over' zahtev za zeleni prehod z velikih podjetij na srednja in manjša podjetja, ki so v vrednostni

verigi teh podjetij. Nadzorniki moramo poskrbeti, da postane ESG del strategije družb in upravljanja tveganj. Torej da ni zgolj vaja iz ustreznega poročanja in skladnosti. V tem so tudi prihodnje razvojne priložnosti za mnoga podjetja, če bodo pravočasno sledila tem trendom.

● **Marsikateri lastnik, vključno s SDH, pa tudi finančne institucije zahtevajo izračune ogljičnega odtisa, na primer organizacijskega, in zaveze za razogljčenje v naslednjih letih. Menite, da bo to postala prevladujoča zahteva vseh nadzornih svetov? V kolikšni meri naj bi bilo razogljčenje eden od ključnih faktorjev uspešnosti poslovanja podjetja?**

Vse družbe so v določenih dobaviteljskih in vrednostnih verigah, niso pa vse panoge enako na udaru. Bomo pa najbrž kmalu vsi imeli izmerjen ogljični odtis. Podjetja kot posamezniki. Zato bomo tudi bolj usmerjeno delovali, dobili določene spodbude oziroma bomo kaznovani, če temu ne bomo dovolj hitro sledili. Ko se pogovarjam z različnimi deležniki na tem področju, omenjajo predvsem izzive majhnih in srednjih podjetij, ki nimajo ustreznih virov za sledenje vse bolj kompleksni regulativi in spremembi poslovnih procesov ter modelov, ki bi jim omogočili zeleni prehod. Velike družbe so in bodo tudi v prihodnje motor sprememb in vodilne na tem področju. Nekatere med njimi so že naredile pomembne korake in že vrsto let merijo svoj ogljični odtis. Razumevanje v teh podjetjih glede pomena tega področja je prineslo tudi krepitev timov in imenovanje člana uprave, ki je odgovoren za zeleno preobrazbo. Zagotovo to postaja konkurenčna prednost in nujnost za dolgoročno uspešnost poslovanja teh družb.

● **Omenili ste, da nadzorniki potrebujete dodatne kompetence s tega področja.**

Seveda, v nadzorniških vrstah za zdaj še primanjkuje tovrstnih kompetenc, da bi znali uprave dovolj kritično izzvati, postavljati

prava vprašanja in da smo podobni mnogim kolegom iz tujine, ki prav tako opažajo povečane potrebe po hitrem pridobivanju znanj na teh področjih. Vloga nadzornih svetov je, da od uprav družb pričakujemo več aktivnosti na tem področju, ki pa morajo presegati spremljanje skladnosti z regulativo, poročanje ali celo zeleno zavajanje. Poskrbeti morajo za bolj zrel ESG model, ki je vpet v strategijo družbe, pravilno razume tveganja na tem področju, jih upravlja ter išče priložnosti za lastne konkurenčne prednosti. Uprave, ki bi še delovale defenzivno na tem področju, bodo redke izjeme ali jih ne bo.

● **Bodo po vašem mnenju lastniki in v njihovem imenu nadzorniki dajali večji poudarek strateškemu upravljanju trajnostnega razvoja in vsaj podobno, če ne enakovredno težo kot uveljavljenim ekonomskim kazalnikom uspešnosti?**

To je že normalnost, saj so tovrstni kazalniki že vključeni v sistem nagrajevanja uprav družb in seveda strategije ter letne načrte teh družb. Ne spremlja se le doseganje finančnih kazalnikov, ampak celoten pristop k ustvarjanju teh rezultatov z vrsto nefinančnih meril. Strogo pravno gledano pa je seveda še vedno veljavna osnovna paradigma namena družbe iz 3. člena ZGD-1, da je namen podjetja opravljanje pridobitne dejavnosti z namenom pridobivanja dobička. Že nekaj časa pa na ravni EU poteka razprava o namenu družbe (tkim. purpose of the company) in vlogi deležnikov, ki prav tako posega v obstoječe paradigme ciljev družbe ter napoveduje nadgradnjo doslej uveljavljenega sistema.

● **Prav na to kažejo nove usmeritve EK. Po novem bodo morala podjetja v svoji poslovni praksi bolj kot doslej upoštevati na primer človekove pravice in okolje v globalnih verigah vrednosti. Predlog Direktive o skrbnem pregledu trajnostnosti podjetij uvaja tudi dolžnosti menedžerjev, da vzpostavijo in nadzorujejo izvajanje primerne skrbnosti podjetij. Kako se Združenje pripravlja na uvajanje novih pravil v poslovanju podjetij in kaj to pomeni tudi za bolj zeleno vlogo nadzornikov?**

Predvsem s sledenjem tej regulativi, ko skupaj s kolegi v evropski konfederaciji nam podobnih 22-ih združenj (ecoDa) v Bruslju aktivno lobiramo, da bi bila sprejeta direktiva življenjska. Da ne bi povzročala težav pri njeni implementaciji. Skrbi nas predvsem povsem odprta odgovornost uprav in nadzornih svetov po tej direktivi, zato predlagamo celo brisanje dveh členov. Uprave in nadzorniki ne morejo biti odgovorni za vse in vsem. Tkim. company law (pri nas zakon o gospodarskih družbah) našo odgovornost

mag. Irena Prijović, izvršna direktorica Združenja nadzornikov Slovenije

glede dolžne skrbnosti zelo natančno opredeljuje. Ta je sodno preizkušena z obstoječo sodno prakso. Glede na predlog direktive pa bo ta odgovornost tako odprta, da bo predstavljala nesorazmerno tveganje za uprave, katerih osnovna naloga je odločanje in prevzemanje ocenjenih tveganj.

● **Kako boste to dosegli?**

Naš namen je z izobraževalnimi aktivnostmi poskrbeti za to, da bodo člani nadzornih svetov razumeli namen takšne direktive in kasnejši implementaciji v praksi uspešno sledili pri opravljanju nadzorniške funkcije. Niti nimam občutka, da bomo imeli bolj zeleno vlogo kot to, da bomo morali odgovorno slediti razvoju na tem področju. Pridobivati si moramo nove kompetence, da bomo lahko svoje delo sploh učinkovito izvajali in ne bomo zaostajali za upravami teh družb.

● **Že prej ste omenili, da so v težavah predvsem srednja in manjša podjetja, saj je regulative vsak dan več. V velikih sistemih**

se pripravljajo in sprejemajo na primer trajnostne strategije do leta 2030, v srednjih podjetjih ni kadrov, ni dovolj znanja, s težavami se vključujejo v trajnostne procese. Kaj ugotavljate v Združenju nadzornikov, kaj je treba storiti?

Na težave opozarjajo drugi deležniki na tem področju, predvsem različni svetovalci. Mnoge izmed teh družb niti nimajo nadzornega sveta in postavljenega okvirja korporacijskega upravljanja. Zato so težave že na samem začetku in bodo zagotovo brutalno soočeni z različnimi zahtevami na tem področju. Upam pa, da se na državni ravni tega zavedajo in da so v pripravi različni programi za pomoč temu segmentu gospodarstva. Lahko pa, da bodo mnoga manjša podjetja, ki tem spremembam poslovnih modelov ne bodo sledila, žal izpadla iz konkurence in trga.

MAG. JOŽE BAJUK ENERGETSKI PREHOD

»Izzive energetske tranzicije bomo **uspešno rešili le skupaj**«

»Trenutno smo v obdobju velike negotovosti, vendar verjamemo, da bo prišlo do konsenza, ki bo zagotovil dva temeljna cilja: preživetje in zanesljivo oskrbo,« na vprašanje o soočanju s trenutno energetske krizo odgovarja mag. Jože Bajuk, član uprave Petrola, odgovoren za področje Energija, rešitve, logistika in operativno poslovanje. Med najbolj popularnimi dolgoročnejsimi rešitvami podjetij so investicije v lastne vire energije, zlasti v sončne elektrarne. Sicer pa v skupini Petrol vidijo velik potencial tudi v vetrni energiji in vodnih virih. S spremembo zakonodaje pričakujejo, da bo v prihodnje več tovrstnih projektov tudi v Sloveniji. Trenutno jih večinoma izvajajo v državah JV Evrope. V okviru projekta Petrol Green za prehod v nizkoogljično družbo gradijo sončne elektrarne na lastnih objektih in prodajnih mestih. Aktivno se vključujejo tudi v razvojne projekte vodika kot energenta prihodnosti ter drugih obnovljivih virov energije v prometu.

● **Trenutna situacija z energenti na trgu povzroča veliko negotovosti. Kako se v Petrolu soočate z energetske krizo/tranzicijo in kako odgovarjate na ukrepe države? Kaj je v tej situaciji glavni izziv in priložnost Petrola?**

Zaenkrat nam izziv zanesljivosti oskrbe z energenti uspeva učinkovito reševati. Visoke cene energentov na nakupni in regulirane na prodajni strani trgovce z energenti spravljajo v vedno bolj zahteven poslovni položaj. Po naših izkušnjah si aktualna Vlada prizadeva, da bi postavila regulativni okvir, ki bi bil sprejemljiv za vse – državo, potrošnike, proizvajalce in trgovce z energenti. Ker pa izživ segajo izven naših meja, se rešitve iščejo tudi na evropskem nivoju, kjer je Slovenija aktivno vključena. Trenutno smo v obdobju velike negotovosti, vendar verjamemo, da bo prišlo do konsenza, ki bo zagotovil dva temeljna cilja: preživetje in zanesljivo oskrbo.

● **Kako to doseči?**

Zavedati se moramo, da bomo lahko izzive energetske tranzicije uspešno rešili le skupaj. Tega se v Petrolu zavedamo že dlje časa. V aktualnih razmerah podjetjem kot kratkoročni ukrep priporočamo aktivno upravljanje

z energenti in prilagodljiv odjem, kot srednje- oziroma dolgoročni ukrep pa vlaganje v lastno proizvodnjo energije iz obnovljivih virov in energetske učinkovitost. Ravno na področju OVE je Petrol aktivni igralec na eni strani z lastnimi investicijami, na drugi pa kot ponudnik celovitih energetske rešitev za različne segmente strank. Tukaj imamo v mislih predvsem sončne elektrarne.

● **Cenovno učinkovita in stabilna oskrba z energijo ter prehod na nizkoogljičnost, ki jo omogočajo energetska učinkovitost in posamezne prilagojene energetske rešitve, so ključne tudi za industrijski in poslovni sektor. S kakšnimi poslovnimi modeli odgovarjate na potrebe gospodarstva in za katere rešitve je največ interesa?**

Industrijski odjemalci se na prehod na nizkoogljičnost pripravljajo na različne načine, vsak po svojih zmožnostih. Ukrepi gredo v smeri zamenjave plina z alternativnimi fosilnimi gorivi, kot sta denimo ekstra lahko kurilno olje in utekočinjen naftni plin, nekateri celo zmanjšujejo proizvodnjo, vsi pa si prizadevajo za racionalno porabo. Tukaj Petrol nastopa v dveh vlogah – kot celovit

ponudnik različnih energentov in kot ponudnik naprednih produktov upravljanja z energenti. Ampak to so le kratkoročne rešitve, česar se podjetja zavedajo. Številna med njimi so že začela vpeljevati druge, dolgoročne in bolj trajnostne rešitve, med katerimi so najpopularnejše investicije v lastne vire energije, zlasti v sončne elektrarne, kjer jim Petrol nudi celovito podporo in prilagojene rešitve.

● **Kako pa se lotite projektov in kakšni so lahko konkretni prihranki – cenovni in z vidika porabe ter zmanjšanja emisij?**

Z vsakim partnerjem celovito pregledamo vse možne strategije, jih ovrednotimo tako s tehničnega kot s finančnega vidika ter skušamo skupaj najti najboljšo dolgoročno rešitev. To izvedemo z energetske pregledom oziroma usmerjeno študijo. Razvoj in projektne rešitve nato izvedemo sami s strokovnjaki z različnih področij, v določenih primerih pa se povežemo tudi z zunanjimi strokovnjaki. Na podlagi tega izvedemo projekt, ki ga bodisi financira naročnik sam, bodisi Petrol.

Pomemben vidik varčevanja z energijo je

mag. Jože Bajuk, član uprave Petrola, odgovoren za področje Energija, rešitve, logistika in operativno poslovanje

upravljanje in vzdrževanje energetskih sistemov, oziroma proizvodnih naprav. V sklopu že vzpostavljenih lastnih servisnih ekip, ki sicer že vrsto let skrbijo za nemoteno obratovanje prodajnih mest in s tem povezane infrastrukture, širimo to znanje in storitve še na del energetske učinkovitosti.

● Kot ena izmed osrednjih energetskih družb v Sloveniji in v državah JV Evrope imate aktivno vlogo pri povečevanju energetske neodvisnosti, energetske učinkovitosti in pri povečevanju deleža obnovljivih virov energije na trgih, kjer poslujete. Veliko projektov izvajate tudi na Hrvaškem, v BiH in Srbiji. Poleg sončnih elektrarn gradite vetrne elektrarne in male hidroelektrarne. Kakšne so razlike med trgi glede možnosti in potenciala umeščanja infrastrukture za obnovljive vire energije?

Ponosni smo, da smo letos maja zagnali VE Ljubač, ki je naš drugi vetrni park poleg VE Glunča, v tem trenutku pa že gradimo sončne elektrarne na območju Knina na Hrvaškem. Gre za tri velike sončne elektrarne skupne inštalirane moči 22 MW in s pričakovano proizvodnjo električne energije v višini 29

GWh. Ti projekti dokazujejo, da v skupini Petrol vidimo velik potencial tako v vetrni energiji kot v sončni energiji, nenazadnje tudi v vodnih virih, zato načrtujemo, gradimo in upravljamo na lokacijah, kjer je možno ekonomsko učinkovito in okolju neškodljivo izkoristiti potencial vetra, sonca in vode.

● Gradite predvsem na tujem?

Kot ste omenili, večino projektov proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov izvajamo na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini ter v Srbiji. Poleg velikega naravnega potenciala virov k umeščanju tovrstnih projektov dodatno spodbuja še tamkajšnja zakonodaja. S spremembo zakonodaje pričakujemo, da bomo lahko podobne projekte začeli graditi tudi pri nas, v Sloveniji.

● V načrtu imate tudi sončne elektrarne na celotni mreži Petrolovih objektov. Za kakšne kapacitete proizvedene električne energije gre, za kakšen namen in kakšno vlogo bo to imelo pri doseganju cilja, da do leta 2025 znižate lasten ogljični odtis za 40 %?

Gradnja lastnih zmogljivosti za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov

Z gradnjo lastnih proizvodnih kapacitet želimo postati prepoznaven regionalni ponudnik celovitih energetskih in okoljskih rešitev ter partner v razvoju krožnega gospodarstva za prehod v nizkoogljično družbo.

energije ima v Petrolu posebno strateško vlogo. Z gradnjo lastnih proizvodnih kapacitet želimo postati prepoznaven regionalni ponudnik celovitih energetskih in okoljskih rešitev ter partner v razvoju krožnega gospodarstva za prehod v nizkoogljično družbo. K temu bo pripomogel tudi projekt Petrol Green. Gre za postavitev sončnih elektrarn na lastnih objektih in prodajnih mestih, kjer imamo že danes 30 lastnih sončnih elektrarn. V okviru prve faze projekta Petrol Green, ki se konča ob koncu leta 2023, pa jih bo še dodatnih 46. Trenutno je v okviru projekta nameščenih že 15 novih sončnih elektrarn.

● A s projektom nadaljujete?

Predvidena je tudi druga faza projekta, kjer trenutno čakamo na sklep Ministrstva za infrastrukturo. V tem okviru načrtujemo izvedbo sončnih elektrarn na dodatnih 24 lokacijah v Sloveniji z močjo 1.388 kW. V primeru potrditve projekta bo projekt izveden v letu 2023. V pripravi je tudi tretji del projekta, saj želimo s trajnostnimi viri energije opremiti vsa prodajna mesta. Izvedba teh projektov je pomemben korak na poti trajnostnega razvoja Skupine Petrol. Odobrena nepovratna sredstva pritrjujejo strateški usmeritvi Petrola, ki sloni na energetski tranziciji v nizkoogljično družbo. Kajti pri nas prodajno mesto prihodnosti ne vidimo zgolj kot bencinsko, ampak tudi električno in samooskrbno, ki ga napaja elektrika iz OVE. Naš korak naprej pa bo, da bomo zeleno energijo hranili v bateriji, s katero bi lahko napajali tudi ultra hitre polnilnice. Tako povečani vložki v nove transformatorske postaje in krepitev omrežja ne bi bili potrebni.

Družba Petrol ponudbo energetskih rešitev zadnje desetletje strankam predstavlja tudi v prostorih Energetskega centra.

● Ponujate celovite energetske rešitve, ki so primerne za vse segmente kupcev – mesta in lokalne skupnosti, industrijo, poslovni segment in gospodinjstva. Pred kratkim ste odprli nov Energetski center v Zalogu, kjer imajo zainteresirani možnost ogleda in preizkušanja naprav v dejanskem delovanju. Kaj konkretno si je možno ogledati in kakšne so možnosti ogleda?

Družba Petrol ponudbo energetskih rešitev zadnje desetletje strankam predstavlja tudi v prostorih Energetskega centra, kjer strankam nudimo brezplačno svetovanje in pomagamo izbrati najbolj optimalno rešitev za njihov način bivanja. Od konca letošnjega septembra pa stranke po strokovnem in učinkovitem nasvet že prihajajo v nov Energetski center v Zalogu, kjer imajo možnost ogleda in preizkušanja naprav v dejanskem delovanju. Med njimi so različne toplotne črpalke, IR paneli, električna polnilnica in celo sončni paneli, ki jih uporabljamo pri sončni elektrarni Petrol.

Nova lokacija svetovalne pisarne bo v prihodnje prinesla še nadgradnjo ponudbe in s tem odlično uporabniško izkušnjo za vse segmente kupcev, za katero bo skrbela ekipa

strokovnjakov, usposobljenih za opravljanje ogledov na terenu, ki bo dobro prakso s terena prenesla v svetovanje strankam. Že danes pa našo dejavnost nadgrajujemo z mobilno enoto – energetskim kombijem, s katerim se bomo svojim strankam kjerkoli v Sloveniji še enostavneje in priročneje približali z njihovo ponudbo energetskih rešitev.

● Za lokalne skupnosti razvijate koncepte pametnih mest. Skupaj s podjetjem Elektro Celje in ljubljansko Fakulteto za elektrotehniko v sklopu projekta Compile vzpostavljate prvo slovensko lokalno samooskrbno energetsko skupnost v Lučah. Kakšni so izzivi in potenciali samooskrbnosti energetskih skupnosti in kako odgovarjate na njih?

Moderni koncepti energetske lokalne samooskrbe so v vzponu. Glavne prednosti so, da omogočajo sonaravni razvoj skupnosti in tako vplivajo tudi na razvoj regije. Prispevajo k povečanju zanesljivosti oskrbe z električno energijo, prinašajo fleksibilno in decentralizirano omrežje z aktivnimi odjemalci, kamor se lahko integrira rešitve za shranjevanje energije ter rešitve za e-mobilnost, hkrati pa imajo velik vpliv na pospešeno razogljičenje in prihranke pri rabi energije.

Vodik ustreza vsem kriterijem optimalnega alternativnega vira energije.

● Projekt Luče?

Izvedli smo ga v sodelovanju s Fakulteto za elektrotehniko (koordinator EU projekta COMPILER) in Elektrom Celje, ki skupaj z nami sodeluje pri razvoju in tehnični implementaciji otočnega delovanja mikroomrežja. Eden izmed glavnih ciljev projekta je bil zagotoviti zanesljivost in varnost oskrbe z energijo lokalnemu prebivalstvu ter povečati integracijo obnovljivih virov energije v omrežje. V okviru Energetske skupnosti Luče smo namestili devet sončnih elektrarn, ki bodo letno proizvedle 106 MWh čiste energije. Namestili smo sistemsko baterijo in šest hišnih baterij, ki omogočajo otočno delovanje skupnosti in izboljšajo napetostne razmere v stanovanjskih objektih. Z lastnimi strokovnjaki smo razvili kontroler HEMS (Home Energy Management System), s katerim upravljamo vse naprave in optimiziramo energijske tokove ter hkrati ohranjamo stabilnost omrežja. Vgradili smo javno polnilno mesto za električna vozila, v sklopu projekta X-Flex smo postavili tudi

devet domačih polnilnic in prenovili transformatorsko postajo, da omogoča priklop sistemske baterije in upravljanje lokalnega omrežja.

● Kako so ugotovitve prenosljive na druga območja?

Na področju energetskih skupnosti v Petrolu razvijamo še več projektov, v katerih bomo uporabili tehnološke rešitve in znanje, ki smo ga pridobili v projektu COMPILER, predvsem v območjih s šibkim omrežjem. Sodelujemo v konzorciju alpskih občin, ki želijo razvijati obnovljive energetske skupnosti in spodbujati elektro ter vodikovo mobilnost, kar bi omogočilo trajnostni razvoj lokalnih skupnosti ter trajnostnega turizma s čim manjšim ogljičnim odtisom, vse od Francije, prek Italije, do Slovenije.

Večino projektov proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov izvajamo na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini ter v Srbiji.

● Že zdaj postaja vodik energent v rabi tudi v slovenskem prometu. Predvsem v gospodarstvu naj bi vodik postopoma zamenjal nafto in premog, tudi plin. Kako se pripravljate na uvajanje vodikovih tehnologij?

Vodik ustreza vsem kriterijem optimalnega alternativnega vira energije. Sredstva, ki jih EU v vedno večjem obsegu namenja za te projekte, potrjujejo, da je vodik energent prihodnosti, zato ga bo tudi Petrol intenzivno vključeval v svoje razvojne projekte. Namreč elektrifikacija ni ultimativna rešitev. To pomeni, da bomo potrebovali gorivo, ki bo pomagalo pri uravnavanju rabe energije, sploh povezano z obnovljivimi viri energije, še posebej na področju transporta. Vsekakor pa ne pričakujemo, da bo prišlo do hipnega preskoka z določenega energenta izključno na vodik.

Petrol aktivno sodeluje pri razvoju tehnologij za proizvodnjo vodika ter povečuje lastno sposobnost igranja pomembne vloge na tem področju v prihodnosti. Pomembne pa so še ostale tehnologije za prihodnost in predvsem vloga obnovljivih virov v prometu, na primer sintetična goriva, power-to-x, e-mobilnost, ter predelava odpadkov v energijo oz. energetska predelava odpadkov.

ZAUPAJTE
SVOJ TOVOR
STROKOVNJAKOM

PRAVA POT DO CILJA

ADRIA KOMBI d.o.o.

Nacionalna družba za kombinirani promet

Tivolska c. 50, 1000 Ljubljana, Slovenija

T: 01/ 2345 280, F: 01/ 2345 290

infor@adriakombi.si

www.adriakombi.si

- prevozi zabojnikov, zamenljivih tovarišč, polprikolic, tovornjakov po železnici
- storitve na ključ
- od vrat do vrat

Lek d. d.

Vsak med nami je edinstven.

**Sprejemati in spoštovati želimo posebnosti,
drugačne sposobnosti in izkušnje vsakogar
med nami.**

Skozi raznolikost gradimo zaveznitva in si prizadevamo za odpravo vseh oblik diskriminacije. Ustvarjamo vključujoče delovno okolje, v katerem smo lahko najboljši in zvesti sami sebi. In še naprej skupaj premikamo meje znanosti ter medicine.

Smo Novartis. Soustvarjamo medicino.

 NOVARTIS | Reimagining Medicine

